

SEZNAM PŘÍLOH

1. Seznam tabulek a obrázků
2. Dotazník
3. Otázky pro rozhovor
4. Přepis rozhovorů

Příloha 1: Seznam tabulek a obrázků

Tab. 1: Počet dětí v náhradní péči podle typu umístění v letech 2009 - 2013

Tab. 2: Typy péče, počet a procentuální zastoupení dětí v různých typech péče v roce 2007

Tab. 3: Přehled všech využitých výzkumů

Tab. 4: Závislost věku dítěte na jeho zahrnutí do rozhodování o přijetí dítěte

Tab. 5: Vztah mezi ne/souhlasem prarodičů s přijetím a změnou vzájemného vztahu s respondentem

Tab. 6: Vztah mezi množstvím času, který rodiče svému dítěti věnují, a vnímáním ztráty pozornosti od rodičů

Tab. 7: Vztah mezi množstvím času, který rodiče svému vlastnímu dítěti věnují, a problémovým chováním přijatých dětí

Tab. 8: Souvislost kvality vzájemného vztahu a společného trávení volného času

Tab. 9: Vztah kvality vzájemného vztahu během prvního roku a dnes

Tab. 10: Vztah mezi hodnocením rozhodnutí rodičů a představou o možnosti stát se pěstounským rodičem

Tab. 11: Vztah hodnocení rozhodnutí rodičů a zapojení do diskuze o rodinných problémech

Obr. 1: Zahrnutí do rozhodování o přijetí sourozence

Obr. 2: Vliv na závěrečné rozhodnutí rodičů

Obr. 3: Souhlas s přijetím dítěte do rodiny

Obr. 4: Dostatečná příprava rodičů na příchod sourozence

Obr. 5: Vliv sociálních pracovníků na přípravu biologického dítěte

Obr. 6: Dostatečnost spolupráce se sociálními pracovníky

Obr. 7: Souhlas prarodičů

Obr. 8: Možnost dostatečné přípravy

Obr. 9: Shodnost očekávání před a po příchodu pěstounského sourozence

- Obr. 10:** Radost z příchodu sourozence
- Obr. 11:** Pocit ztráty pozornosti
- Obr. 12:** Období, kdy respondentům vadilo, že mají pěstounského sourozence
- Obr. 13:** Společná diskuze rodičů a jejich vlastních dětí o problémech
- Obr. 14:** Změna délky času, který rodiče věnovali svým dětem
- Obr. 15:** Dostatek soukromí
- Obr. 16:** Problémové chování sourozence
- Obr. 17:** Změna zvyků
- Obr. 18:** Společné trávení volného času
- Obr. 19:** Společná hra
- Obr. 20:** Vnímání sourozence jako vzoru
- Obr. 21:** Vztah během prvního roku
- Obr. 22:** Současný vzájemný vztah
- Obr. 23:** Změna vztahů s rodiči
- Obr. 24:** Změna vztahu s prarodiči
- Obr. 25:** Změna povinností
- Obr. 26:** Pomoc s péčí o sourozence
- Obr. 27:** Předčasný odchod sourozence z rodiny
- Obr. 28:** Povahové změny
- Obr. 29:** Psychické potíže
- Obr. 30:** Zpětné hodnocení rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny pěstounské dítě
- Obr. 31:** Budoucí představa o možnosti stát se pěstounem

Příloha 2: Dotazník

Ráda bych Vás poprosila o pomoc se sběrem dat pro svou diplomovou práci, která se týká biologických dětí z pěstounských rodin. Výsledky budou použity také jako informace pro pěstouny a zájemce o pěstounskou péči v rámci občanských sdružení Děti patří domů a Centrum pěstounských rodin. Dotazník je určen pro lidi ve věku 15 až 25 let, kteří jsou biologickými dětmi z pěstounských rodin, a se svou rodinou alespoň částečně bydlí. Dotazník je anonymní a měl by být vyplněn bez pomoci rodičů. Vyplněný dotazník a případné dotazy mi, prosím, zašlete na email TerHav@seznam.cz. Děkuji za Vaši spolupráci!

Tereza Noemi Havlíčková, psychologie FF UK

Instrukce k otázkám: U některých otázek je možnost odpovědí pro více pěstounských sourozenců. Jestliže máte pouze jednoho sourozence, vyplníte vždy jen první sloupeček. Máte-li sourozenců více, je potřeba vyplnit příslušný počet sloupečků, pořadí určíte podle toho, jak do rodiny přišli. U ostatních otázek, které nejsou takto koncipovány, stačí zvýraznit jednu z odpovědí (nejčastěji ano, ne, nebo nevím).

Ukázka odpovědi: *(Máte 3 pěstounské sourozence, u prvního jste do rozhodování zapojen/a nebyl/a, u dalších dvou už ano.)*

6. Byl/a jste zahrnut/a do rozhodování o tom, zda rodina přijme nového sourozence?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

DOTAZNÍK

1. **Pohlaví:** muž žena
2. **Věk:**
3. **Kolik vám bylo let, když k vám do rodiny přišel první pěstounský sourozenec?**
4. **Počet biologických sourozenců:**
5. **Počet přijatých sourozenců:**

6. **Byl/a jste zahrnut/a do rozhodování o tom, zda rodina přijme nového sourozence?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

7. **Máte pocit, že jste měl/a vliv na závěrečné rozhodnutí?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

8. **Souhlasil/a jste s příchodem nového dítěte do rodiny?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

9. **Domníváte se, že vás vaši rodiče připravili na příchod nového sourozence dostatečně?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

10. **Měli na přípravu vaší rodiny vliv sociální pracovníci a další osoby k tomuto pověřené?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

11. **Byla spolupráce sociálních pracovníků s vámi a vašimi rodiči dle vašeho názoru dostatečná?**

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

12. Byla vaše očekávání před příchodem nového dítěte shodná se situací po jeho příchodu?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

13. Souhlasili s přijetím dítěte i vaši prarodiče?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Souhlasil jen někdo z nich								

14. Myslíte si, že je možné být na příchod nového sourozence dostatečně připraven/a?

Ano Ne Nevím

15. Měl/a jste radost z příchodu nového sourozence do rodiny?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

16. Měl/a jsi po příchodu dítěte do rodiny pocit ztráty pozornosti od rodičů?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano a vnímal/a jsem to pozitivně								
Ano a vnímal/a jsem to negativně								
Ne								
Nevím								

17. Prošel/prošla jste obdobím, kdy vám vadilo, že máte pěstounského sourozence?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, dával/a jste to za vinu rodičům? Ano Ne

18. Hovořili s vámi rodiče o případných problémech spojených s pěstounským sourozencem/ sourozenci, které se vyskytly v průběhu času?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano, hovořili								
Ne, nehovořili								
Ne, žádné problémy se nevyskytly								

19. Změnila se délka času, který vám rodiče věnovali před a po příchodu nového sourozence?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano – prodloužila se								
Ano – zkrátila se								
Ne								
Nevím								

20. Měl/a jste doma po příchodu nového sourozence dostatek soukromí?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

21. Vykazoval váš nový sourozenec nějaké problémové chování?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								

22. Trávil/a jste rád/a se svým novým sourozencem svůj volný čas?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

23. Hrál/a jste si společně s novým sourozencem?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Ne, je mezi námi velký věkový rozdíl								

24. Změnily se s příchodem nového dítěte do rodiny vaše dosavadní zvyky?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

25. Byl vám nový sourozenec pozitivním vzorem?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Ne, byl negativním vzorem								
Nevím								

26. Jaký byl váš vztah s pěstounským sourozencem během prvního roku po jeho příchodu?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Velmi dobrý								
Spíše dobrý								
Neutrální								
Spíše špatný								
Velmi špatný								

27. Jaký je váš vztah s pěstounským sourozencem dnes?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Velmi dobrý								
Spíše dobrý								
Neutrální								
Spíše špatný								
Velmi špatný								

28. Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců vaše vztahy s rodiči?

Ano Ne Nevím

29. Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců vaše vztahy s prarodiči?

Ano Ne Nevím

30. Změnily se s příchodem nového sourozence Vaše povinnosti v rodině?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano, ubylo jich								
Ano, přibylo jich								
Ano, některé přibyly a některé ubyly								
Ne								

31. Musel/a jste pomáhat s péčí o svého pěstounského sourozence?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Ano								
Ne								
Nevím								

32. Zažil/a jste situaci, kdy některý váš pěstounský sourozenec musel předčasně z rodiny odejít?

Ano Ne

33. Zaznamenal/a jste u sebe nějaké povahové změny po příchodu pěstounského sourozence/ sourozenců?

Ano Ne Nevím

34. Pozoroval/a jste u sebe nějaké psychické nebo jiné potíže ve spojitosti s přijetím nového sourozence?

Ano Ne Nevím

35. Jak dnes vnímáte rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny cizí dítě?

	1. dítě	2. dítě	3. dítě	4. dítě	5. dítě	6. dítě	7. dítě	8. dítě
Velmi pozitivně								
Spíše pozitivně								
Neutrálně								
Spíše negativně								
Velmi negativně								

36. Dokážete si představit, že byste se i vy stal/a v budoucnosti pěstounským rodičem?

Ano Ne Nevím

37. Máte-li zájem o zaslání výsledků výzkumu, uveďte, prosím, svou e-mailovou adresu.

Příloha 3: Otázky pro rozhovor

- 1) Obecné informace: pohlaví, věk, počet vlastních a přijatých sourozenců a jejich věk teď a v době příchodu, rodinné zázemí
- 2) Specifika přijatých sourozenců: etnikum, zdravotní stav, charakteristika

Rozhodnutí a příprava

- 3) Byl/a jsi zahrnut/a do rozhodování o tom, zda rodina přijme nového sourozence?
- 4) Máš pocit, že jsi měl/a vliv na závěrečné rozhodnutí?
- 5) Souhlasil/a jsi s příchodem nového dítěte do rodiny?
- 6) Snažili se tě rodiče připravit na novou situaci spojenou s příchodem pěstounského dítěte?
- 7) Domníváš se, že tě tvoji rodiče připravili na příchod nového sourozence/sourozenců dostatečně? Co v jejich přípravě chybělo a co ti naopak nejvíce pomohlo?
- 8) Měli na přípravu vaší rodiny vliv sociální pracovníci a další osoby k tomuto pověřené?
- 9) Byla tvá očekávání před příchodem nového dítěte shodná se situací po jeho příchodu? V čem se tvé pocity po příchodu dítěte/děti lišily od původní představy?
- 10) Myslíš si, že je možné být na příchod nového sourozence plně připraven/a?
- 11) Souhlasili oba tvoji rodiče s přijetím dítěte stejnou měrou? V případě, že ne, čím to bylo především rozhodnutí?
- 12) Souhlasili s přijetím dítěte i tvoji prarodiče? Jaké byly jejich reakce (případně reakce někoho dalšího z příbuzenstva) na přijetí nového dítěte/děti do rodiny?

Pocity a reakce po příchodu nového dítěte

- 13) Měl jsi radost z příchodu nového sourozence do rodiny?
- 14) Jak bys popsal/a své pocity bezprostředně po příchodu nového dítěte/děti?
- 15) Měnily se tvé pocity v průběhu času? Jak a kdy?
- 16) Změnily se s příchodem nového sourozence tvé povinnosti v rodině?
- 17) Měl/a jsi po příchodu nového dítěte pocit ztráty pozornosti od rodičů a jak jsi to vnímal/a?
- 18) Měl/a jsi doma po příchodu nového sourozence dostatek soukromí?
- 19) Změnila se délka času, který ti rodiče věnovali před a po příchodu nového sourozence?
- 20) Trávil/a jsi rád/a se svým novým sourozencem svůj volný čas?
- 21) Hrál/a sis se svým novým pěstounským sourozencem?
- 22) Změnily se s příchodem nového dítěte do rodiny tvé dosavadní zvyky? Jak, kdy?

- 23) Byl ti nový sourozenec pozitivním vzorem? Byl ti nový sourozenec negativním vzorem?
- 24) Vykazoval tvůj nový sourozenec nějaké problémové chování? Jaké?
- 25) Prošel/prošla jsi obdobím, kdy ti vadilo, že máš pěstounského sourozence? Pokud ano, dával/a jsi za to vinu rodičům?
- 26) Bavili se s tebou rodiče o případných problémech spojených s pěstounským sourozencem/sourozenci, které se vyskytly v průběhu času? (pouze pokud se nějaké vyskytly)
- 27) Co byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s přijatým sourozencem/sourozenci v jakémkoli časovém odstupu od příchodu do rodiny?
- 28) Co byly nejproblémovější momenty v souvislosti s přijatým sourozencem v jakémkoli časovém odstupu od příchodu do rodiny?

Vztahy

- 29) Jaký byl tvůj vztah s novým pěstounským sourozencem během prvních let po jeho příchodu?
- 30) Jaký je tvůj vztah s pěstounským sourozencem/sourozenci dnes?
- 31) Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců tvé vztahy s rodiči? Jak a kdy?
- 32) Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců tvé vztahy s biologickými sourozenci? Jak a kdy?
- 33) Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců tvé vztahy s prarodiči? Jak a kdy?
- 34) Jaké byly po příchodu nového sourozence/sourozenců reakce tvého okolí na skutečnost, že jste pěstounská rodina, a jak jsi je vnímal/a?
- 35) Jak vnímáš reakce okolí na skutečnost, že jsi vyrostl/vyrůstáš v pěstounské rodině dnes?

Požadavky

- 36) Musel/a jsi pomáhat s péčí o svého pěstounského sourozence?
- 37) Bylo od tebe očekáváno, že budeš pěstounskému sourozenci dobrým příkladem?
- 38) Bylo od tvého pěstounského sourozence očekáváno, že bude dobrým příkladem tobě?
- 39) Měli na tebe rodiče stejné nároky jako na pěstounské sourozence? Pokud ne, v čem se jejich požadavky lišily?

Odchod pěstounského sourozence z rodiny

- 40) Zažil/a jsi situaci, kdy některý tvůj pěstounský sourozenec musel předčasně z rodiny odejít?
- 41) V případě, že ano, jak jsi takovou situaci vnímal/a?
- 42) Z jakého důvodu musel odejít?

Osobnostní změny

- 43) Zaznamenal/a jsi u sebe nějaké povahové změny po příchodu pěstounského sourozence/sourozenců? Pokud ano, jaké?
- 44) Zaznamenal/a jsi u sebe změny v chování po příchodu pěstounského sourozence/sourozenců? Pokud ano, jaké?
- 45) Pozoroval/a jsi u sebe nějaké psychické nebo jiné potíže ve spojitosti s přijetím nového sourozence? Pokud ano, jaké?
- 46) Změnil se tvůj přístup k druhým lidem? Pokud ano, jak?

Zpětné zhodnocení rodinné situace

- 47) Jak dnes vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny cizí dítě?
- 48) Jsi rád/a, že jsi vyrostl v pěstounské rodině?
- 49) Čím byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině obohacující?
- 50) Čím byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině ochuzující?
- 51) Dokážeš si představit, že by ses i ty stal/a v budoucnosti pěstounským rodičem?

Příloha 4: Přepis rozhovorů

David, 24

Tak já se na úvod zeptám na takové ty obecné informace jako věk, počet sourozenců, vlastních a nevlastních, kolik jim je, v kolika přišli,...

Takže na úvod, věk – je mi 24 let, k těm sourozencům – mám jich 8, z toho 3 vlastní, 5 nevlastních, co se týče těch nevlastních, nejstarší je Pavlína, ta přišla společně se svojí sestrou, takhle, všechno jsou to sourozenci.

Ty jsi nejstarší?

Ne, já mám ještě starší sestru, a když se vrátím k těm nevlastním, oni jsou to všechno sourozenci, všechny ty děti mají stejnou matku, ale každé jiného otce. Nejstarší z nich, Pavlína, ta měla teď 18, přišla společně se svojí sestrou Evou, přišli v roce 2002. Eva, ta bude mít letos 15, potom je Radka, ta bude mít letos 8 let, potom je Zuzka, ta bude mít 6 let a nejmladší je Jonáš a ten bude mít 4 roky.

Oni teda přišli ve stejnou dobu nebo zvlášť?

Ne, nejdřív přišli Pavlína a Eva, ty přišli v roce 2002, potom 2008 přišla Radka, 2010 přišla Zuzka a 2012 přišel Jonáš.

A tobě teda bylo kolik při příchodu toho prvního. Nevzpomenu si na jméno, myslím Pavlína...

Pavlína s Evou, to mi bylo 13.

Ještě možná, můžeš je nějak charakterizovat? Třeba zdravotní stav nebo nějaká větší charakteristika?

No tak, Pavlína, jakoby stav současný nebo?

Spíš, jestli má nějakou diagnózu třeba.

Takhle společně pro všechny jako by je, a obecně, co můžu u svých sourozenců pozorovat, tak si myslím, že to je asi obecné pro děti z DD, že vlastně ten stav a ta diagnóza úplně neodpovídá realitě. Vlastně když k nám přišly, tak všechny byly označeny jako nějakým způsobem problémové, byl tam nějaký zdravotní problém nebo psychický, ale potom ve finále, kdy se v té rodině usadili, se přišlo na to, že ta lékařská zpráva by se mohla roztrhat, protože vůbec neodpovídá realitě. U toho nejmladšího, ten po příchodu k nám prodělal rakovinu, takže tam se dá hovořit o nějakém problému ohledně zdravotního stavu, ale jinak ten zdravotní stav je více méně dobrý. Jinak možná ještě Zuzana, ta druhá nejmladší, tak ta má problém s obratli, protože když byla menší, tak si doktoři v ústavu, kde byla, nevšimli, že jí špatně rostou žebra, a tak nemá klasicky 12 párů žeber. Na jedné straně jich má třináct, tím pádem má jednu část ramena trošku výš, takže to jí trošku působí problémy z hlediska motoriky, koordinace, ale už se s tím naučila žít. Ale jinak bych řekl, že tam žádné problémy nejsou.

Je ještě něco takového výraznějšího, čím bys je charakterizoval, třeba nějaká vlastnost, abych si je dokázala lépe představit.

Ted' přesně nevím, co je tím myšleno.

Třeba nějaké zvláštní chování nebo něco typického pro toho sourozence.

Ano, každý z nich má svá specifika, podle kterých bych ho dokázal popsat. Oni jsou každý hodně jiný. Pavlína je taková hodně zamklá, uzavřená do sebe, je umělecky zaměřená, hodně hezky kreslí, maluje, je schopná vytvořit neskutečně krásné věci, fakt je na tohleto dobrá. Eva, ta zase nejraději tráví čas venku sportem, má hrozně ráda pohyb, je to takový opak Pavlíniny. Pavlína třeba sice má ráda koně, jezdí na koních, ale jinak je zaměřená umělecky, kdežto Eva, ta by nejraději lítala někde venku. A ti mladší, u těch se to teprve nějak projevuje. Radka je taková živelná, je hodně chytrá, takže ve škole se docela nudí a občas má problémy, že zlobí, protože už má ty

úkoly hotové, paní učitelku vyrušuje. Zuzka je taková, nevím jak to říct, pomalejší, že jí všechno jakoby déle trvá, ale zase se snaží to nějak nahradit pečlivostí. Je taková hrozně hodná, že nezlobí. Kam ji člověk postaví, tak tam zůstane. A malý Jonáš, to je takový rebel, ten je teď takový generál, chce, aby všechno bylo podle něj, tak si to musí nějak kočírovat, ale jinak nevím, jestli jsem to nějak odpovídal.

Úplně super, takhle nějak jsem si to představovala. Pamatuješ si na to období, kdy se rodiče rozhodovali, že přijmou dítě nebo děti do PP? Bavili jste se o tom doma?

Určitě, maminka to se mnou, s námi probírala. Šlo to jakoby více méně mimo tatku, ten se do toho nezapojoval. A ani když mamka mluvila s námi, tak on u toho nebyl.

Ale musel s tím souhlasit?

Souhlasil s tím, to zase jo. Maminka nám tehdy ty důvody vysvětlila, neříkám, že jsem z toho tehdy byl nadšený, asi spíš naopak jakoby, ale... Tak už jsem tři sourozence měl a ještě to měly být holky. Kdyby to byli kluci, tak s nimi hraju fotbal, to beru, ale holky.

Ty jsi teda jediný kluk v rodině?

Ne, mám dva bratry. Mám vlastní sestru, ta je starší, té je 29, pak mám mladší bratry, jednomu je 22 a druhému je 15, 15 mu bude letos. Ale nebyl jsem nadšený, že to mají být dvě holky, jak říkám, kdyby to byli kluci, tak bych je vrtal do fotbalu a tak by mi to nevadilo. Nebyl jsem nadšený, ale mamka to s námi probírala, věděli jsme to dopředu, znala náš názor. Myslím, že byla de facto rozhodnutá, ale zeptala se na náš názor.

A myslíš tedy, že na to závěrečné rozhodnutí jsi neměl žádný vliv?

Jakoby měl, kdybych asi... chtěla vědět můj názor a kdybych jí to neodsouhlasil, tak by to rozhodování pro ni bylo těžší. A my jsme se tehdy vcelku shodli, i se starší sestrou, že nebylo nám to úplně po chuti, ale řekli jsme jo, ty důvody proč si ty děti bereme, proč je chceš mami, ty chápeme, tak jakoby jsme to odkývli nakonec.

A snažila se vás vlastní děti mamka nějak připravit na možné situace, které by pak mohly nastat po příchodu?

Jakoby jo, i tohle s námi rozebírala. Teda, tohleto, o čem mluvím, se týká těch prvních dvou, protože potom už jsme víceméně byli připravení u těch dalších. Snažila se nám to vysvětlit, ale ani ne tak předem, jako spíš v průběhu. Když v průběhu nastala nějaká situace, něco pro nás úplně nezvyklého, tak ona se nám to snažila vysvětlit z toho jejího pohledu. Ty děti byly zvyklé z toho domova na úplně jiný vzorec chování, pokaždé se zeptaly, jestli si můžou něco vzít k jídlu. Prostě tam bylo jídlo na stole a oni se zeptali, jestli si ho můžou vzít. To bylo pro nás hrozně zvláštní, jsme koukali, prostě „si vem, seš doma“ a takhle by se to dalo specifikovat na více oblastí, že ty děti prostě z toho domova měli jiná návyky. Spíš prostě, když došlo na nějakou takovou situaci, tak jakoby, že to mamka s námi probrala ve smyslu, proč se tomu tak asi děje a nebyl problém.

Takže pak když přicházeli ti další sourozenci, bavila se o tom s vámi ještě mamka, nebo už to bylo, že prostě jen přišli?

Ne, ne, ne, každé to další dítě, to se s námi mamka bavila. Vždycky přišla s tím, že je možnost si vzít další dítě. Tam už ta situace byla poněkud jiná, protože tam to bylo postavené spíš na úroveň, když to řeknu hloupě, ne že jsme chtěli, ale že jsme museli, protože ty zákony byly v té době postaveny tak a jsou do teď, že ty děti mají velký problém získat souhlas rodičů. Tam stačí poslat dva pohledy za půl roku v uvozovkách a to dítě se nemůže z toho děčáku, z toho bludného kruhu, dostat a jediná možnost je právě umístit je takhle v rodině k sourozencům. Právě jak Zuzka, tak Radka a později Jonáš tuhleto možnost měli a nebyli by nikde jinde umístitelní a vlastně byl to takový systém. Když jsem to tak viděl, tak asi nešlo nesouhlasit, protože i mě samotnému to bylo proti srsti, že by ta děcka měla zůstat v dětském domově. Když přicházela Radka, to bylo v roce 2008, to už mi bylo 19, sám jsem tomu víc rozuměl, sám jsem viděl, co to udělalo s těmi předchozími sourozenci, ta změna, sám jsem tušil, jak na tom ty děti budou a už to, že jsem prostě chápal, že by nebylo správné, aby nedostali šanci, takže jakoby to

další rozhodování u těch dalších tří dětí bylo jednoduché. Neměly prostě jinou možnost, jak se uchytit, takže jakoby to odsouhlasení té mamce bylo takové jednodušší a jiné.

V té době před příchodem dětí, vnímal jsi nějaký vliv sociálních pracovníků nebo odborníků z vnějšku, kteří by se tě snažili nějak připravit na tu situaci, až přijdou?

Ne, já jsem měl to štěstí, že jsem se jim vyhnul, nevím, jestli to můžu vůbec říct, že jsem se s nimi nesetkal. Oni teda asi měli chodit, oni asi u nás občas byli. Pamatuji si, že jsem párkrát potkal nějakou cizí paní v kuchyni, že tam seděli s mamkou. Tak já jsem tam přišel, slušně jsem pozdravil, ona se mě zeptala, co ve škole, já jsem řekl, že dobrý, a tím to haslo. To je na jednu stranu dobře, já bych jí totiž řekl, co si myslím o tom systému sociálních pracovníků a tom systému a ona by to asi nerozdýchala, takže možná mě od toho takhle mamka chránila. Nikdy jsem nijak nepřišel se sociálními pracovníci do styku a jsem za to rád. Jako chápu, že dělají svou práci, ale myslím si, že by ji mohli dělat trochu jinak.

A myslíš si, že v té přípravné fázi by mohla být nějaká větší příprava z toho vnějšího prostředí?

To je individuální, chápu, že to spousta lidí ocení. Ve svém okolí jsem se potkal i s lidmi, kteří by do tohoto v uvozovkách skočili rovnýma nohama. Že nikdy neměli vlastní děti, nemohli mít vlastní děti, tak se tedy rozhodli jít touto cestou, tam ta pomoc určitě smysl má, ale tím, že já jsem vyrůstal v kruhu tří sourozenců, tak jsem v uvozovkách zkušenosti měl a nepřišlo mi, že by tam bylo extra potřeba se na to připravit, a když potom vyvstal nějaký problém, nebo když se k něčemu schylovalo, tak to mamka vždycky dokázala urovnat, vysvětlit nám to. Tu sociální pracovníci nám dělala mamka. Ale chápu, že někde jinde to tak být nemusí, někde jinde to může být jinak a tam zase by to bylo dobré.

Takže tu přípravu mamky jsi vnímal jako dobrou nebo myslíš, že ještě mohla udělat něco jinak?

Určitě velmi dobrou, si myslím.

Myslíš si, že kdyby třeba existovala v rámci přípravných kurzů pro pěstouny i nějaká příprava pro vlastní děti, nebo pro ty, co už v rodině jsou, všeobecně, že bys to ani neoceníl, nebo ano?

Já osobně bych to neoceníl, někdo třeba ano. Říkám, je to podle mě úplně individuální, na druhou stranu, když tam ty děti natáhnou násilím, že po škole bude muset tam ještě třeba od dvou do čtyř někde komunikovat ve skupině lidí, které ani nezná, tak chápu, že z toho to dítě nadšené nebude a už od začátku si k tomu může vytvořit nějaký odstup.

Jak to u vás bylo se souhlasem širší rodiny, například prarodičů, nebo po tom i dalších lidí v okolí, třeba jaké byly reakce známých?

Dvojího typu. Prarodiče, tehdy s námi žila babička, ta to vzala, věděla, jaká je situace, proč si ty děti berou, takže ta to jakoby vzala. Byla taky ráda, že doma je víc živo, protože my už jsme přeci jenom byli starší, byli jsme na školách, já jsem chodil tehdy na gympl, starší sestra taky, takže doma jsme byli jen pozdě odpoledne a ty menší děti byly pro babičku takové zpestření. Druhá babička, ta teda nebydlela s námi, ale ta to taky vzala dobře. Vzala je jakoby de facto za vlastní, nevnímala tam ani ten rozdíl. Co se týče dalšího příbuzenstva, tak to to třeba nevezalo úplně dobře, jakoby, ne že by to řekli na rovinu, ale byl tam vidět ten odstup, který je doteď. Pořád vnímají ten rozdíl, my jako vlastní děti a oni jsou pro ně cizí, ale to je jejich boj.

A ty to tak nevnímáš, že bys to vnímal jako nevlastní sourozence a vlastní?

Z pohledu právního to tak jakoby je, že jsou vlastní a cizí.

Myslím pocitově.

Pocitově? Ne, dneska už to vnímám, nebo ano, vím to, když o nich mluvím, tak vím, že nemáme společné rodiče nebo společné předky, ale tím, jak jsem s nimi už dlouho, něco jsem s nimi zažil a všichni mi nějak přirostli k srdci, tak prostě už to tak nevnímám. Ten rozdíl je více méně smazán. Rozdíl daný tím, co ti lidé spolu prožijí. S bráchou jsme spolu byli od malička a můžu se na něj spolehnout třeba víc, protože ho znám déle, ale jinak ten

rozdíl tam extra není. Ještě mě napadá doplnit k těm příbuzným, my jsme vlastně díky tomu získali ještě další jakoby babičku, protože ty děti samy mají ještě babičku, se kterou udržují styk, a která k nám jezdí tak jednou za rok a ty starší děti k ní jezdí na prázdniny a tam vlastně ten přístup byl také ryze pozitivní. I vůči nám vlastním dětem, byla hrozně ráda, že se těch dětí někdo ujal, a že ty děti nejsou v děcáku.

A ty tedy ještě bydlíš s rodinou nebo už mimo?

Bydlím ještě s rodinou.

Jaké byly tvoje reakce těsně po tom, co k vám sourozenci přišli? Měl jsi z toho radost, jaká byla první reakce?

Neměl jsem z toho radost, u těch prvních, když přišli, ta Pavlína a Eva, tak to období...byl to přeci jen takový vetřelec, ale prostě takový nový element do té rodiny a nevěděli jsme vzájemně, co od sebe čekat, ony byly takové hrozně plaché. Pamatuji si, že ze začátku se hrozně bály toho, že je pošleme zpátky, takže to byli taková největší vzorníci. Když třeba ta mladší něco provedla, tak ta starší ji vyhubovala, že se může stát, že je vrátíme. To bylo takové nezvyklé. Jakože, zvykali jsme si na sebe poměrně dlouho, ale bylo to dáno tím, že jsem byl mladší, vlastně 13 mi tehdy bylo. U těch ostatních už to potom bylo bez problémů, protože přicházeli ve věku, kdy jim byly vlastně dva roky, mě 19, potom vlastně 21, 22. A to už jsem byl v pozici, kdy bych pomalu já mohl být jejich otec, takže jsem to vnímal jinak a vlastně to bylo úplně bez problému. Ale s těma prvňáky, to jsme si už povídali.

Změnily se nějak s příchodem nových sourozenců do rodiny tvoje povinnosti?

Jo, ubyly.

Ubyly?

Postupem času ubyly. Jednak oni sami chtěli, aby se nějak zapojili, takže tam byla snaha z jejich strany. Třeba postupem času utírali nádobí, takové lehčí domácí práce, a tím pádem toho bylo míň na mě. Ale zase na druhou stranu zase přibýly ty, že jsem je občas musel hlídat nebo na ně dohlédnout nebo třeba později jsem vyzvedával ze školky ty mladší sourozence. A to je asi všechno.

A to ti nijak nevadilo?

Když jsem vlastně vyzvedával, já jsem chodil vyzvedávat až tu Zuzku a to už jsem byl dospělý a to mi nevadilo. Když jsem před tím byl mladší, já jsem byl na štěstí ještě moc mladý na to, abych musel vyzvedávat tu Evu ze školky. Tam by mi to vadilo, protože celé odpoledne jsem trávil na fotbalech nebo venku jsem dělal jiné sporty a docela to kolidovalo, protože to byl takový čas, že je člověk musel vyzvednout někdy ve tři, mezi třetí nebo čtvrtou a tam už de facto jsem měl nasmlouvané ty sportovní aktivity, takže tam by mi to vadilo, ale naštěstí jsem byl ještě moc mladý a mamka to stíhala, že to brala rovnou ze školy po cestě, že vyzvedla děti ze školky, takže tam jsem nemusel a u těch ostatních. Jednak už jsem byl potom na vysoké škole, že jsem nebyl moc často doma, a když jsem byl, tak mi to nevadilo.

A měl jsi vždycky doma dostatek soukromí?

To asi úplně ne, no.

Myslím v souvislosti s jejich příchodem.

To asi úplně ne, hlavně ono teď mi to přijde, že jich je prostě plný dům. Vlastně Pavlína má 7 teďka, Jonáš má 4 a ještě mezi nimi je Zuzka. Ti tři někdy vydají za celou školku. Když hrají nějakou hru a jsou to tři takové děti, tak automaticky musí být třeba hlučné nebo prostě vymýšlejí takové všelijaké věci, co by člověka nenapadly, musí na ně dávat pozor. Ale zase jsem si zvyknul.

Měl jsi třeba někdy pozor ztráty pozornosti od rodičů, pocit, že by ti věnovali málo času.

Ne.

I když člověk ve třinácti to možná bere spíš pozitivně...

Já jsem to bral velmi pozitivně, měl jsem prostě konečně klid, mamka asi cítila svého času výčitky, že se mi málo věnuje, tak se to snažila nějak nahradit. Večer za mnou přišla, že si sedneme a popovídáme. Já jsem to neměl rád, vždycky jsem jí říkal, ať jde za těmi novými dětmi. Jako, to co jsem potřeboval, tak jsem za ní vždycky sám zašel, vyřešil a právě jsem to vždycky spíš kvitoval, to do teďka. Mám jakoby klid. Že ty ostatní děti, mladší, zaberou tolik času, že se mi nevěnuje, a já jsem za to rád. Kdybych tu mamku potřeboval, tak se na ni obrátím, s tím jsem nikdy neměl problém, vždycky to tak fungovalo.

Trávil jsi se svými novými sourozenci svůj volný čas? Hráli jste si společně, nebo hrajete si společně, i když ten věkový rozdíl...

S těmi malými si hraju furt. Když jsme si Pavlínou vzali, tak jsme si hledali nějakou společnou cestu, tak s ní ani ne, ale třeba s tou mladší Evou, to už jsme furt něco vymýšleli. A tak teďka s těmi malými, s těmi třemi, tak to si pořád něco, hrajeme si třeba na pana řidiče, a že jedeme autobusem a spoustu takových věcí. Většinou do té hry moc nezasahují, oni jsou schopní sami si stanovit pravidla té hry a já jsem tam jen takový dozor. Ale ten čas s nimi trávím jakoby rád, hlavně s těmi mladšími. S Evou jsem ho taky docela trávil, s tou Pavlínou málo, to bylo výjimečné.

Měl jsi třeba nějaké zvyky, které by se změnily po jejich příchodu?

No, možná jsme si potom s bratrem dávali víc pozor na pusu, když jsme občas chtěli použít nějaký ne úplně vhodný výraz, protože byli jsme nejmladší a používali jsme to mezi sebou a pak, když přišli ještě ti mladší sourozenci, tak jsme si museli dávat víc pozor na pusu. Ne, že bychom třeba vyloženě mluvili sprostě, ale občas jsme měli nějakou takovou hantýrku, a pak jsme to ani nepoužívali. Ale nevybavuji si, že bych musel nějaký návyk měnit. Možná mě napadá, musel jsem svým způsobem koordinovat ten program jakoby. Nebyl jsem na to zvyklý, vždycky jsem prostě jenom řekl mamce nebo babičce, „jdu s klukama hrát fotbal“, přišel jsem pak večer a dobrý, ale takhle jsem prostě věděl, že mamka jde potom do práce a někdo je musí pohlídat, takže jsem věděl, že se musím vrátit v určitou hodinu, nebo že se po tréninku musím stavit doma, abych se podíval a pak zase, abych mohl vyrazit ven. Takže možná ten časový harmonogram jsem musel trochu uzpůsobit.

U vás se nevyskytly nějaké výchovné problémy u tvých sourozenců?

Vyskytly, to se vyskytovalo vlastně už od počátku. Když přišli z toho dětského domova, tak Pavlína měla jakoby dost velké psychické problémy a projevovalo se to nočním pomočováním a to trvalo docela dlouho. Ale opět, bylo to možná dva tři roky, ale pak to postupem času prostě úplně vymizelo. A pak u každého toho dítěte se vyskytl nějaký problém, nebo u těch mladších asi ani ne, tam spíš jen ten zdravotní, ale problémy tam byly. Třeba jednu dobu Pavlína brala mamce peníze, ale i to se potom vyřešilo.

Když se takhle vyskytly nějaké problémy, bavili jste se o tom s mamkou, řešili jste to nějak?

Ano, tak když se vyskytnou nějaké problémy, tak nejdou úplně zamaskovat. Mamka nikdy nechodila okolo horké kaše, byla schopná říct, jak věci jsou a rozebrat to s námi, takže z tohoto pohledu úplně super.

Prošel jsi někdy obdobím, kdy ti vadilo, že máš pěstounské sourozence? Kromě toho začátku.

No ty začátky, prostě říkám, přišli ve třinácti, tak někdy kolem toho šestnáctého roku života. Měl jsem nějaké problémy s tou Pavlínou, a ono i později, že se tam vyskytly problémy. Než jsem s ní našel společnou řeč, to mi trvalo pomalu šest, sedm roků. Status quo bych to nazval, prostě není to tak, že bychom si teďka sedli a 20 minut pokecali každý den, to vůbec ne. Nemluvíme spolu hodně, ale respektujeme se navzájem a jakoby nějaký problém tam já osobně nevidím. A u těch ostatních tam jakoby, u té Radky tam jakoby ze začátku, to byl takový nový element, úplně ze začátku, řekněme třeba měsíc, že jsme nebyli úplně kámoši. Ona to je takový malý vztekounek hrozný, to bylo vlastně ve dvou letech, neustále brečela, ale pak jí to přešlo a od té doby úplně bezproblémový vztah.

A s těmi dalšími máš jaký vztah?

Výborný, když to mám hodnotit, tak dobrý až výborný, a s tou Pavlínou dobrý, s těmi ostatními si myslím, že výborný.

Takže myslíš, že se to postupně zlepšovalo?

Určitě, určitě. Vždycky byla na začátku nějaká nervozita, neznámý element v té rodině a postupem času se to zlepšilo.

Co pro tebe asi byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s příchodem nových sourozenců do PP?

Nejpozitivnější... u těch nejstarších sourozenců, že jsem nemusel dělat takovou tu práci, kterou jsem neměl rád. Mohl jsem si vzít noviny, číst si a jen po očku sledovat, že se nebijí, takže třeba příjemnější práce než třeba umývat to nádobí. Tak tam asi by to byli ty povinnosti. A u těch mladších, takový, že se s nimi prostě vyblbnu a dětinská část mé duše se prostě zaraduje, když tam jsou, že s nimi můžu dělat blbiny.

A co byly naopak nejnegativnější momenty?

Ze začátku možná nějakou tu ztrátu soukromí a takového toho klidu, že jsem musel změnit nějaký svůj zavedený rytmus a asi tohle, to jsem nebyl nadšený. Nebo možná, že už jsem ty negativa nějak potlačil, že už si je ani neuvědomuji.

Myslíš si, že příchod nových sourozenců mohl mít nějaký vliv na tvůj vztah s rodiči?

Určitě, s mamkou ho máme určitě lepší, je to o tom, že s námi všechno probírala a bylo to takové pozitivní v tom smyslu, že to prolomilo komunikační bariéry, jestli tam nějaké byly. Byla tam nová témata navíc a ona se o tom s námi vždycky ráda bavila, chtěla, abychom byli informováni. Tohle to pomohlo, mnohem víc jsme si povídali, takže ve vztahu s matkou určitě. Ve vztahu s otcem, vůbec.

Mohly se nějak změnit vztahy s prarodiči?

S těmi vlastními to asi neovlivnilo a přibyl jeden nevlastní prarodič jakoby.

A co třeba vztahy s vlastními sourozenci?

Možná nás to jakoby utužilo, že jsme se začátku jakoby semkli k sobě, ale ta změna, postupem času třeba jakoby máme víc komunikačních témat, komunikačním tématem se stali ti sourozenci noví. A postupem času třeba rozdílné názory na jejich výchovu, v tom jsme se třeba rozešli se starší sestrou občas, ale jinak ty vztahy nemyslím, že se to extra změnilo. Teda říkám, že začátku to utužení těch vztahů a víc komunikace.

Jak vnímáš reakce okolí, třeba kamarádů, na fakt, že jsi z pěstounské rodiny?

Většina jich byla překvapená. Já jsem to teda nikdy extra otevřeně nerozebíral s nimi, ale oni to věděli, všimli si toho, že u nás po dvorku běhají nějaké nové děti. A spíš po tom třeba byli překvapení, protože oni věděli, že mám mladšího brácha, a třeba mladší sestra měla na krátko ostříhané vlasy, vypadala trochu jako kluk a potom byli překvapení, že to nejsou vlastní děti, když se to dozvěděli, ale to je takové téma, že se možná báli to nějak rozebírat. Když já jsem o tom sám nezačal, tak oni taky do toho nějak nevrtili. Nebo stačily takové ty obecné informace, taky viděli, že je mi to takové nechci říct nepříjemné, možné se jakoby báli zeptat, moc do toho nevrtili.

Ty už jsi říkal, že jsi musel hlídat, musel jsi třeba ještě nějak víc pomáhat s péčí o sourozence?

To zas asi ne, jakoby extra víc. Mamka většinou to stíhala, zvládala sama. Občas jsem pomohl já, o něco víc asi pomáhala starší sestra, ale že bych si všiml, že by to bylo nějak víc, to asi ne.

Očekávali od tebe rodiče, že budeš příkladem nebo vzorem těm mladším sourozencům?

To asi určitě. Já myslím, že jsem snad dobrým příkladem byl. To bych se musel zeptat.

Opačně to asi nebylo, že?

Jako, že by ty malé děti byly příkladem pro mě? Když si vezmu Jonáše a Radku, když vymýšlejí doma blbiny, tak to pak jsem schopný použít i v životě, ale jinak asi ne. Že by mi byli vzorem, jako některé vlastnosti na těch sourozencích obdivuji, třeba u Jonáše bych řekl ta zarputilost, to souvisí s tou nemocí, jako dítě si to asi neuvědomuje, ale ani náznakem nebylo vidět, že by ho ta nemoc nějak zdeptala. Po té fyzické stránce, ale po psychické vůbec. Když jsem třeba viděl, jak vypadají některé jiné děti, když jsme třeba jezdili do té nemocnice. Když tam člověk vidí ten kontrast, jak vypadají jiné děti, tak to bylo prostě do očí bijící, on je někde úplně jinde v tomhle tom. Třeba u Radky takovou jakoby cílevědomost prostě, že ona prostě vidí ten cíl, a dokáže vydat strašně moc snahy. U Pavlíně třeba obdivuji tu zručnost, ten talent, že ona je schopná vytvořit hrozně moc pěkných věcí. Asi u každého z nich bych něco našel, co na něm obdivuji, to určitě.

Myslíš, že měli rodiče od vás všech podobná očekávání?

To očekávání bylo rozdílné, to bylo dáno i tím, že mamka jako učitelka věděla dost o dětské psychologii a věděla, co od nich očekávat může a nemůže. Nikdy na ně nekladla přehnaná očekávání. Takže třeba ano, já jsem měl velmi dobré známky, stejně jako starší sestra. A když je pak Pavlína neměla, tak se jí snažila více pomoci, nutila ji více do toho učení, ale neměla přehnané požadavky, že musí mít samé jedničky, to vůbec. Věděla, kde je ten její limit, nebo tušila, a vždycky k nim přistupovala individuálně. Takže v tomhle ty rozdíly byly, ale byly způsobené tím, co skutečně mohli zvládnout.

Myslíš si, že ten fakt, že jsi vyrostl v pěstounské rodině, že máš pěstounské sourozence, mohl mít vliv na nějaké tvoje vlastnosti nebo hodnoty?

Určitě.

Konkrétně?

Konkrétně, takové jiné vnímání rodiny. Ať už jenom z toho pohledu, že rodina nemusí být jenom vlastní, uvědomil jsem si, že to může být úplně plnohodnotný vztah, což jsem si na začátku nemyslel, tak dneska je beru jako sourozence. Jsou u nás od nějakých dvou let a vyrůstali s námi, tak jsou sourozenci jako každý jiný. A potom ve všem, dokázal jsem si z nich vzít příklad. Dostal jsem se do situací, které bych jinak neřešil, a na které bych nebyl připravený.

Myslíš, že se mohl nějak změnit tvůj přístup k druhým lidem?

Jo, naučilo mě to jednat o něco líp s těmi mladšími ročníky, o něco lépe než jsem uměl do té doby. Nebo o něco lépe než bych uměl, kdybych je neměl, to jednoznačně. A obecně, v jednání s lidmi, si musím říct, že když musím vyjít s těmi svými sourozenci, tak mi pak nedělá problém vyjít s někým jiným. Jednoznačně to hodnotím pozitivně ten vliv.

Ty jsi asi neměl žádné psychické potíže kvůli tomu, že k vám přišli další sourozenci?

Větší problém ne. Ono třeba ze začátku jsem byl třeba poněkud nesmělý, když jsem tohleto měl oznámit slečně, protože to bylo takové, jak to vezme, že. Ale většinou to vzaly v pohodě. Ostatně ono asi kdyby nevzaly, tak je to asi na úkor té slečny. Já jsem se postupem času dostal do fáze, že jsem nebyl schopen tu rodinu opustit. A právě bohužel se mi stalo, že jsem našel jednu slečnu, která mě od začátku tlačila do toho, abych začal bydlet s ní a od té rodiny se odtrhl. To mi nějak neseslo a prostě jsem věděl, že v tom nemůžu pokračovat. Změnilo mi to žebříček hodnot, že jsem si ještě víc uvědomil, jak je ta rodina důležitá a že je na prvním místě.

Když se dnes podíváš zpátky, jak hodnotíš zpětně to rozhodnutí mamky nebo rodičů přijmout děti do rodiny?

Kladně, jednoznačně kladně. Chápu ty důvody, proč si vzali ty první, a tím více pak ty, proč přišly ty další. A hodnotím to kladně, bez nich bych měl ten život takový hrozně chudý. To člověk nemůže posoudit, dokud to nezažije a já jsem za to hrozně rád, do života mi to dalo hodně.

Čím si myslíš, že ta zkušenost vyrůstat v pěstounské rodině byla nejvíce obohacující a čím ochuzující?

Obohacující, těmi lidmi, těmi osobnostmi těch sourozenců, protože každý je úplně jiný. Musel jsem se s nimi naučit vycházet, spolupracovat. Každý jakoby dlouhodobý vztah toho člověka obohacuje, asi to nedokážu říct úplně konkrétně, že bych to teďka vysypal z rukávu, ale dalo mi to hodně, obohatilo mě to, jsem za to rád. A ochucující, čím mě to ochuzuje, já si nemyslím, že mě to nějak ochuzuje, já to беру jako ryze pozitivní zkušenost.

Dokážeš si představit, že by sis taky jednou vzal děti do pěstounské péče?

Určitě. Mám z toho jakoby respekt, protože vím, že se za tím skrývá spousta práce, a to, co třeba zvládala moje mamka, bych třeba nemusel já. Takže řeknu to takhle, chtěl bych, ale bojím se, abych to nepokazil.

Ještě mě na závěr napadá jedna věc, vy jste jezdili třeba na nějaké pobyty pro pěstounské rodiny? Byly jste v kontaktu s dalšími pěstouny?

V kontaktu ne, respektive naproti nám přes řeku, asi 200 metrů od nás, žila rodina, kteří taky byli pěstouny, ale že bychom se s nimi nějak extra bavili to ne.

Ani jsi neměl tu potřebu?

Ne.

A myslíš si, že kdyby třeba byly nějaké akce jenom pro vlastní děti z pěstounských rodin, že by to k něčemu bylo?

Opět, je to individuální, já osobně bych to neoceníl. Určitě někdo jo, to záleží na těch lidech.

Tak jo, děkuju za rozhovor!

Alice, 19

Mohla bys mi na začátek říct, kolik ti je, z jaké rodiny jsi, kolik máš sourozenců vlastních i přijatých, kolik jim je let a v kolika letech přišli.

Je mi 19, mám jednoho staršího biologického sourozence, tomu je 22, a 4 mladší sourozence v PP, možná jeden je v poručnické, ale to ani nevím který. Nejstarší je Míša, té je 16, pak druhý je David, tomu je 15, další je Tereška, té je 7 a nejmladší je Kristýnka, té je 6. Rodiče máme oba, takže jsme úplná rodina.

Mají tvoji přijatí sourozenci nějaká větší specifika? Mám na mysli, třeba nějaké postižení nebo nějaké závažnější problémy nebo něco, co je prostě charakterizuje.

Tak Míša, ta asi nejspíš má poruchu attachmentu, má hraniční IQ, takže základku nezvládala, takže byla na zvláštní, teďka je na učňáku, takovém soukromém, radši. Občas se projevuje dobře, umí působit a občas se teda chová jako „mentál“, no prostě na té hranici. Ona je taková, že na to, jaký má možností, tak se hrozně dobře naučila, že to na ní není poznat. A dokud ji člověk nezná, tak je to s ní v pohodě. U té mám asi největší problém, že je hloupá, že si s ní nemám jakoby co říct.

Jak bys charakterizovala ty další sourozence?

David, tak to je polo Jordánec, je černý. My jsme si mysleli, že když nebudeme mít cikána, tak že to bude jiné, když bude Jordánec, ale ta povaha, to je úplně stejné, jako kdyby byl cikán. On je hrozně chytrý, ale je mu to jedno, nevyužívá to, je to bordelář, je líný, na školu prdí, nemyslím si, že by to u něj bylo zrovna věkem nebo pubertou. Ale na druhou stranu je to pohodář, je kamarádský, všechno hnedka odpustí. To taky může být tím, že díky tomu zranění, který asi prožil, to odmítnutí, tak má kolem sebe už tak silný hradby, že už mu je všechno jedno.

A David vždycky vyrůstal v Čechách?

Jo, tatínek Jordánek se přestěhoval do Čech, tady si našel nějakou Češku a s tou měl děti, dvě. Tu sestřičku si mamka vzala, takže tím to pro něj možná bylo horší, že odmítla jenom jeho a ji ne.

A potom ještě ti další dva?

Terezka a Kristýnka, ty jsou spolu vlastní ségry. Ještě jsem zapomněla říct, že Míšu máme od dvou a půl let, od jejich, Davida máme od jeho desíti let a malý holky máme ...Kristýnce byly 4 a Terezce 5. A Ted'ka je Kristýnce 6 a Terezce 7. Ty jsou na tom asi nejlíp. Řekla bych, že David i Míša mají tu poruchu attachmentu, Míša ještě horší než David, a holky ty jsou relativně v pohodě, myslím si, že kdo dostane jenom takovýhle děti třeba do pěstounky, tak vůbec neví, o čem ta pěstounská péče je, a myslí si, že to ti ostatní asi neuměj. Protože ty jsou fakt skvělý, ve škole by to na nich nepoznal nikdo.

Ty chodí normálně na základku?

Terezka je ted'ka v první třídě. Obě jsou takový emočně labilní, Terezka ještě k tomu má dost nízký sebevědomí, a na druhou stranu je hrozně moc nadaná, co se týče kreslení, že to fakt umí hodně dobře. Je to taková umělkyně, trošku taková melancholická umělkyně, je sportovně nadaná, inteligenci má normální úplně průměrnou, že to zvládá ted'ka v první třídě se samýma jedničkama. A ta Kristýnka, tím že měla tu Terezku celou dobu, že se měla ke komu upnout, asi nějakou část života jí dělala Terezka tu mámu, tak ta má i to sebevědomí, i si umí vzít něco jakoby. Když se chce mazlit, tak přijde a je to příjemný, umí i dávat, nejenom brát. Ale zas na druhou stranu je to taková mrcha.

V čem?

Že je hodná tam, kde se jí to hodí, a jinak umí být pěkně protivná. A spolu se furt hádají holky teda, ale to je asi normální u sourozenců stejného pohlaví, když jsou rok od sebe.

Ted' se budeme bavit o tom období, než k vám tvoji pěstounští sourozenci přišli. První přišla Míša, že? Tobě bylo pět, pamatuješ si na to období?

Trošku jo.

Pamatuješ si třeba, že jste se o tom doma společně bavili? Nebo jak vypadala ta fáze přípravy u rodičů? Prožívala jsi to období nějak?

Tak rodiče, když se rozhodli, tak samozřejmě se nás ptali. Mě i staršího bráchy, brácha je o tři a půl roku starší, takže mě bylo pět, jemu osm nebo devět. A my jsme z toho neměli rozum jako malí, spolu jsme měli dobrý vztah, takže jsme si neuměli pořádně představit, co to bude, nevěděli jsme, co od toho očekávat. Bráchovi to bylo tak nějak jedno, já jsem se hrozně moc těšila, že budu mít ségru a rodiče taky asi pořádně nevěděli, do čeho jdou. A tak jsme se těšili na to a pak, když to přišlo, tak to bylo horší, než jsme čekali. Jakoby nikdo nás na to pořádně nepřipravil. Myslím si, že dneska už je to v tomhle tom trochu lepší.

A víš, o čem jste se třeba bavili? Bavili jste se, jak to bude vypadat, až Míša přijde? Nebo to bylo, že se spíš rodiče jen ptali a mluvili jste o tom, že přijde nový člen do rodiny.

Tak možná nějak obyčejně, že jsme si o tom povídali, že budeme mít sestřičku, ale asi nic zásadního.

Pamatuješ si na nějakou spolupráci třeba se sociálními pracovníky nebo nějakými odborníky?

To bylo mizerný. My jsme bydleli jinde, ted'ka máme skvělou sociální pracovníci. Ale tam před tím to bylo o ničem.

Takže oni se tě nijak nesnažili připravit, nebo někdo jiný z odborníků?

Ne.

Myslíš, že jsi měla nějaký vliv na závěrečné rozhodnutí, nebo to už potom rozhodli rodiče?

U té Míši, tím, že mi bylo pět, tak stačilo říct, že mi to nebude vadit, a jiný vliv jsem neměla.

A jak u těch ostatních probíhaly ty přípravy?

Tak, když jsme měli přebrat Davida, tak to už mi bylo 14 asi, to znamená, že jsme se víc s rodiči bavili o tom, a tím, že už jsme věděli, jaké to bylo s Míšou, tak jsme byli psychicky víc připravení na to, co se může případně stát nebo vyvinout z něj. A hodně jsme to probírali, rodiče jsou docela vzdělaný, i rádi si čtou o tomhle tom a zajímají se o to, to znamená, že z psychologických hledisek jsme se o tom bavili a rozebírali jsme to.

Takže třeba i ty vztahy?

No jaký jsou sociální rizika nebo, jak třeba načít ten vztah, aby to bylo dobrý.

A to jste řešili s rodiči nebo třeba i s někým dalším z venčí?

Ne, to jsme pak až před holkama prošli nějakýma těma psycholožkama. Jenom s rodiči, no, ještě před Davidem.

Souhlasila jsi teda s jeho příchodem do rodiny?

Jo, mě tohle to nikdy nevadilo, nebyla jsem proti rodičům. Já jsem mamku v tomhle tom vždycky podpořila, protože vím, že ji tahle ta práce naplňuje. A budu radši, když se bude takhle naplno věnovat rodinnému životu, i když nepravým sourozencům, než aby někde makala a třeba se jí to nelíbilo.

A u těch posledních dvou, tam jsi říkala, že jste byli u psycholožky. Jak to na tebe působilo, myslíš, že to mělo nějaký vliv?

Tak to je takový, kdy ta rodina musí projít psychologama, aby se vůbec zjistilo, jestli jim můžou dát další děti, to znamená, že ty psycholožky nás jakoby nijak nepřipravovali psychicky na ten příchod dalších dětí, spíš tak jakoby prověřovali to rodinný zázemí. Takže zase jsme se bavili s rodiči, jestli teda holky přijmout nebo ne.

Myslíš, že by třeba pomohlo, kdyby vlastní děti, nebo nejen vlastní, ale prostě ty, které už v rodině jsou, byly třeba nějak zahrnuty do příprav pro pěstouny, nebo kdyby jim byl dán prostor, třeba ze strany sociálních pracovníků? Nebo bys to nechala jen na rodičích?

No tak ze strany sociálních pracovníků, si myslím, že by to úplně nebylo dobrý, protože to ne vždycky jsou úplně ženské, které vědí, co se děje, a co může lidi čekat. Spíš asi někoho, kdo s tím má zkušenost, třeba ideálně by bylo, kdyby nějaké odrostlé dítě, které samo bylo v té pěstounce třeba, kdyby se těm dětem věnovalo. Třeba pro ně udělat nějakou víkendovku a pobavit se o tom s nimi z jejich pohledu, protože nějak to vezmou od rodičů a jinak od někoho, kdo je jako oni. Ale asi si myslím, že by to nebylo špatné, ale myslím si, že když to není, tak že to nemá žádný zásadní vliv.

Souhlasili oba tvoji rodiče s příchodem stejně? A co třeba prarodiče nebo někdo z širšího okolí?

Tak taťku mamka musela určitě zpracovávat před každým dítětem, chlapům to vždycky déle trvá, a pak to vnímal jako službu.

A myslíš si, že to třeba byl problém, že to bylo víc rozhodnutí tvojí mamky?

Takhle oni mají dobré manželství a ještě na naši rodinu má hodně vliv, že jsme věřící, to znamená, že se za to i modlili a vnímali to tak, že ty děti, který k nám každý zvlášť šly, že to bylo i svým způsobem Boží vedení. Takže mamka se o ty děti víc stará, ale taťka jí s tím pomáhá. Že by kvůli tomu měli nějaký velký hádky, to si nemyslím. Spíš si myslím, že mají spolu co dělat, že je to další věc, co je sblížuje, že mají spolu co řešit. Možná taťka je občas z toho víc naštvaný, no.

A tvoji prarodiče?

No tak z mamčiny strany, babička s dědou mamku podpořili, babička je i ochotná hlídat docela často. A z taťkovy strany to bylo horší, ti to moc nedoporučovali. Ta Míša byla v pohodě, ta jim nevadila ještě tak moc, ta první holčička bílá, tu klidně i tak nějak hlídají občas, a před Davidem, teda to nesouhlasili vůbec, jako že je ještě černej, že nám bude dělat problémy a tak. A s malýma holčičkama to taky se jim až tak nelíbilo, ale to není až takový problém, protože s těmi nemáme tak blízký vztahy a bydlí daleko, takže nás až tak neovlivňují.

Takže myslíš, že to že nesouhlasili, nemělo třeba vliv na tvůj vztah s nimi?

Ne, na náš vztah s tou Míšou, asi babička s taťkovy strany měla nějaké komplexy, tak si to doplňovala na Míše, že mě pak křivdila a hrozně ji rozmazlovala, takže to jsem se s ní pak nebavila, když mě jednou křivdila kvůli Míše, tak jsem se s ní nebavila docela dlouho, několik let. Protože jsem tam nechtěla jezdit a tak. Takže trochu to narušilo vztahy s tou jednou babičkou.

Měla jsi radost z příchodu sourozenců? Jak jsi to prožívala těsně po příchodu a jak se tvé pocity vyvíjely dál?

Takže, když přišla Míša, tak jsem byla dost vyděšená, protože ve svých 2 a půl letech uměla slovo "ajá" jako já a "papa", papat. „Máma“ samozřejmě neuměla, když byla v děcáku. Furt dělala scény, furt řvala, hrozně často, to znamená, že rodiče z toho byli unavení. Najednou já jsem nebyla nejmladší "ňuňánek", že jo, ona byla nejmladší. Stočila se na ni pozornost, tím že zlobila, tak asi víc než rodiče čekali, to znamená, že i když se nám s bráchou dál hodně věnovali, snažili se, v pohodě, tak jsem občas brečela, ani jsem nevěděla proč. Bylo to určitě takové zklamání. Jak mě bylo pět, tak jsem byla naivní a myslela jsem si, že to bude skoro normální ségra, že jo. Akorát, že prostě i když nebyla nějak mentálně postižená, tak to má holt vliv, když to dítě do roka nedostane tu lásku, kterou potřebuje. Takže s ní od malička jsem měla docela špatný vztah, já jsem se furt snažila ji mít ráda, jako mám ji ráda, ale ona je prostě ten typ, že nedokáže dávat, jenom bere, bere, vysává, a když se chová hezky, tak je to jenom ze zřetelnosti, aby se zalíbila a tak. Takže nejhorší bylo pak, když jsme byly spolu v pokojíčku, to mě dělala scény, taková ta „buzerace“ prostě furt, musela do mě pořád něco mlet, pak jsme se hádali, já jsem ji nemohla uhodit, než ona první mě uhodila, takže pak když ona mě uhodila, tak jsem na ni třeba vylítla, jindy na mě šla i s nožem a občas dostala takový ty záchvaty afektu. Jednu dobu docela často měla afektový záchvaty, že fakt nevěděla už, co říká, co dělá, to má do dneška, no, že řve třeba sprostě, že odejde, a že nikoho nemá ráda. Takže to bylo takový docela zklamání.

Vyvíjely se nějak tvoje pocity nebo vztah k ní?

No pak, když jsem pochopila, že holt teda nebudeme kamarádky, že bude prostě jenom malá ségra, o kterou se musím pomoci starat a mít ji ráda takovou jaká je. Když jsme spolu přestaly být v pokojíčku, tak se to zlepšilo. A když přišel David, tak se to hned zlepšilo, protože ona přestala soutěžit se mnou, ale začala soutěžit s Davidem,

takže mě nechala na pokoji, začala mě teda vnímat jako staršího sourozence. No, ona teda je taková, že na sobě pracuje, na to jaký má předpoklady, tak dokáže fakt hodně, naučí se, že občas nás úplně překvapí, co zvládne.

A jak to bylo u těch dalších, ty pocity po příchodu a v průběhu?

No David, tak on prostě, on je inteligentní, kamarádský, šikovný, takže po příchodu super. Skvělý to bylo, akorát, že pak zase přišlo něco jiného. Byli jsme psychicky docela připravený, samozřejmě to nemůžu až tak říct, ale Míša kradla, počurávala se do devíti let, tak když David začal třeba krást prachy nebo něco, tak jsme to brali v pohodě, dobrý, to se dalo čekat. Akorát, co nás teda docela zklamalo, že od té doby, co k nám přišel, tak se vůbec neposunul. Třeba jsme zvyklí, že Míša je hloupá a všechno, ale pracuje na sobě a ve společnosti se fakt docela zvládá chovat, ale David, neudělal vůbec žádný pokrok, nebo hrozně malý.

Ale školu zvládá v pohodě?

No, tak má čtyřky, nepíše si do sešitu, ale tím že je chytrý, tak na gymplu zvládá prolízat. No ale u něj mě zklamalo spíš, že si mě nedokázal připustit vůbec k tělu, vytvořit si se mnou vztah, že s bráchou docela jo, s tátou taky, ale k ženským, je asi zraněný víc od ženských než od chlapů, takže s mamkou hrozně málo, se mnou asi jako kdybych byla jeho spolužačka, což mě hrozně mrzí, protože se starším bráchou máme fakt skvělý vztah, myslím si, že to, že jsme přijali Míšu a ona byla proti nám většinou, že nás i spojilo. Takže jsem byla zvyklá, že s klukem dobrý, tak jsem s Davidem taky doufala, ještě k tomu je to podobná povaha, že to bude dobrý, ale pak přišlo zklamání, když jsem zjistila, že on prostě nedokáže se mnou navázat vztah. Ještě ani jednou jsme se spolu nebavili o vážných věcech, nejde to s ním prostě. Bere mě jako obyčejnou kamarádku, když třeba jsem se na něj snažila, tak, pro mě je takový znak sourozenectví, když se na sebe nežaluje, tak jemu to bylo jedno, nepoděkoval mi nic. Teďka už prostě se k němu chovám jako starší ségra, žaluju na něj a nesnažím se prostě nijak. Možná je to chyba, no, že už se nesnažím moc o ten vztah. A holky s těma to je dobrý, protože ty už nevnímám, nikdy jsem neměla od nich očekávání, že bychom mohli být jakoby partneři, kamarádi. Už od začátku je vnímám spíš jako taková druhá maminka nebo teta pro ně spíš, protože už tam je věkový rozdíl větší, třeba 12 let. Takže oni mají mamku jako mamku, mě berou jako starší ségru, když mamka je pryč, tak je třeba hlídám, nebo Míša hlídá. A od nich jsem neočekávala žádný kamarádství. Jenom mě třeba štvou, když neposlouchají, ale to jsou prostě takové běžné věci.

Pamatuješ si na to období potom, co přišli. Jak jsi to vnímala?

No tak potom, co přišli, to bylo docela zmatené, protože jsme nevěděli občas co s nimi. Tereza se občas zasekla, urazila, my jsme nevěděli, jestli ji nechat, když teda je zraněná, anebo jestli ji třeba nějak dát na zadek, to jsme nemohli, protože měly s tím třeba blbou zkušenost, tak to bylo takové hodně zmatené. Ale pak jsme se to s nimi rychle naučili.

Jak dlouho ti trvalo, než jsi ty sourozence přijala jako součást rodiny?

Tak já jsem docela taková přátelská, že mi to netrvalo moc dlouho. Hnedka, co přišli, jsem se snažila je tak brát jako bráchu, ségru. Od začátku jsem se to učila nějak vnímat. To spíš asi starší brácha s tím měl víc problém, on je takový introvert s melancholikem trochu, takže ten než přijal Míšu, to mu trvalo hodně dlouho, a Davida, to mu trvalo asi tři roky, ale teďka s ním má lepší vztah než já.

Změnily se nějak tvoje povinnosti v rodině?

Tak určitě jo. Víc rukou, víc pomoc na práci.

Takže spíš ubyly?

Ubyly starosti jako třeba utírání nádobí a přibyly mě starosti takové ty vztahové...

Jako třeba hlídání?

To zase tak ne.

Musela jsi třeba hlídat pěstounské sourozence?

Nikdy mě nijak mamka nenutila, prostě poprosila mě, a buď jsem řekla, že ne, že nemůžu, anebo jsem řekla, že jo.

Neočekávala automaticky, že když nebude doma, že zaskočíš?

Ne, neočekávala, vždycky se domlouvá, jestli nemám nějaký plán. V tomhle to s našima je dobré, že i když mají tolik dětí, tak že my pořád jsme pro ně ty biologické děti a nepřestali si nás všimat.

Myslíš, že dělají nějaké rozdíly mezi přijatými a biologickými dětmi?

Tak blbost říct, že ne. Prostě to nejde nedělat rozdíly. Máma říká, že nás mají všechny stejně rádi, ale my víme s bráchou, že to je blbost. A oni taky vědí, že to tak nejde. Snaží se věnovat se všem na stejno. Ale na každého mají jiná měřítka, protože každý se jinak chová, každý potřebuje jiná měřítka. Takže, když mě třeba můžou věřit, tak mě spíš nechají samotnou doma nebo mě někam pustí. Když něco provedu, tak zase se ke mně chovají jinak než k těm mladším, protože je to potřeba jinak.

Očekávají trošku, že budeš vzor těm přijatým sourozencům?

To určitě očekávají, občas mi to i připomínají.

Když k vám přišla Míša a pak ti další, měla jsi někdy pocit ztráty pozornosti od rodičů, nebo měla jsi pocit, že ti najednou věnují méně času?

Když přišla Míša, tak trošku jo, ale jakoby nijak to nevyčítám rodičům, prostě s tím se musí počítat, protože to bylo fakt jenom malinko, snažili se jak mohli, když přišel David, tak to bylo v pohodě, a teď když přišli holky, tak trošku žálím na tu Kristýnku nejmladší, protože ona je fakt takový roztomilouš, a jak říkám, je mrcha, u mamky ví, že se jí to hodí, je fakt milá, snaží se s ní vybudovat hezký vztah a je první z těch přijatých dětí, kdo si mamku jakoby získal tak nějak víc, že s ní třeba mamka ráda stráví celý den sama, což je pro mě nezvyk, protože vždycky jsem byla já její oblíbená holka, takže občas žálím na Kristýnku, ale není to tak, že by to byla nějaká ztráta pozornosti, vždycky si na nás rodiče najdou čas, třeba když přijede brácha, tak si v noci povídáme do jedné do dvou.

Takže brácha už jezdí domu jenom na víkendy?

No, on studuje v Brně. A tak je jasné, že když je víc dětí, tak je méně času na nás, ale s tím jsme do toho i šli, když jsme přijímali ty holky, tak už jsme byli starší s bráchou, takže už jsme to tak věděli.

Ty už jsi ale asi ani tolik pozornosti nepotřebovala?

Od 15 mám přítele, tak s ním trávím docela hodně času a nikdy jsem nebyla ten typ, co by seděl doma u počítače, flákat se, ležet v posteli, vždycky jsem litala někde po venku.

Jak to bylo s pocitem soukromí? Ty jsi říkala, že jsi neměla vlastní pokoj, tak to jsi asi soukromí úplně neměla, ale jak to bylo potom. Měla jsi někdy pocit, že bys neměla dostatek soukromí?

Tak asi, když jsme byly s Míšou v pokojíčku, ale dobrý, my jsme tam měly stěnu, takže když jsem chtěla, tak jsem ji vyhodila ze svojí půlky a tohle to bylo v pohodě. Teďka holky mají dole pokojíček ve třech. David má nahoře naproti nám sám pokojíček. Já jsem s bráchou biologickým. Takže teď to je v pohodě, ale neumím si představit, že bych byla s holkama v pokojíčku, to bych nedala, to bych se asi odstěhovala k přítelovi.

Bylo ještě něco jiného, co jsi musela sdílet kromě pokojíčku, něco o co ses musela dělit?

Takže třeba když mi Míša kradla...jakoby rodiče mě nikdy nenutili do toho, abych se s ní dělila.

Trávili jste nějak společně volný čas?

No, moc ne. S Míšou nemáme spolu co dělat, ta není sportovní, už jsem se naučila se s ní bavit, ale je to takové povídání pro ni, takže třeba spolu, když sedíme u večeře, nebo když něco děláme v kuchyni, ale jinak spolu moc nejsme. Hráli jsme si málo, jako hráli jsme si ale... A s ostatními, tam už je asi věkový rozdíl. S Davidem jsem se snažila, ale on nejevil zájem, když jsem s ním chtěla třeba dělat nějaký sport na zahradě, ale vždycky vydržel jenom chvíli, pak už ho to nebavilo, s tatškou nebo bráchou s těmi vydrží déle, s těma chlapama. A s malýma holkama, tak s těma to je docela dobré, třeba jdeme na procházku, takže spíš už taková ta péče staršího. Nebo blbnem a tak.

Změnily se nějak tvoje zvyky nebo nějaké rituály?

Musí se zamykat ložnice, kde jsou peníze, musíme mít zaheslované počítače, aby nám tam nelezli. Rituály, tak když přišly malé holčičky, tak se zase začalo zpívat na začátek soboty nebo v pátek večer, jako když my jsme byli s bráchou malí, jinak by se nezpívalo, protože by nebylo s kým. A jinak asi, že takový ty společný obědy a společný večeře jsou větším problémem, abychom se sešli celá rodina. My s bráchou ani nemáme nějak zájem jíst tam v řevu, radši si počkáme, až se najedí a pak se najíme v klidu.

Měla jsi někdy nějaké období, kdy ti hodně vadilo, že máš pěstounské sourozence?

Asi ze všech mi nejvíc vadila Míša, protože třeba kdybychom neměli Míšu, tak bych mohla mít ještě vlastní ségru, což by bylo asi mnohem lepší.

Obviňovala jsi třeba někdy rodiče za to, že máte Míšu?

Jako tím, že se rodiče se mnou o tom docela dost bavili a probírali, tak jsem maximálně byla našťvaná, ale nikdy jsem asi neměla žádné období, kdy bych byla vyloženě našťvaná na rodiče, že mám ty sourozence, spíš jsem byla našťvaná na ty sourozence.

Když jste třeba měli nějaká problémová období, probírali jste to nějak společně? Jak to vypadalo?

No, tak jsme se o tom bavili, buď s bráchou, nebo s rodiči. Postupem času jsem se to už naučila brát docela s nadhledem.

Co pro tebe byly nepozitivnější momenty v průběhu pěstounské péče u vás v rodině v souvislosti s přijatými sourozenci?

Jako nějaké konkrétní momenty?

Třeba něco co oceňuješ?

Tak myslím si, že mamčina práce jsou děti, tak tím pádem nejenom pěstounské, ale i my s bráchou. Tím, že její prací je jakoby rodinný život, tak se to vztahuje i na mě, že má čas na nás, a že tu svoji energii vkládá do těch svých dětí.

Tak myslíš, že potom co k vám přišli, tak rodiče věnovali víc času i tobě?

Spíš tak stejně.

A co pro tebe naopak byly nejnegativnější momenty?

Tak asi, když měly ty děti samy nějaké špatné období. Třeba Míša se často počurávala a vždycky to skrývala, tak potom jí rodiče vynadali, že to neřekla hnedka, že by se to vypralo. Takže pak ji trestali, ne za to, že se počurala, ale za to, že to neřekla. Tak to často chytala ty afekty, tak to bylo takové třeba problémové období nebo teďka... my jsme třeba v pohodě brali, že kradl peníze rodičům a teďka, když ukradl notebook ze sboru a vůbec se k tomu nepřiznal, my jsme to až pak vypátrali, tak to nás pak zarazilo, i když jsme byli připraveni na hodně, tak tohle jsme už nečekali. Já jsem zmatená, jak se k němu mám chovat. Ty špatné doby se spíš odvíjejí od těch období těch dětí. Nebo když holky přišly, tak byly..., teďka jsou vyrovnanější.

My už jsme se bavili o vztazích, ale ještě, myslíš si, že se třeba nějak změnily tvoje vztahy s rodiči kvůli pěstounské péči? Myslíš si, že pěstounská péče měla nějaký vliv na tvůj vztah s rodiči?

Asi ne.

Možná ještě, jaké byly reakce okolí? Myslíš, že se třeba nějak změnily tvoje vztahy s lidmi v okolí? Jaké byly reakce lidí v okolí na to, že jste pěstounská rodina?

Tak nikdy jsem se za to nestyděla, spíš se tím cítím zajímavá, že mám třeba co říct, co vyprávět, a myslím si, že lidi to vnímají ty pěstounské rodiny jakoby pozitivně, ne že by je zavrhovali, spíš je obdivují, ty lidi, kteří do toho jsou ochotní jít.

Takže když jsi byla mladší, tak jsi neměla problémy třeba s vrstevníky, že by třeba reagovali špatně?

Ne, spíš si myslím, že mi hodně ta pěstounská péče dala. Třeba teďka, když vidím nějaké lidi, kteří jsou třeba nějak divní nebo nejsou sympatičtí, tak jsem se naučila je neodsuzovat, ale říct si, co třeba mohli prožít a přemýšlet spíš o nich, že to třeba neměli úplně dobré doma, proč se třeba takhle chovají. Což mě přijde, že ostatní moji kamarádi moc neumějí, když jim je někdo nesympatický, tak mu sprostě nadávají, ale to taky někdy dělám, že jo, ale mám k tomu dál než ostatní. Ta pěstounská péče mě naučila si uvědomit, jak velký vliv má na člověka rodina, a když se někdo chová jako debil, tak musím říct, že to asi má někde nějaký důvod, nějakou příčinu.

Ty už jsi to asi trochu říkala, ale měli na vás rodiče podobné nároky, co se týkalo třeba pomoci v domácnosti, nebo tam byly rozdíly?

My všichni máme domácí práce, ale nějaké rozdíly jsou. Myslím si, že já mám míň práce, třeba co se týká nějakých typických domácích prací, ale zase víc práce, co se týká hlídání a podobně.

Ty jsi nikdy nezažila, že by někdo musel z rodiny nějak předčasně odejít, že?

Ne.

Měla jsi někdy pocit, že by se nějak změnily tvoje vlastnosti nebo hodnoty kvůli zkušenosti s pěstounskou péčí?

No, to asi určitě ovlivní. Jednak to tolerování zvláštních lidí a co ještě, ..

Vlastnosti třeba...

Možná, že je člověk pak takový trochu sobecký, že se naučí bát se o to svoje. Takže občas jsem taková, že nechci někomu něco půjčit, nebo že si hlídám to svoje. Možná jsem taková i nedůvěřivá, že třeba, protože se setkávám s těmi krádežemi peněz doma, tak když někde jen tak leží, tak se bojím, aby mě z toho někdo nenařknul, protože vím, že u nás doma z toho často nařknou třeba mladší sourozence, i když to třeba byl ten druhý zrovna, tak my nevíme kdo to byl, tak mám z toho třeba blbý pocit. I když to ostatní třeba nevnímají, protože by je ani nezapadlo, že by ty peníze někdo ukradl.

Takže ty máš strach, že když někde leží peníze, tak kdyby zmizely, tak aby tě někdo nenařkl z toho, že jsi je ukradla?

No, i když rodiče mě nikdy nenařkli, ale vidím, že se to děje.

Změnilo se třeba nějak tvoje chování v souvislosti s pěstounskou péčí?

Tak určitě, mám z toho možná spíš nějaký prospěch, možná, že jsem díky tomu asi dřív dozrála nebo dozrávám. Asi mě to naučilo víc přemýšlet o věcech, o lidech.

Měla jsi někdy nějaké psychické potíže kvůli přijatým dětem do pěstounské péče?

To ne, to bylo třeba horší, když jsme se stěhovali.

Ted' ještě zpětně, když se podíváš zpátky, jak celkově vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout pěstounské sourozence?

Vnímám to určitě pozitivně, jednak jsem ráda, že ty děti dostaly možnost být v nějaké rodině, za druhý vím, že jak už jsem říkala, mamku to naplňuje a může být doma. Možná by asi bylo lepší, se na to víc psychicky připravit před tím prvním dítětem, ať to pak není zklamání, a co vnímám negativně je to, že rodiče nepočkali, až my s bráchou trochu odrosteme, aby ten vztah mohl být hnedka, jako mám s Kristýnkou a Terezkou, abych od toho nikdy neočekávala to partnerství, protože to mě asi víc bolelo. Takže tohle vnímám asi jako takové doporučení pro ostatní pěstouny, co o tom přemýšlejí, aby počkali, až jejich děti odrostou, hlavně nikdy si nebrat starší dítě do pěstounky než mám biologické.

Takhle v těch výzkumech se většinou uvádí rozdíl alespoň tři roky.

Víc, klidně víc. To vidím s tím Davidem, jak zklamal, a to je pět, šest let, ať ty bio děti nemají vůbec očekávání partnerského vztahu s těmi dětmi. Určitě jsou výjimky, kdy se to může stát, kde jsou menší děti, ale myslím, že větší procento bude těch zklamaných, pokud se nějak skvěle nepřipraví

Jsi ráda, že jsi vyrostla v pěstounské rodině?

Neřekla bych ráda, řekla bych, že mi to nevadí. Myslím si, že kdyby si je nevzali, tak určitě to má spoustu jiných pozitiv, jako rodina ve čtyřech zase má úplně jiné možnosti, než když se musíme ohlížet na to, kdo bude hlídat, nemusíme řešit, že nemá kdo hlídat. Takže ani nejsem ráda, ani nejsem nerada, nevadí mi to.

Dokážeš si představit, že bys taky byla pěstounkou, že bys přijala děti do PP?

Dřív jsem říkala na rovinu, že ne, ale teď když jsem starší, tak jo. Určitě bych nechtěla dítě nějak od malička, jako třeba Míša, které bylo 2,5 roku, kdy jsme pořádně nevěděli, do čeho jdeme, protože to nebylo poznat. Ani bych nechtěla dítě kolem pěti, šesti. Asi jediný, co bych byla ochotná, kdyby moje děti byly prostě dospělí, tak kdyby v nějakém klokáku nebo dětském domově byly takový ty děti, co jim je přes 15, nemají šanci, do pěstounské péče nikdo tyhle ty děti nechce, třeba z třicetiletých, čtyřicetiletých pěstounů, tak bych tam brala inteligentní dítě, co se snaží na sobě pracovat. Tak takové bych si byla třeba ochotná vzít a pomoci mu s rozhodováním ve škole, udělat maturitu, protože si myslím, že když to dítě vyleze v 18 z toho děčáku nebo já nevím v kolika, tak to je strašné, nemá se kam vrátit, nevím, třeba se mu něco stalo s rodiči, přijde do děčáku v patnácti, v šestnácti, moc rodin není, co by si tyhle děti braly. Myslím si, že by se našly děti, kterým by pomohlo, kdyby se měli na někoho obrátit, ale bylo by to třeba jen na pár let, udělaly by si maturitu a mohly jít někam pracovat.

Takže bys nechtěla nějaký trvalý vztah?

Nechtěla bych takový to od malička, kdy se to dítě přijme úplně jako za své, jako takový skoro vlastní se to musí brát, ale spíš jim nabídnout pomoc, těm inteligentním dětem, které, myslím, že jim to hrozně pomůže, když jim dá někdo šanci vystudovat si něco, trochu je v tom studiu podpořit, a pak se třeba má kam vrátit, třeba v neděli na oběd, než když vyleze z děčáku a pak třeba jen tety tam zná, to je těžké.

Tak to je všechno, chtěla bys ještě něco doplnit, co nezaznělo?

Tak asi, chtělo by to lepší psychickou přípravu těch rodičů před pěstounstvím.

Takže zlepšit pěstounský kurzy a aby rodiče dokázali i lépe připravit děti?

Ať se ty děti připraví na to, že nebudou mít ten vztah nějaký dobrý, že budou spíš žárlit, než brát.

Tak jo, děkuju!

Eliška, 23

Eliško, mohla bys mi na úvod říct takové ty obecné věci. Kolik ti je, jak je velká tvoje rodina, kolik máš sourozenců vlastních a pěstounských, jak postupně přišli, kolik ti bylo, ...?

Je mi 24 let, teda za měsíc mi bude 24 let, takže mi je ještě 23. S tou rodinou je to složité, protože mám 2 úplně biologické sourozence, které mají stejnou maminku i tatínka. Pak mám 2 ségry, které mají stejnou maminku, 2 bráchy, kteří mají stejného toho biologického tátu, s kterým se teda nepotkávám vůbec, takže to těžko počítat.

Takže ještě jednou. Ti jsou teda nevlastní, ale nepěstounští, jo?

No, ale potkávám je jen o Vánocích a o prázdninách jednou. Protože rodiče se rozvedli, takže se s tím biologickým tátou moc nepotkám, ale když už, tak ne většinou s těmi jeho dětmi. No a potom do té rodiny postupně přišlo 5 dětí, do té naší rodiny. Prvně přišla sourozenecká dvojice, ve které byl desetiletý kluk a tříletý klouček. Potom přišla sourozenecká dvojice, kde byl čtyřletý klouček a pětiletá holčička, a potom nakonec, předminulý rok přišel k nám ani ne dvouletý klouček.

Takže jich je celkem?

5 dětí, ale vlastně z té první dvojice i z té druhé dvojice vždycky jedno odešlo.

Po nějaké době?

No, no, no. Ten desetiletý klouček z té první dvojice odešel po nějakých čtyřech letech a ten čtyřletý z té druhé dvojice odešel po 8 letech, ve dvanácti.

Takže, tvoje vlastní mamka i taťka jsou ti pěstounští rodiče?

Ne, ne, ne. Můj nevlastní taťka je.

Takže tvůj nevlastní taťka.

Můj vlastní taťka má taky novou manželku a s tou má děti. Ty nevlastní bráchy. Takže je to takové složité trochu.

A můžeš mi nějak charakterizovat ty pěstounské sourozence? Říct mi třeba, jaký mají zdravotní stav, nebo jestli jsou něčím zajímaví, něco co je charakterizuje.

Jenom ty, co jsou v rodině, co zůstali?

No, asi nějak postupně všechny ty pěstounské sourozence.

No, já s těma co vlastně odešli z té rodiny tak už jsem se s nimi dlouho nebavila.

Tak to vezmi jen nějak stručně. Proč třeba odešli. Třeba jednu charakteristickou větu nebo tak. Jen ať si udělám představu.

Tak my jsme nepřijali žádné nemocné, ale až teď ten nejmladší bráška je hyperaktivní a byl dost nezvladatelný, když přišel do rodiny, protože to tam dost kazili v tom děcáku, tu výchovu těch malých dětí, takže on kousal a nebyl schopný očního kontaktu a hrát si s hračkami a tak. To už je teď v pořádku. Už se to klidní a už není ani tak hyperaktivní, jako když přišel. A vlastně všechny ty děti a každý z nich se s tím postupně vyrovnával dost různě a každý z nich měl jinak velkou tu krizi osobnosti. Třeba ty čtyřletí a pětiletí, když k nám přišli, tak už jsme byli jejich 5. bydliště. Takže ti ani neměli moc kdy si vybudovat nějakou svoji vlastní osobnost. Například prvního půl roku, co byli u nás, si stále balili do tašek a tak.

Oni všichni přišli docela v nízkém věku k vám, ne?

No, nejstarší byl ten desetiletý, kde to nefungovalo vlastně už skoro od začátku

Takže třeba nějaké zdravotní postižení nebo jiná etnika?

Jo to máme, ti čtyřletí a pětiletí jsou cikánské děti. A vlastně ten nejmladší má v rodném listě jen mámu, která je cikánka, ale on má takové černošské rysy. Třeba jeho dětský doktor říkal, že je černoš, protože on má bílé i ty plosky rukou a nohou a má černošskou pusou, ale asi to je nějaký divný mišmaš etnik.

A nějaké zásadní nebo velké problémové chování tam jsou?

To právě bylo u toho desetiletého, který pak odešel, a potom u toho, co byl čtyřletý a ve 12 letech odešel.

Takže oni oba odešli kvůli nějakému problému chování?

No.

A konkrétně, nebo o tom asi třeba nechceš mluvit?

Klidně, oni už jsou dlouho pryč.

Tak co byl třeba ten největší problém?

Tak ten desetiletý, ten měl už ve svém věku to, že si chtěl třeba s holčičkami hrát na doktora. A postupně se to stupňovalo. A když se to mamka snažila řešit tak ještě nebyl sexuolog pro malé děti nebo pro děti mezi 10-15 lety. Takže to nikdo neřešil a zavřeli ho do psychiatrické léčebny v Brně, že to tam vyřeší, ale ani tam nevěděli, co s ním, protože tam nebyl na to žádný odborník, tak ho vždycky na chvíli pustili a on se seznámil s takovými zvláštními lidmi trochu a začal dělat různé blbosti. Pak se dostal do diagnostického ústavu, kde chtěli jen stanovit diagnózu a pak si ho tam rovnou nechali. Když ho pustili tak se dostal do vězení, kde teď sedí.

A ten druhý?

Ten začal v těch dvanácti strašně utíkat, třeba tak obvečer a naši ho pak museli stále hledat. Říkal, že se mu doma vůbec nelíbí, tak šel o prázdninách taky do Brna, kde snad zjistí, co mu vadí nebo co je špatně. Tam měl být celé dva měsíce, ale už po 14 dnech se mamky ptali, kam ho chce dát potom do dětského domova. Takže oni už byli přesvědčení, když ho přijímali, že ho nepustí dál. Takže on zůstal v takovýchto dětských domovech. Oni většinou když se dostanou už do takových zařízení, tak už se často nedostanou zpátky z nich pryč.

Tak já bych se teď zaměřila na tu dobu, než ti sourozenci přišli. Ty jsi říkala, že v době příchodu toho prvního ti bylo...

Taky 10. Takže já jsem byla stejně stará jako on.

Pamatuješ si na to období předtím, jestli se s vámi o tom rodiče bavili nebo jestli jste řešili, že přijde někdo do rodiny?

Jo, to řešili, ale mě trochu připadá, mně bylo tehdy 10, sěgře 12, bráchovi 8, a když máš takhle malé děti. A my jsme se vlastně předtím s těma děčkama, co jsme si vzali, potkali na letním táboře, a když to vlastně tak postavíš, že si domů vezmeš tyto děti, které nemají rodiče a nemají žádný domov, a když vidíš, že to ty rodiče chtějí, tak oni se ty děti jakoby nakazí taky, že nám to nevadilo.

A myslíš si, že jsi měla vliv na to závěrečné rozhodnutí, že se rodiče přiklonili k tomu vašemu názoru?

Myslím, že až tak moc ne. To je právě o tom, že když jsou ti rodiče rozhodnutí, tak to tak přelijí na ty děti no.

A snažili se tě třeba rodiče připravit na nějaké situace po tom příchodu? Nebo jak to bude vypadat, až přijdou?

Ani ne, protože oni to samy nevěděli a nemohli tušit, jaké problémy třeba nastanou.

A zaznamenala jsi třeba nějakou vnější práci od sociálních pracovníků nebo od někoho, kdo by se vás snažil seznámit s tím, co bude?

My jsme byli na takovém tom pohovoru, než se staneš pěstounem. Tam totiž musí být i děti, ale konkrétně u nás ve městě, jsou strašně mizerné sociální pracovníce. Tam sama sociální pracovníce má svoje děti v ústavu, a přitom tam dělá vedoucí toho oboru. A když už k nám jede, tak je to spíše taková... Tam jede, aby zjistila něco, co je špatně. Třeba když jsme pak chodili hodně na kroužky všechny děti, tak ona napsala do nějakého toho posudku, že aby se o nás mamka nemusela starat, tak nás posílá na kroužky. A v létě, aby se o nás nemusela

starat, tak jezdíme po všech těch možných táborech. I ty pěstounské děti samozřejmě jezdily na ty tábory. Takže vlastně vždycky to mamčino snažení obracela ta sociální pracovnice proti ní.

Takže se neptala třeba na nic konkrétního, že by to s tebou řešila? Když se na to teď podíváš zpětně... jak to bylo třeba u těch dalších dětí, co přicházely? Bavili jste se o tom v rodině.

Určitě.

Bylo to něco jiného potom už? Snažili se vás třeba víc připravit na to, co bude potom?

Jasně. Člověk třeba víc očekával, že to bude průšvih, protože už zažil, že to nedopadlo, jako s tím prvním. A člověk je i víc chtěl, že se na ty děti víc těšil.

Jako rodiče nebo i vy jste se na ty děti těšili?

I my je chtěli.

Nikdo tedy nebyl proti.

Ne. Některé děti to třeba trochu poškodilo. Třeba ty moje 2 nevlastní ségry, ony byly nejmladší. Ta moje mladší nevlastní ségra ta žila do svých 4 let jako ten nejmladší benjamínek a potom dostala dvouletého brášku, o kterého se museli stále všichni starat.

Nevlastní sestru myslíš, jakože není přijatá, ale je...

Od maminky. My tři velký, tam asi nebyl žádný problém, že by ti nějak sebrali rodiče nebo tak. Nám třem těm biologickým bylo 8, 10 a potom o dva víc tak to už není moc rozdíl, ale oni jak byli mladší...

A snažili se u těch mladších vaši rodiče nějak víc s nimi mluvit?

Jo, to jo.

Nebo třeba i v těch pozdějších letech nezaznamenala jsi větší zájem těch sociálních pracovníků?

Ne, to určitě ne. Stále stejně.

Měla jsi nějaké očekávání předtím, než ty děti přišly? A jaké to potom bylo, co přišly. Bylo to shodné?

Mně přijde, že člověk, jak pracuje s tím, jak oni se různě vyvíjejí, tak že to není tak, že bys měla na začátku nějaká očekávání a pak čekala, kdy se ti konečně naplní. Mně přijde, že u nás vždycky byli všichni...třeba ten první rok, co přišly ty děti, tak byli všichni takoví nadšení. Ty čtyřleté a pětileté děti, když k nám přišly, tak neznaly buřtu opečeného nebo zmrzlinu nebo to, že může být mrkev jako v celku, že nemusí být nakrájená na kostičky a tak. A během toho prvního roku dělaly ty velikánské pokroky a ty vidíš, jak začínají konečně žít. A ono potom to začne stagnovat a zase upadat a potom se za chvíli dostanou tam, kde byli na začátku a tam se to zastaví na té rovině.

Ale nevnímala jsi žádný takový přechod, že bys měla nějakou představu, než přišli, a najednou se ti to buď naplnilo, nebo nenaplnilo.

To ne...

Oba tvoji rodiče souhlasili s přijetím pěstounských dětí stejně?

Jo, oba.

A co prarodiče?

Babička, toho nevlastního tatky mamka, ta s námi teď bydlí i v baráku a zvládá to v pohodě, ale mamčiny rodiče s tím měli dost problém, no... A ti s tím mají stále problém. Třeba ten brácha, jak jsem říkala, že je ve vězení, tak je i vykradl jednou, no a tak.

Ani u těch příchodů dalších dětí?

Ne, ne, ne, ono ještě teďka ten nejmenší, jak je hyperaktivní, mamka s ním byla dohromady asi 2krát u babičky, protože většinou, když jde k babičce, tak ho nechává někde jinde, ale když už s ním k babičce jde, tak on může sedět a skoro se nehýbat a stejně je to ten, co se vždycky strašně hýbe a co je strašně špatný.

A co reakce okolí? Třeba nějakých jiných příbuzných předtím než přicházeli. Vnímala jsi něco?

Ne, ne. Třeba na toho malého... on se dost hýbe a ještě je dost hlučný a třeba v kostele spousta lidí to mamce schvaluje a váží si toho, že mají mezi sebou takového člověka a připadá jim to správně, že u nás ten Honzík je, ale zároveň jim vadí, když něco náhodou řekne. Je to takové sporné. Oni jsou rádi, že není někde v děcáku, ale na druhou stranu jim vadí a byli by radši, kdyby tam tak neběhal a tak.

Hm. Myslíš, že bys ocenila, kdyby do přípravných kurzů, co se dělají pro rodiče, byly zapojeny i vlastní děti, nebo prostě ty děti, co už v rodině jsou?

Třeba i ty pěstounské. Pro ty je možná těžší to, když přijdou další pěstounské děti.

Takže si myslíš, že bys za to byla ráda, kdyby někdo přišel a řekl ti, co tě čeká a mluvil o tom s tebou.

No, no, no.

A jaká forma by pro tebe třeba byla nejlepší? Formou nějakého kurzu nebo?

No...

Ale asi odděleně od rodičů ne?

No mě přijde, že v některých částech můžou být klidně i společně, protože spoustu věcí řeší celá rodina, ale pak jsou věci, které řeší rodiče i ty děti sami. Ty třeba jako děcko bys neřekla, že ti na tvých rodičích něco vadí nebo tak. Takže jsou asi části, které by musely být pro děti zvlášť, ale asi ne celé.

Měla jsi někdy pocit, že těm vlastním dětem je věnováno méně pozornosti než ostatním?

Určitě. Tím, že ty přijmeš ty pěstounské děti do vlastní rodiny, tak oni potřebují vždycky hrozně moc času, aby se jim někdo věnoval.

Já jsem teď nemyslela od rodičů, ale ze strany těch odborníků a organizací. Že bys měla pocit, že když pracují s tou rodinou, tak že pracují se všemi kromě vás vlastních?

Ne, ne, ne. To my když jsme jezdili na takové ty různé pobyty, tak tam jsem si uvědomila, že jsme tam všichni stejně. Nebo já nevím, jak moc se jim věnovali, třeba když rozebírali ty otázky, tam už ty děti nejsou. Ale neměla jsem pocit, že bych byla nějak brána na hůl.

Pamatuješ si, jak to bylo těsně potom, co ty děti přišly, u každého zvlášť nebo dohromady. Měla jsi radost? Jaké byly takové ty bezprostřední pocity?

Jo, určitě jsem měla.

Jaké byly takové ty první pocity?

Třeba teď jak jsme si brali toho posledního kloučka, tak ta moje čtyřletá ségra, když ho viděla tak řekla: „Jé, ten má krásný nos. No, asi prvně má člověk radost.“

A potom? Jak se ty pocity vyvíjely u vás nebo u tebe?

Já mám radost stále, když k nám přicházejí.

Takže to bylo, že on přišel, ty jsi měla radost. Jak se pak dál tvé pocity vyvíjely? Bylo to stále stejné?

Byla jsem spokojená, jen když pak začnou odcházet, tak je to takový průšvih, protože ty to nechápeš, proč někdo, o koho se staráš 8 let a snažíš se mu být sourozencem a mamka rodičem, tak proč najednou se to tak rozhodne. To je takové strašně těžké.

Jak jste to prožívali takové situace doma?

Tak nějak... „no, my starší nebo alespoň já jsem se snažila být podporou mamce, protože na té bylo vidět, že to prožívá nejhůř, takže ty to vlastně prožiješ taky tím, že jsi oporou někomu jinému.“

A tvoje pocity byly tedy jaké v těchto chvílích? Třeba smutek?

No, no, no, ale spíš takové, že tomu nerozumíš. Ty chápeš, že ten člověk má v sobě nějaké problémy, spousta těch věcí co dělá, tak za ně ani nemůže, že je dělá, že to on sám nevyřeší. Ale nechápeš, proč prostě tohle je.

Když pak přišli tví noví sourozenci do rodiny, změnily se nějaké tvoje povinnosti nebo nároky rodičů na to, co jsi musela v rodině dělat?

Já jsem vlastně měla, kromě toho desetiletého, ale i ten byl o stupeň níž ve škole, vždycky mladší sourozence, takže jsem je hlídala a učila se s nimi.

Takže jsi trošku dělala to, co dělali rodiče?

No, takového třetího rodiče.

A co třeba v domácích pracích. Tam jsi měla více povinností?

U nás třeba vždycky bylo takové to rozdělení na vytírání koupelny a počítalo se vždy s tím, že když to mám na starost já, tak bude koupelna vytřená. Ty ostatní děti to nikdy nějak moc neuklidily a na mě zbyla ta hrozně špinavá koupelna. Když jsme byli tři, tak na mě to vyšlo ne dvakrát, ale třikrát.

A co ti ostatní vlastní sourozenci? Byly na ně taky kladeny větší nároky?

Na toho bráchu ani ne, protože ten poměrně brzo odešel. Měl dost aktivit a potom odešel na střední na internát do jiného města a potom na vysokou odešel taky do jiného města, takže doma moc nebyl, jen o víkendech třeba. A ta mladší ségra ta zase měla různé problémy ve škole, tak se toho po ní moc nechtělo a ještě jak nebyla nejstarší, tak neměla nikoho vychovávat.

Věnovali vám rodiče méně času, potom co přišly děti k vám do rodiny?

Určitě. Protože těm dětem je vždycky potřeba věnovat nejvíce toho času, takže čas na ty vlastní děti už tolik nezbude.

Jak jsi to prožívala? Vadilo ti to?

Mě moc ne. Já jsem s mamkou měla vždycky strašně dobrý vztah a my už třeba hodně dlouho máme to, že potom co jdou malé děti spát, tak sedíme a pijeme víno nebo čaj a povídáme si večer. Člověk to tak zpracovává, a tak mi vlastně nevadí, že jsme si ty děti vzali.

Trávili jste společně čas s těmi nově přijatými sourozenci?

Jasně, hráli jsme si, jezdili společně na tábory. Ne třeba všechny děti. Tři třeba na jeden tábor a tři zase na jiný. I na dovolené jsme jezdili takhle spolu, i když to bylo někdy docela hektické.

Měly pro tebe ty rodinné dovolené nějaký výraznější smysl, že ti něco daly?

To nevím.

Co třeba zvyky, které byly u vás v rodině běžné do té doby, než přišel někdo další. Byly tam nějaké rodinné zvyky nebo rituály, které se pak nějak změnily?

Já si myslím, že většinu těch věcí, co jsme dělali, se snažili rodiče udržet dál. Některé věci postupně odejdou nebo se nedělají tolik, a některé se přestaly dělat třeba úplně, protože ještě se pak narodila sestra.

Co to bylo například?

My jsme třeba hodně chodili do kina, ale když ti pak ještě přibudou ty malé děti, které to nezvládají, tak přestáváš, ale co se týká nějakých rodinných zvyků, tak ty si podle mě rodina stále vytváří

Co třeba takové ty situace u jídla nebo tak?

To je stále stejné. Takové to společné obědvání teď to začíná trochu haprovat, protože jedna z té dvojice, té, co je teď 14, úplně přestala scházet dolů a reagovat na cokoliv.

Měla jsi někdy období, že ti vadilo, že tví rodiče přijali pěstounské děti do rodiny?

Jo. Když odcházela ta dvanáctiletá bráška z té druhé dvojice, tak to bylo těsně před mojí maturitou a bylo to takové hodně vyhocené a mamka to dlouho řešila a já těsně před tou maturitou jsem měla někde na okně sklenici s těmi mincemi z maturitního večírku a oni mi to rozkradli a ono se říká, že když na to sáhneš, tak že neuděláš maturitu, a ještě o víkendu před maturitou nějak utekl a už jsme se kvůli tomu pohádaly s mamkou a to my skoro neděláme.

Ale litovala jsi, že jste ho vůbec přijali nebo?

Ne, to ne. Mně přišlo jen takové nespravedlivé, že kvůli tomu, že jsme přijali ty děti, že nikdo nekouká, že já mam taky svoje starosti, a že jsem měla maturovat.

Ale nikdy ti nevadilo, že jsou v rodině?

Ne, ne, ne.

Ty jsi říkala, že tedy nějaké problémy se vyskytly, krádeže nebo ještě něco třeba? Bavili jste se o tom nějak spolu s rodiči?

Ne všechny děti. Rodiče se baví hlavně s tím „průserářem“ nebo s tím, kdo má ty problémy tedy a ještě se mnou a s tím starším bráchou třeba.

Takže se s vámi o tom hodně bavili.

No,no,no.

Co pro tebe byly takové ty nejpozitivnější momenty v souvislosti s těmi novými přijatými sourozenci v jakémkoli období?

Mně se právě hrozně líbí to, jak se začali zlepšovat nebo tak. Třeba teď u toho nejmladšího je to hodně vidět. Tam je právě ještě i to, že jsme si ho vzali jako nejmenšího ze všech těch dětí, tak u něj můžeme vidět, jak rozkvétá. Opravdu, když tam přijedeš, já tam teď nejezdím tak často, jednou za 14 dní a opravdu za těch 14 dní je někde posunutý a teď začal chodit do školky. To, jak se začleňují do té společnosti, a že to jde nebo vypadá, že by to mohlo jít. Kdo ví, jestli to půjde.

No a co jsi naopak vnímala jako nejnegativnější momenty?

Mamka třeba....nevím, jestli, když nás bylo míň, jestli byla tak cholerickejš, ale teď třeba těžko zvládá, když jí někdo z dětí naštvne. Ona pak často to naštvání těžko zpracovává a ještě je pak naštvána na všechny kolem, takže ty, když jsi s ní třeba nejvíc... Já jsem tedy měla dost těch povinností jako škrábání brambor a utírání nádobí, to většinou zůstávalo na mně, tak na tebe se snese to naštvání, za které ty ani nemůžeš.

Můžeš mi říct, jak se vyvíjely vztahy ve vaší rodině? A to jak mezi vlastními sourozenci, tak i těmi přijatými? Jaké třeba máte vztahy teď a jaké byly na začátku po tom příchodu, jak se změnily?

Třeba z těch biologických mám dobrý vztah s tím bráchou a tou mladší ségrou. To je dost o těch povahách mi přijde. Ten brácha, jak je starší, tak byl vždycky taková autorita, a tam jsme nikdy neměli žádný problém a teď, tak dva roky zpátky se konečně začal trochu více zajímat o tu rodinu. On měl totiž dříve takovou tendenci se utrhnout a být co nejdál a dělat toho co nejvíce svého a nebýt moc doma. A s tou mladší ségrou se to také postupně lepší. Ona se odstěhovala a založila si vlastní rodinu, takže se teď srovnala docela.

Myslíš, že příchod těch nových dětí měl vliv na tvoje vztahy s vlastními sourozenci?

Možná že i jo. Ta ségra, že možná byla taková trochu hádavá a tak, tak to mohla být reakce na to, že si jí tolik nevšímáme.

Takže jste se více hádali spolu.

No já jsem se s ní nehádala. Ona začala být spíše taková agresivní, ale ne že by se prala.

Měly ty příchody také vliv třeba i na tvůj vztah k rodičům?

Já si myslím, že ten vztah je pevnější, ale jinak žádné změny.

Myslíš tedy, že to, že k vám přišli ti sourozenci, mělo vliv na pevnost toho vztahu?

No, no, no.

A co třeba vztahy s těmi přijatými sourozenci. Jak se to vyvíjelo?

Jak rostli, tak se to dost mění. Když jsou maličký, tak to vnímáš tak... a ještě když tam jsou pak větší ty mezery, tak ty to vnímáš jako nějaké dítě, o které se staráš. Je to takové...těžko říct....., už to není vztah bráchy a ségry, takový ten co máš, když jste dva roky od sebe. Já tu mladší ségru mám vlastně o 18 let mladší.

Zlepšovaly se ty vztahy s těmi pěstounskými sourozenci?

Já myslím, že asi jo.

Změnily se nějak tvoje vztahy s prarodiči?

Jo, ale to nebylo jen díky tomu. Třeba ti, co nesouhlasili s rodiči, tak jsou katolíci a nesouhlasili s přechodem rodiny do evangelické církve. Ještě, když člověk dá najevo souhlas s tím, jak mamka přibírá ty sourozence, tak je to horší. Ona babička je ještě takový ten člověk, co má tendenci kritizovat, co dělala tvoje matka, před tebou. Protože ona už je dospělý člověk, tak si myslím, že by občas mohla být ticho a nechat si to pro sebe.

Vnímala jsi nějaký rozdíl mezi vlastními sourozenci a těmi pěstounskými? Například v těch vztazích nebo přístupu k nim.

Ode mě nebo od těch prarodičů?

Vztah mezi tebou a jimi.

Já myslím, že to není o té přijatosti. Třeba teď mám k Honzíkovi stejný vztah jako k bráchovi a jeden z nich je přijatý a druhý nepřijatý. Je to taky hodně o těch povahách. S někým si prostě sedneš více a s někým méně.

Jak tvé okolí, třeba kamarádi, vnímali skutečnost, že jste pěstounská rodina. Jaké byly jejich reakce?

Já si myslím, že spíše pozitivní, ale pak třeba, když byly takové ty kauzy s těmi pěstouny ze severu Čech, co jim odebrali děti, a co neslavili Vánoce, tak takové to, že se tě ve škole ptají, jestli vy slavíte Vánoce a přitom oni vědí, že je slavím.

A dneska? Jak to lidi přijímají, když řekneš, že jsi vyrůstala v pěstounské rodině.

Jo, pozitivně.

My už jsme se bavily o tom, že jsi musela pomáhat s péčí o pěstounské sourozence. Bylo od tebe třeba očekáváno, že jím půjdeš příkladem?

Určitě.

A bylo to třeba očekáváno naopak?

Že oni by mi měli být příkladem? Ne, to ne, protože oni jsou menší.

Měl někdo z tvých přijatých sourozenců kontakt s vlastními rodiči?

Jo, teď z té druhé dvojice. Když odcházel od nás ten jeden brácha, tak oni z toho diagnostáku, když se u soudu řešila ta pěstounská péče, tak oni museli nějak kontaktovat jeho matku. Oni předtím tvrdili, že je nekontaktovatelná a pak najednou to z ničeho nic šlo. Takže teď jsme už měli adresu na jeho rodiče a právě ta

ségra a ten brácha, co zůstali doma tak tam jeli párkrát. Akorát teď ta maminka té ségry žije v Praze a živí se jako prostitutka a tatínek je zavřený, protože je podezřelý, že obtěžoval ty děti, co jim v rodině zůstaly.

A jsou stále nějak v kontaktu ještě?

Ani ne. Oni nemají telefon na Lucku, na tu ségru, co je doma. Oni, jak jsou takoví asociální, tak většinou ty telefony ztratí nebo o ně přijdou.

A jak jsi třeba vnímala to, že se baví s těmi tvými přijatými sourozenci?

No, ono je to teď nedávno.

Takže nebyl ještě nikdo, kdo by třeba přijížděl k vám do rodiny.

Ne, ne, ne

Myslíš si, že pěstounská péče nějak ovlivnila tvé povahové vlastnosti? Že nějak ovlivnila tvou osobnost?

Já si myslím, že je člověk takový zkušenější do života, ale nevím, jestli je to zrovna povahová vlastnost. Já si myslím, že nemáš takový ten naivní pohled do života, když vyrůstáš v pěstounské rodině, že víš, že se může stát plno špatných věcí, co nemůžeš ovlivnit.

Měla jsi někdy nějaké psychické potíže v souvislosti s přijatými sourozenci? Že bys třeba něco brala nebo musela vyhledat nějakou odbornou pomoc.

Ne to ne.

Takové případy jsou totiž taky.

Já vím, třeba ségra chodila k tomu psychologovi. Ono to tam bylo ještě složitější v tom, že ten desetiletý brácha, co si hrál na doktora, tak on něco potom měl s tou mojí biologickou ségrou, takže ona to těžce nesla a ještě to jak jí okrádali o ten její čas.

Takže ona tedy měla nějaké psychické problémy?

No, no, no. Někaké prášky na to brala, ale tam to bylo ještě takové...u ní to asi poznamenalo ten její vztah s mámou, protože ona jak začala chodit k tomu doktorovi, tak to ani nefekla mamce.

A jaké měla ona vztahy s těmi přijatými dětmi? Horší než ty?

Asi jo no. Teď už je to lepší, už docela v pohodě.

Myslíš si třeba, že ona nebyla ráda, že jste pěstounská rodina?

Ne.

A teď?

Teď už je. Ona jak se přestěhovala do Prahy a není tudíž doma, tak se srovnala s tím, co se děje doma.

Myslíš si, že to, že jste měli děti v pěstounské péči, nějak změnilo tvůj přístup k druhým lidem?

Jo, asi tolik nesoudím lidi.

Jak vůbec vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny dítě z dětských domovů?

Určitě pozitivně, protože mně připadá, že i u těch dětí, u kterých se to nepovedlo, a vrátily se zpět do dětských ústavů tak, kdyby jim to jednou klaplo, a i oni by si chtěli založit vlastní rodinu, tak vědí alespoň, jak to vypadá. Kdyby žili celý život v děčáku, tak neví, jak vypadá normální rodina a ani nemají tu šanci.

Jsi ráda, že jsi vyrůstala v pěstounské rodině. Čím to bylo nejvíce obohacující ta zkušenost?

Právě, že se člověk naučí vycházet se spoustou různých lidí, protože ty sourozenci jsou každý jiný a ty se musíš nějak naučit žít se všemi.

A ochuzující?

Možná o tu pozornost rodičů, ale mně přijde, že ta pozitiva vždycky vyváží ta negativa.

Dokážeš si představit, že by ses taky stala pěstounskou rodinou?

Jo a manžel by taky chtěl. Ale já bych chtěla, až budu pěstoun někdy v budoucnu, tak aby ty moje děti byly už třeba patnáctileté, aby to měly zpracované, aby to chápaly. Nevím, jestli právě já můžu být dobrý pěstoun, protože člověk, když prožije všechny ty neúspěchy a ví, že když jdeš do té pěstounské péče, tak máš tak 50% šanci, že neuspěješ, tak nemůžeš být asi dobrý pěstoun. Když si děcko bereš s tím, že to třeba nevyjde....

Umíš si třeba představit, že bys přijala nějaké postižené dítě nebo nějaké už starší dítě?

Starší určitě ne. Všechny pěstouny co znám, my se tak různě potkáváme, tak když přijali třeba 14 leté dítě, tak to už prostě nikam neposuneš. Mně přijde, že když máš šanci něco udělat, tak je to u toho malého, toho nejmenšího.

Pomáhalo ti třeba potkávat lidi se stejnou zkušeností třeba na těch rekreacích bavit se o tom, nebo jsi ani nějak neměla potřebu?

Ani ne.

Děkuju za rozhovor!

Adéla, 20

Mohla bys mi říct nějaké obecné informace typu: kolik ti je, z jaké jsi rodiny, kolik máš sourozenců.

Takže teď je mi 20 a vzali jsme si 3 děti, myslím před 3 roky, když mi bylo 17....Mám 3 starší sourozence.

Vlastní?

Vlastní. Bydlíme na venkově a jsme křesťané. Chodíme každou neděli do kostela. Chvilí potom, co jsme si vzali holky, tak jsme si museli vzít i dědu s babičkou, protože by to sami nezvládali, takže žijeme i s babičkou. Děda tedy po roce umřel.

Kolik je teďka tvým pěstounským sourozencům a v kolika přišli?

Když jsme si je vzali, tak jim bylo 3,5,6 s tím, že my jsme si je vzali nějak 1. října a ta nejmladší měla asi za 3 týdny hned narozeniny, takže vlastně 4,5,6. Jsou to vlastní sestry všechny tři. Maminka je Romka a otec je blondák. Ale ta nejstarší holčina, té které je teď 9, předtím 6, tak ta je po mamince a ty ostatní dvě holky jsou špinavý blond.

A teď jim je tedy kolik? Já si to tedy asi můžu spočítat ale...

Teď jim je 8,9 ty mají narozeniny v létě, ty jsou o necelý rok a té nejmladší je 6 asi.

A můžeš mi je třeba charakterizovat? Jestli mají něco specifického.

Chodí teď do 3. a do 2. třídy a jedna je předškolák. Všechny tři měly odklad. Ta nejstarší je hodně komunikativní, ale někteří ty doktoři říkají, že má hrozně jednoduchou hlavu, že to bude mít těžké s učením. Už teď s tím zápasí, ale mamka je s nimi doma, takže se to nějak dá. Člověk by to na ní ale nepoznal, protože ona je s každým schopná se hned skamarádit. Ta prostřední ta má problém se vyjadřovat. Ta by měla být chytřejší než ta starší, ale ona když k nám přišla a řekla celou větu o třech slovech, tak jsme byli nadšení. Dneska už dělá i souvětí. Komolí také tvary nebo nedořekne větu, protože jí to hned nenaskočí. Je to takové zajímavé s ní občas.

Takže u vás jsou jak dlouho tedy?

Tři roky. Tři roky byly v domově. Tam přišly, když jim bylo 1,2,3 a my jsme si je vzali, když jim bylo 4,5,6. Takže jsou u nás stejnou dobu jako v domově. Možná už trochu déle.

Pamatuješ si na to období, kdy se rodiče rozhodovali, že si vezmou pěstounské sourozence?

To byla sranda. Naši jednou říkali, jestli bychom mohli jít všichni do obýváku a teď mě začalo šrotovat, co jsme to provedli, tak jsme si tam sedli s těmi ostatními sourozenci-2 ségry a jeden brácha a teď, že je mamka těhotná. Taťka: ne, tak strašné to zas není. A pak nám to řekli. Oni už o tom občas přemýšleli, ale vždycky to nechali ještě uležet a tak, a že by chtěli nějaké děti. Když už tedy všichni půjdou postupně z baráku, že budou mít prázdný barák pro sebe. A že prý 3. A proč tři? Protože jedno je málo a pak to tedy bylo hnusné, ale že mezi dvěma a třemi je dost velký peněžní rozdíl v těch dávkách. Tak mi mamka řekla: tři zvládneme, tak proč ne. Brácha pak pronesl, jestli by teda nebylo lepší, kdyby byla mamka těhotná, že je to jen jedno dítě, takhle to jsou tři.

Takže v tuhle dobu byli už rodiče rozhodnutí, nebo se vás teprve ptali, jestli s tím souhlasíte?

No, zeptali se nás, jestli bychom s tím souhlasili, a že to pro nás taky bude něco znamenat, že to nebude jako doted, že to bude pro nás taky změna, že nás to ovlivní. Takže zeptali se nás.

Snažili se tedy vás nějak připravovat? Mluvili s vámi o tom, jaké by to mohlo být po tom příchodu?

No, oni se vlastně rozhodli a rok na to prodělali tu přípravu, ty psychology a takhle, a až pak si mohli vzít ty holky. Oni věděli, že si vezmou tři děti, to už věděli dopředu, ale museli chodit na ty všechny kurzy a tak a až po tom roce si mohli vzít holky. Ale nějak extra jsme se na to nepřipravovali, no.

A byla jsi taky nějak zahrnuta do nějaké přípravy třeba od sociálních pracovníků, nebo jsi taky chodila k psychologce?

Jo, byla jsem...teď nevím, jaký v tom je rozdíl...byla jsem u jedné psychologky, kam naši chodili... tam byla jedna psychologka a pak jedni manželé. U těch jsme byli celá rodina. A u té psychologky chtěli mluvit pak jenom se mnou, protože já budu bydlet v tom baráku a ti všichni sourozenci už budou pryč, takže to pro ně nebude taková rána jako pro mě. A jako nejokatejší, na co se mě zeptala, bylo: jak mě rodiče trestali, když jsem byla malá, ale jinak bylo všechno v pohodě. Mě zrovna vůbec nic nenapadlo a jediné na co jsem si vzpomněla, bylo, když jsem

fakt jako řvala na celý barák, jsem dost hlasitá, tak mi taťka dal třeba na zadek. Tak jsem nevěděla, jestli to mám říct.

A myslíš si, že ti to sezení u psycholožky něco dalo, že to mělo nějaký prospěch pro tebe?

No, řekla mi, že se mám snažit být jejich sestra a ne být jejich rodič. Tím že tam byl takový věkový rozdíl, mě bylo 16 pak už 17, že to bylo o 10 let a víc. Což si teď ještě na to občas vzpomenu, že bych to měla doladit.

Myslíš, že jste měli nějaký vliv na to závěrečné rozhodnutí rodičů, nebo to konečné rozhodnutí udělali prostě oni?

Ani ne. Vliv jsem měla, ani jsem o tom nevěděla, že se mě ta psycholožka zeptala, jestli bych chtěla radši ségru nebo bráchu, kdybych si mohla vybrat, a já jsem řekla, že bych chtěla, aby alespoň jedno to dítě byla holčička. A tím, že si naši řekli, že chtějí tři, což je takové hodně neobvyklé, tak prostě naši sourozeneckou skupinu a zrovna to byly všechny tři holky, takže kvůli mně nemáme ani jednoho kluka. A pak ségra říkala bráchovi: A uvědomuješ si, že budeš mít 6 sester?

Takže ty jsi teda souhlasila s tím příchodem těch dětí?

Jo.

A těšila ses třeba na ně?

Těšila jsem se, no, protože do té doby jsem byla nejmladší, tak jsem se těšila, že budu mít mladšího sourozence, protože to jsem neznala. A byla jsem hrozně překvapená, že to byl pro mě šok, že jsem jako věděla, že se ta moje role trochu upraví, ale nečekala jsem, že budu mít takový vnitřní problém, když už jsem byla skoro dospělá. Z toho nejmladšího, kdy jsem měla všechny ty typické úlevy nejmladšího, rozmazlovaná prý....ale o tom nevím, tak jsem najednou přišla do té pozice, kdy jsem byla nejstarší, sice v baráku ještě bydlela ségra, ale ta už měla svou práci a byla celý den pryč, takže ta se z toho trochu vyčlenila. A třeba já jsem byla strašně překvapená, ale mě to hrozně štvalo a přitom jsem si uvědomovala co je to za blbost, že když jsme si vzali ty tři holky tak naši si museli pořídit větší auto, takže jsme si koupili sedmimístné auto a já jsem se těšila, jak budu sedět tam vzadu, jak to má dvě sedadla vpředu, 3 sedadla uprostřed a dvě vzadu, a že tedy budu moct být tam vzadu a oni si to zabraly ty holky dvě a já jsem byla jakoby hrozně naštvaná vevnitř a přitom jsem si říkala: Vždyť ti je 17, neblbni. Ale stejně jsem měla ze začátku hrozný problém, že jsem se na to tak těšila. To byla největší újma.

My se možná ještě trochu vrátíme k té přípravě na PP. Myslíš si, že by mohli rodiče udělat ještě něco víc nebo líp aby vás připravili na tu situaci nebo to tak bylo dostačující?

Ani ne. Mamka občas i tak říkala, co jim tam říkali tak zajímavého na těch různých víkendových setkáních a tak.

A myslíš si, že je opravdu možné se na tu situaci nějak připravit?

Ne. Nikdy nevíš, jaké dítě přijde do rodiny, ať je vzaté nebo narozené.

A souhlasili s přijetím holek třeba i tvoje prarodiče nebo nějakí další lidé v okolí?

Já ani nevím, kdy se jim to oznámilo, asi až když už opravdu začaly ty přípravy. No brali to. Říkali, že tedy mají naši odvahu.

Takže pamatuješ si úplně na začátku na ten příchod, jaké byly tvoje pocity? Ty už jsi mi něco říkala, ale jaké byly ty pocity po příchodu a jak se pak ještě vyvíjely v průběhu času?

Ten vztah se ségrami, to jsem měla v pohodě, tím, že jsem tak trošku po mamce a studuji pedagogickou školu, takže děcka to jako jo, ale spíš hlavně ta změna té role z toho nejmladšího na toho nejstaršího najednou jsem musela víc pomáhat a tak. A se ségrama to bylo celkem v pohodě. To bylo spíše takové, že jsme řešili ty jejich problémy, co si u nás potřebovaly ujasnit, a že prostě první měsíc sebou Anička flákla na podlahu a nikdo s ní nehnul a vydržela tam být klidně hodinu.

Řešili jste nějaké jejich větší problémy v jejich chování třeba?

Ani ne. Když tenkrát říkali psychologům ty požadavky, tak říkali, že si netroufají na děti jiného etnika, ale nakonec to tak stejně dopadlo, a zatím s tím problém není. Myslím si, že ta křesťanská výchova našich je dost důsledná, a že to těm holkám dost pomáhá, než kdyby to byla nějaká volnější výchova. Třeba jsme měli jednu takovou vtipnou situaci, no...vtipnou, kdy Katka, jak je taková hodně přátelská a komunikativní, bylo to někdy v první třídě, tak měla spolužačku, která je z nějakých chudých poměrů a doma jsme měli peníze, se tam někde válely no...válely...prostě tam byly někde na stole a ona jí je vzala do školy, dala jí je a řekla, že my peníze nepotřebujeme. Tak se to pak řešilo, aby se to vrátilo zpátky, ale spíše jsou takové hodné na ostatní, než nějaké neposlušnosti.

Kromě toho, že jsi musela občas hlídat holky, změnily se ještě jinak nějak tvoje povinnosti?

Jednak to hlídání a také víc pomáhat okolo té domácnosti.

A vadilo ti to třeba?

No, někdy už chce člověk pokoj. Že v pokoji jsou ony tři a já tam mám stůl a skříň a pak jsou z toho pokoje ještě schody nahoru a já tam jsem v podkroví, takže máme jakoby společný pokoj. Občas chce už člověk klid.

Měla jsi někdy nedostatek soukromí?

To jsem neměla nikdy.

To se teda nezměnilo?

Ne, to nikdy. Spíš jak jsem nově od října na privátě, tak je tu takové ticho.

Vnímala jsi někdy ztrátu pozornosti od rodičů, nebo že by ti přišlo, že ti najednou věnují méně času?

Byly chvíle, kdy mě přišlo, já jsem ještě takový vztahovačný člověk, že jsem si říkala, že ta mamka mi říká jen tehdy, když něco udělám špatně. Dá se říct, že jsem byla postavena do té role "jako ta zbylá", a „už nejsi to dítě“.

A vadilo ti to?

Bylo období, kdy mě to opravdu štvalo, někdy před tou maturitou

Trávila jsi s holkami ráda svůj volný čas nebo hrály jste si společně?

Jo, ale ne moc dlouho.

Takže si umíš představit, že byste někam společně s holkami šly a tak?

Jo, to určitě. Ještě bylo dobré, že tím, že jsem v té domácnosti byla já jakožto dítě, tak ony byly zvyklé z domova říkat těm dospělým „teto“ a „strejdo“ a tak říkaly i našim a naši je v tom nechali s tím, že se uvidí, jak to přijde. A já jsem našim říkala mami, tak ony už během prvního týdne si to začaly motat a začaly se opravovat a naši říkali,

že dobré, ať jim klidně říkají mami a tati a už po týdnu jim říkaly mamka a taťka no. Byla to strašně rychlá adaptace.

A jak to na tebe působilo, když najednou začaly říkat mami, tati tvým rodičům?

Já jsem byla nadšená. My jsme na to čekali. Já jsem to brala od začátku, že to budou sourozenci a bereme to tak do dneška, že to není do těch jejich 18 let a uvidíme, co se s nimi všechno semele.

Vnímáš třeba nějaký rozdíl mezi vlastními a přijatými sourozenci? Rozlišuješ to nějak, že ti jedni jsou vlastní a ti druzí nejsou?

Ani ne. My jsme tak nějak najeli na mamčin systém, kdy ona to pojmenovává narozený a vzatý. Nesnáší, když se říká vlastní a nevlastní, když jsou prostě taky naše.

Jé, to je skvělý, to možná i použiju, jestli ti to nebude vadit, protože já si stále lámou hlavu, jak to nazývat a stále nemůžu najít nějaký vhodný termín.

Jo, určitě.

Měli jste třeba nějaké rodinné zvyky nebo rituály, které se jejich příchodem narušily?

Já nevím.

Měla jsi někdy období, kdy ti vadilo, že máš přijaté sourozence?

To ne že bych to chtěla jako vrátit. To, že mi občas lezou na nervy, to jo. Nikdy to s nimi nebylo nějak hrozné nebo tak.

Když byly třeba nějaké menší problémy, bavili jste se o tom spolu s rodiči? Bylo vůbec něco, co bylo potřeba řešit?

Výchovu holek řeší naši spolu sami, ale když udělám něco špatně, tak o tom mamka mluví se mnou.

Takže jste nikdy neřešili nějaké krádeže nebo tak?

Ne, právě, že tyhle negativní věci vůbec, že by něco třeba ukradly. Ony než šly do té školy tak neměly s penězi žádnou zkušenost, tak jsme jim museli říct, že to se prostě nesmí. To, že vzala Katka támhle starší ségře 10 Kč Ony mají hrozný problém do dneška, mám tu definici ze zsv, že vlastnictví nevzniká nálezem. Tak to je pro ně hrozný problém, ony to měly i v tom domově tak, že skoro všechno bylo všech a ony byly hrozně naučené, že když to někde nechají, že jim to někdo může vzít. Ony rády používaly to, že si navzájem říkaly: pohlídej mi to. Nikdo jí to nesebere, ale stejně řekne: Já jdu na záchod, pohlídej mi to. Takže ony to tak i braly, že když někde něco bylo, tak si to vzaly. Třeba ted'ka pro tu prostřední je hrozně lákavé, já mam takovou tu krabici pokladů-vstupenky z kina a tak, prostě to mám v krabici od bot a mám to u sebe v pokoji, kam mi tedy samy lézt nemůžou nahoru, jednak proto, že by mohly spadnout z těch schodů a jednak, že je to můj kutloch, kde mám vyloženě jen matraci, protože je tu nízký strop a nějaké skříňky a mám tu tedy tu krabici a občas tu najdu nějakou hračku a je mi jasné, že tam tedy byly. Ta prostřední, Eliška, mi vlezte do té krabice třeba i.

Zapírají to potom?

Ta prostřední v té první sekundě řekne: Ne, ale pak se jí člověk zeptá znovu, a to už se přizná, takže nějaké větší zapírání...

Co pro tebe byly nejvíce pozitivní pocity, za tu dobu pěstounské péče ve vaší rodině?

Takové to, když ty holky samy za mnou přijdou se pomazlit, nebo když ke mně přijdou a užívají si, že jsem doma. Já teďka přijedu po týdnu ze školy domů, tak se mi stane, že ony vůbec nereagují, žádný pozdrav nebo tak, protože vědí, že přijedu, ale teď jsem jednou je překvapila, že jsem jim neřekla, v kolik přijedu, takže to nevěděly, a byly strašně nadšené a hned mě vítaly. Bylo to jiné. Prostě když o mě jeví zájem, když o mě stojí.

A napadají tě naopak nějaké negativnější momenty?

Když jsem s nimi sama a mám být ten starší sourozenec, ale nemám být ten rodič, to mám problém pak no, když po nich něco chci, i mamka to tak říká, že teď je má na starosti Adéla a musíte ji poslouchat a teď ta prostřední řekne, že ne a já že ano a ona že ne a kolikrát se kvůli tomu pohádáme. Ona je občas taková, že se mi posmívá nebo dělá něco, co mi je nepříjemné, a když řeknu, ať toho nechá, tak se začne akorát smát a nebere to nějak vážně. Tak to jdu většinou rovnou říct mamce, takový bonzák, protože je to většinou nejlepší řešení. Teď se třeba stalo, že jsme byly společně u jídla a ta prostřední mi něco takového udělala a já jsem dala najevo, že se mi to nelíbí a hrozně mě naštvalo, že se mamka za mě nepostavila. A tak jsem to řekla ještě jednou a mamka na mě, že ona je ta máma, že tohle nemůžu. Takže občas ta autorita no... aby to nějak fungovalo.

Jak se vyvíjely třeba vztahy s holkami v průběhu času?

No...to je oříšek... Tak my jsme se vlastně nejdříve snažili, aby si zvykly na ty rodiče a na to prostředí a mě tak nějak braly, že tam taky jsem a ty vztahy se utvářely tak nějak postupně. Musela se najít nějaká ta rovnováha.

Jak to tak asi dlouho trvalo?

Asi půl roku.

To docela rychle.

Já nevím, tak ony vždycky když povyrostly, tak bylo něco nového.

Myslíš si, že mohly mít holky vliv na vztah tebe a rodičů, že se díky nim nějak změnil?

Jo, už jenom to, že jsem měla jinou roli, občas s něčím pomáhat nebo je hlídat. Ještě do toho bylo to, že jsem se rozešla se svým klukem, se kterým jsem chodila 4 roky, a čtvrt roku na to jsem začala chodit s jiným klukem, se kterým jsem až doteď, tak mamka říkala, co si z toho vezmou ty holky. Jiní lidi mě říkali, že to nesmím tak hrotit, ale ona mi říkala, že teď to vypadá, že se to může takhle střídat. To bylo strašný, ale ani ne tak jako vliv těch holek jako spíš to, že mě neberou už jako dospělou, mě je tedy 20. Třeba mi volají v 9, jak to, že ještě nejsem doma. Což s těmi staršími sourozenci nebylo. I pro ně to, že jsem byla nejmladší a najednou nejstarší, bylo těžké.

Myslíš, že se nějak změnilo tvoje vztahy s tvými vlastními sourozenci?

Ani ne.

A třeba s prarodiči kvůli holkám?

Kvůli holkám ne.

A s někým v okolí? Jak třeba reagovalo okolí na to, že jste pěstounská rodina?

Všichni to brali pozitivně, že to obdivovali a drželi nám i palce, ať to jde dobře, a že je to pořádná nálož.

Myslíš si, že pěstounská péče ve vaší rodině měla nějaký vliv na tvoje vlastnosti nebo chování?

Určitě, protože jsem musela najednou vyrůst.

V čem třeba to konkrétně změnilo tvé vlastnosti?

Konkrétně...asi, protože jsem se více starala o tu domácnost. Uklidím a tak. Teď mně to přijde jako samozřejmost. Dříve jsem to skoro nedělala, ještě tím, že jsem měla dvě starší ségry, to pomáhaly spíše ony. Stále se to točí okolo toho, že jsem z toho nejmladšího šla do toho nejstaršího.

Ty jsi u sebe asi nepozorovala nějaké psychické potíže v souvislosti s holkami?

Nějaké extra ne. Jen mě chvíli štvalo to, že nejsem to jediné dítě pro naše. Musela jsem si sama projít tím, že už mě vnímají jako dospělou nad nimi, a pak i naši. Bylo to oboustranné.

Myslíš, že se nějak mohl změnit tvůj přístup k ostatním lidem díky zkušenostem s pěstounskou péčí?

Já myslím, že hodně. Už jen to, že na té Katce je vidět, že maminka je Romka, tak dřív měl člověk vždycky takový odstup, nebo že se odtáhl, ale teď, když vidím ty romské děcka ve školce, tak mám tendenci na ně koukat více nebo nevím jak to říct. Ne kvůli větší oblibě, ale pozitivně, že se je snažím u sebe trochu upřednostňovat před těmi ostatními, když to trochu přeženu.

Ještě v něčem se to změnilo?

Já si myslím, že to nebylo těmi holkami, ale v těch 16 jsem si nebyla jistá tím, jestli se věnovat té školce a tak postupně to doznělo, že jsem si řekla, že jo. Taky mám třeba lepší vztah se staršími lidmi tím, že máme doma babičku, ale to si myslím, že je spíše genetické po mamce, než že by to bylo ovlivněno holkami.

Jak dneska vnímáš rozhodnutí tvých rodičů si vzít holky do pěstounské péče? Jak to hodnotíš celkově?

Já si říkám, co by jinak asi dělali? Vnímám to pozitivně i jako pro ně, protože si myslím, že už ani mamka nechtěla v té práci být. Ona dělala projektantku kuchyní a pak to i prodávala. Ta samotná práce ji bavila, ale spíše takové to pracovní prostředí nebylo dobré, takže byla i ráda, že jde z toho domů. Dokonce, když byla s Aničkou, dostávala ještě chvíli mateřskou, takže říkala, že si nikdy nemyslela, že by ještě ve 48 letech dostávala mateřskou, protože našim je oběma přes 50.

Takže jsi ráda, že jsi měla tu možnost vyrůstat v pěstounské rodině?

Jo, určitě. Ono to pak člověka i trochu donutí přemýšlet o tom, že až jednou bude mít taky svojí rodinu, jestli by se taky rozhodoval pro něco takového a zatím si říkám, že asi podobný scénář jako naši, že až by odrostly děti, takže potom...

Možná si to taky už zmínila, ale když se podíváš na celou tu dobu, tak co pro tebe bylo nejvíce obohacující a co ochuzující?

Tam je hrozně těžké si uvědomit, jestli na to měly vliv ty holky nebo ne. Třeba ten přechod na vysokou a tak. Obohacující určitě to, že se mi to hodí pro ty děti do školky, no ta praxe z domu. Já jsem sice učila v nedělní škole děcka ve sboru, ale to bylo jednou za čas.

Já jsem ještě zapomněla na dvě otázky, tak se tě ještě doptám. Myslíš si, že by třeba pomohlo, kdyby ty vlastní děti co už v rodině jsou, byly zahrnuty do přípravných kurzů pro rodiče nebo by pro ně byla nějaká jiná příprava?

Já si určitě myslím, že by to nebylo na škodu. Jak mají teď naši ty víkendovky s holkami, naši tam mají přednášky a holky tam mají nějaké hry, tak jsem s nimi dokonce teď jednou měla jet, že by mě to taky zajímalo, už ani ne jako se sourozenci jako spíše ten obor, a tak jsem říkala, že se rozhodnu pak na místě, jestli budu s těmi děcký je hlídat, nebo s našima poslouchat ty přednášky, zatím k tomu nedošlo, protože se to nějak zrušilo.

Myslíš si, že kdyby byla jenom nějaká víkendová akce pro ty vlastní, narozené děti, že by to bylo užitečné?

Tak sranda by to byla... asi jo.

Dokážeš si představit, že by jsi na něco takového jela?

Jo, já jo, Já mám takovou povahu.

Je třeba nějaká odborná služba, kterou bys ocenila jakožto narozené dítě svých rodičů?

Já nevím. Já jsem byla ráda, že jsem byla u té psychologičky, a že si to vyzkouším, jaké je to být u psychologa a přitom to není kvůli mně.

Dobře, tak děkuji za rozhovor.

Dalibor, 25

Můžeš mi říct na úvod takové ty obecné informace, jako kolik ti je let, kolik máš sourozenců, kolik jim je a tak?

Takže, je mi 25, sourozenců mám dokupy 6 a z toho 3 jsme si vzali do PP. Nejstarší, co jsme si vzali, to je Lenka, ta je mladší, takže té je 24, vzali jsme si ji, když jí bylo 5 roků myslím, ta má rozštěp páteře. A pak jsme si vzali postupně dva kluky. Jirku, tomu je teďka 15, je Rom, a pak Ondru, ten je taky částečně Rom a tomu je 11.

A jak jsou u vás už dlouho, v kolika přišli?

No, Jirka začal právě mluvit, asi mu byly dva roky a Ondra, tak ten taky tak nějak, teď si nejsem jistý, Ondra byl starší, možná tři.

A vlastní sourozence máš taky?

Jednoho mám staršího brácha, pak je mladší brácha, tomu je 23, a pak je ještě Anežka a tak té je 21.

A když by ses teďka podíval na ty přijaté sourozence, je něco, jak bys je charakterizoval, nebo něco specifického?

Tak Lenka vždycky tak strhávala pozornost na sebe i tím asi, že byla na vozíku, takže se tak všechno točilo hodně kolem ní.

Vzpomínáš si na to období, než k vám Lenka přišla, jestli jste se o tom nějak bavili a řešili to nějak s rodiči?

Já si pamatuji, že to bylo strašně super, takové jakoby dobrodružství, jsme se o tom bavili, ona byla v Brně v domově, takže jsme se na ni jeli párkrát kouknout. Jeli jsme na výlet, takže to bylo takové dobrodružství. Když jsme si ji pak vzali nebo ještě před tím, mně to přišlo fajn.

Ty jsi byl jak starý v tu dobu? Zhruba.

To jsem byl docela malý vlastně. Šest, sedm.

Takže se tě rodiče ptali, jestli teda souhlasíš s tím, aby k vám Lenka přišla, nebo jste se o tom ještě nějak víc bavili?

Asi jo. Určitě se o tom rodiče bavili i s námi, takže jo. To i probírali, jestli by nám to nevadilo nebo tak. Myslím, že jsem s tím souhlasil.

Měl jsi vliv na závěrečné rozhodnutí, nebo si myslíš, že to bylo spíš na rodičích?

Já si to přesně nepamatuju. Třeba rodiče říkali, „rozmysli si to, a pokud řekneš jo, tak pak už nemůžeš říct ne“, nebo nevím. Ale ze zkušenosti si myslím, že kdybychom jako děcka říkali, že se nám to nezdá, tak že by nás vzali vážně.

Jak to pak bylo u Jirky s Ondrou v tom období předtím, než přišli. Řešili jste to nějak víc doma?

Tak my jsme to řešili, tam už si to přesně nevybavuju. Totiž třeba teďka mám pocit, že to možná bylo trochu velké sousto. Jednak už jsem to tam neměl takové jednoznačné, jestli už to přeci jen není na rodiče moc. Přeci jen taťka má za chvíli 60 a kluci jsou ještě v pubertě nebo mají pubertu před sebou. A nevím, jestli jsem takhle váhal předem, nebo to přišlo až potom. Možná trochu předem, ale nebylo to zas nějaké zásadní, že bych byl úplně proti tomu.

A pamatuješ si, o čem jste se třeba bavili s rodiči? Snažili se vás nějak připravit na tu situaci, než přijdou?

Teďka před těma klukama myslíš?

Ano.

To už ani nevím. Já vím, že jsme se bavili o tom, že by bylo dobré si vzít dva kluky, aby nebyl sám v té rodině takhle mladší, ale nakonec jsme si je vzali postupně, ne hned naráz.

A snažili se vás třeba rodiče nějak připravit na ty situace spojené s tím, až nejdřív Lenka, a potom kluci, přijdou? Nebo to bylo, že se spíš jenom ptali, jestli s tím souhlasíte?

Asi se snažili nás nějak víc připravit. Asi s tou Lenkou se s námi bavili, co by to znamenalo, přeci jen jak je na vozíku, tak to znamená nějaké komplikace, takže myslím, že to s námi probírali nebo se nám to snažili přiblížit, jak by to mohlo být.

Myslíš, že v tom období než k vám všichni ti sourozenci přišli, že mohli rodiče udělat něco jinak, že je něco, co v jejich přípravě chybělo nebo naopak?

Ani si nic takového neuvědomuju, mě připravili. U té Lenky nějak nevím, jak byli naši připravení, to si nějak nepamatuju, ale pak vlastně jak nás bylo pět děcek, tak už jsem si připadal, že nepotřebuju nějakou další přípravu před těma dalšíma dvěma. A navíc byla celkem i podpora z toho centra pro pěstounské rodiny a tak.

Vnímал jsi nějakou práci nebo nějaký vliv nějakých sociálních pracovníků nebo jiných odborníků v té době než k vám přišli Lenka a kluci?

No, u nás to bylo takové strašidlo ta paní, ona byla taková prostě jenom úřednice, jakákoli nějaká aktivita, co měla udělat, jí trvala dlouho, já jsem to vnímal spíš jako takový boj proti ní. Už třeba i s tím, jak se řešila změna příjmení vlastně u všech třech, a jak se různě měnilo pěstounství na poručnictví a takové ty fáze, tak jsem to vždycky vnímal jako boj proti úředníkům.

A myslíš tedy, že v těch začátcích nebyl nikdo z odborníků, kdo by se vás snažil připravit na příchody Lenky a kluků?

Já přesně nevím, jak to tam bylo. Asi z Prahy, z toho SNRP, tak asi s nimi to rodiče řešili, ale nevím přesně, jakou to mělo podobu.

Myslíš si, že kdyby byly vlastní děti zahrnuty do příprav pro pěstouny, že by to mělo nějaký význam? Nebo přišlo by ti to jako dobré řešení? Nebo nějaká jiná takováhle větší příprava?

To není špatný nápad.

Nebo něco jiného, co by třeba pomohlo?

Nevím, asi mě nic nenapadá, protože teďka si myslím, že v případě těch kluků, třeba toho Jirky, to nebyla žádná velká změna. Jako kdyby se narodilo dítě do rodiny, takže mi to přijde takové celkem přirozené, že vlastně není třeba se připravovat.

Jak to bylo s dalšími osobami ve vašem okolí, například s prarodiči? Souhlasili s tím, že si vaši rodiče berou další děti?

Já si tak jako matně pamatuju, že minimálně ze strany jedné babičky to bylo spíš opatrné, ona měla strach, jestli si naši nenakládají moc, jestli to zvládnou, ale ona je vždycky taková opatrná. Mně to taky říká, jestli toho nemám moc, takže myslím, že to bylo podobné i předtím, než jsme si brali Lenku, i když jsme si brali kluky, tak se trochu báli, jestli to nebude moc velká zátěž, a pak myslím, že přijali ty děcka dobře. Možná s některými věcmi měli problém, třeba, že jakoby nám vlastním děčkám se dařilo líp ve škole, a že mi přišlo, že třeba prarodičům nedošlo, že každý měl jiné startovní podmínky nebo tak. Takže si myslím, že pro ty přijaté děti to bylo horší trochu, že byly tak srovnávány v rámci té skupiny.

A nějaké další reakce v okolí si pamatuješ, mimo rodinu?

Většinou asi takový obdiv, třeba když nás někdo viděl s Lenkou, že to jako rodina zvládáme. Já jsem byl takový hrdý, když jsem tu Lenku tlačil a pomáhal jí, tak jsem se tak cítil.

Teďka se trochu posuneme k tvým pocitům a reakcím. Když si představíš to období po příchodu Lenky a kluků, tak měl jsi z toho radost, nebo jaké byly tvé první reakce a pocity a jak se pak třeba vyvíjely v průběhu času během těch let?

Jo, zprvu to byla taková radost a něco jiného, takže to bylo fajn. Tak, když přišla Lenka, tak jsem byl vlastně malý, ale vím, že mě bavilo ji vozit na tom vozíku a nějak jí pomáhat, takže se mi to líbilo. A když přišli kluci, tak jsem zas Jirku vozil v kočárku na procházky, a tak jsem byl rád s nimi.

Byly i nějaké negativnější momenty? Nebo co třeba bylo náročné v té době? Pokud vůbec něco bylo?

Tak s Lenkou to bylo někdy náročnější. Nenechat se manipulovat. Protože nechodí nebo moc nechodí, tak potřebovala nějakou pomoc od nás, ale někdy chtěla tu pomoc až tak zbytečně, že byla taková pohodlná mi přijde, takže jsem potřeboval najít nějakou hranici, protože ona měla potřebu si říct o cokoli a já zase jsem takový nekritický. Se vším pomáhat není asi úplně dobře.

A u kluků?

Nic mě nenapadá.

Změnily se nějak tvoje povinnosti v rodině? Zase u každého zvlášť. První u Lenky, a potom, když přišli kluci. Měli třeba rodiče jiné požadavky?

Když přišla Lenka, tak jsme museli pomáhat, třeba ji převézt někam nebo tak, ale jinak nějaká konkrétní povinnost další, to si nevybavuju. U těch kluků nic nějak zásadního nebo důležitého. Mně přišlo, že to všechno šlo tak nějak přirozeně, nic si neuvědomuji.

Měl jsi někdy pocit nedostatku soukromí v rodině, třeba kvůli tomu, že tam přišly ještě další děti?

Já ani ne. Nebo jako nás bylo dost i tak celkově a pak, když jsme byli větší, nebo větší, asi 10, když mi bylo, tak jsme se přestěhovali do velkého bytu, takže tam bylo dost prostoru pro každého.

Měl jsi někdy pocit, že bys měl nedostatek pozornosti od rodičů? Nebo, jak jsi vnímal to, jak rodiče rozdělovali svůj čas mezi vás všechny?

To bych asi souhlasil, ale nevím. No nevím, možná to trošku souvisí s děckama v pěstounské péči, ale spíš já jsem byl takový vzornáček vždycky, takže jsem se i tak vždycky snažil všechno plnit a být hodný a tak, takže jsem ani tak nevyžadoval žádnou pozornost a teďka mě napadlo, že mi to možná trochu chybělo.

A v té době ti to teda nijak nepřišlo?

Ne, nějak ne, neřešil jsem to.

Trávil jsi společně s Lenkou a klukama svůj volný čas? Hráli jste si spolu?

Jo, v pohodě, pak vlastně s klukama, jsme něco stavěli. S těma klukama hodně, že mě to bavilo hodně, i když jsou o hodně mladší, vlastně i teďka, když se vrátím domů, tak mě to baví je někam vytáhnout ven.

Změnily se třeba nějaké tvoje zvyky potom, co k vám přišli? Nebo třeba nějaké rodinné rituály?

Ani mě nic nenapadá, ne.

Byla třeba nějaká problémová období nebo měli tvoji přijatí sourozenci nějaké problémové chování, něco co by bylo i pro tebe náročnější přijmout.

Tak Lenka, ta jako kdyby dost vybočuje z toho rodinného konceptu. My jsme spíš taková tišší, uzavřenější rodina, mi přijde celkem, a Lenka, ta naopak má jiný styl. Je to jakoby v té povaze. Jsem zapomněl na co ses ptala...

Na nějaké třeba problémové chování, něco, co by ti vadilo.

Mně bylo takové nepříjemné někdy, že Lenka se tak lepila na některé lidi, takže jsem si připadal tak trapně. Prostě komunikovala takovým jinačím stylem, než se dělá.

Myslíš, že kluci zapadali do toho rodinného konceptu víc?

Oni jsou malí, takže mi přijde, že se ještě tak neprosazují asi, že se to tam tak hodně neprojevuje. U Lenky je to zřetelnější.

Mohlo to být i tím, že tys byl v tu dobu mladší, nebo že může mít i nějaký vliv ten věkový odstup?

Jo, je to možné, že úplně přesně nevidím, co malí kluci prožívají, už tolik nejsem doma.

Měl jsi někdy období, kdy ti vadilo, že k vám někdo z dětí přišel, že máš pěstounské sourozence, že jsi z pěstounské rodiny?

Jako přímo to, že máme nějaké pěstounské sourozence, tak to mi nevadí vůbec, ale někdy jsem si teďka říkal, spíš poslední dobou, jestli to rodiče nepřehnali s těma posledníma dvěma klukama. Nevím, těžko říct, přišli mi někdy taková unavení docela, přece jenom oba kluci jsou ještě malí. Myslím, že si s nimi ještě užijí, a přeci jenom my velcí jsme už všichni z domu zas, takže tohle to možná je těžší pro naše, ale zase na druhou stranu, když si představím, že by byli někde v děčáku, tak to bych nechtěl, takže asi s tím nemám velký problém.

Bavili se s tebou rodiče, pokud se vyskytl nějaký problém v rodině v souvislosti s přijatými sourozenci, pokud se nějaký vyskytl, nebo povídali jste si někdy o těch věcech?

Ne, až tak moc. Já jsem se do toho moc nezapojoval.

Co pro tebe byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s přijetím Lenky a kluků za celou dobu toho pěstounského procesu?

Já si vybavuju, třeba když jsme byli spolu, když jsme si hráli, když jsme měli nějaké výlety a bylo to takové veselé, že nás bylo hodně.

A naopak nejnegativnější momenty?

S Lenkou si uvědomuju, že ona, když tak nějak hledala ty svoje biologické rodiče, a pak takové oplítačky, že mi třeba přišlo, že byla trochu nevděčná třeba k našim, že tam prostě byly nějaké problémy, tak to mě napadá jako taková negativní zkušenost.

Jak jsi to vnímal?

Nevím, já to vnímám tak, že to má Lenka nějak pokřivené ty vztahy k druhým lidem, asi kvůli pobytu v děčáku.

A to ostatní nemají, ti kluci?

A ti ostatní? Taky asi trochu. Možná to u nich tak moc nevnímám. U Jirky jsem to moc nevnímám. Spíš mamka říkala, že Ondra je dost fixovaný na věci, že ho ani tak nezajímáme my, ale spíš to, co dostane, ale taky má trochu jiná vztah. A u té Lenky, jí to i dost trápí ty vztahy, to tak často prožívá a řeší a nějak se jí nedaří najít nějaký takový zdravý vztah. Třeba se na někoho hodně fixuje a začne trochu moc bombardovat a druhý člověk se pak cítí být takový moc vydušený. Takže, jak jsme se bavili o těch biologických rodičích, tak to bylo něco podobného, ona se s nimi chtěla setkat a možná si pak dělala moc naděje, že se to s tou mamkou zlepší, že s ní bude trávit čas. A oni se zas zalekli a chtěli si trochu vytvořit odstup a to jí zase hodně zranilo a tak. Takže myslím, že i doma naši to brali tak trochu s nadhledem.

Jak se vyvíjely tvoje vztahy s Lenkou a s klukama, jaký byl, když oni přišli, jaký je dneska?

Obecně nevím, myslím si, že u kluků nebyly nějaké velké výkyvy v těch vztazích, takže si nemyslím, že by se to nějak hodně měnilo. S Lenkou mě napadá, že jsem možná teďka takový rezervovanější trochu.

Jaký jsi s ní měl vztah, když přišla? Myslíš, že se ten vztah zlepšil nebo zhoršil?

Jo, asi spíš zlepšil, myslím, že je to takové dospělé. My jsme jako nikdy neměli nějaké větší problémy nebo potíže. A s klukama mi to přijde, že nebyla žádná větší změna, že je to pořád dobré. Možná, tím že se s Lenkou hodně bavila Anežka, jsem s ní nebyl zas až tak v kontaktu, jinak by to bylo asi určitě těžší.

A jaké máš vztahy s vlastními sourozenci a myslíš si, že se ten vztah mohl třeba nějak změnit kvůli Lence a klukům, když přišli do rodiny? Jaké máte dneska vztahy? Mohl tam být třeba nějaký vliv?

Napadá mě akorát, že nás bylo víc, a tím že byli i pěstounští sourozenci, tak jsme mohli uzavírat víc takových různých aliancí proti někomu.

Myslíš s těmi vlastními, Anežkou a Jáchymem? Nebo i s těmi přijatými?

Možná trochu.

Hrálo nějakou roli to, že někdo se v té rodině narodil a někdo tam přišel později? Třeba právě v těchhle těch aliancích?

Hm, jako trochu asi, protože s Anežkou a Jáchymem jsme všichni tři takoví docela podobní, máme takové podobné názory. Někdy jsme se třeba všichni tři vymezovali proti Lence trochu, nebo jsme nechápali, co zase dělá za trapas, takže jsme se třeba smáli společně, ale nic velkého.

Myslíš si, že to, že k vám přišla Lenka a kluci, že mohlo mít vliv na tvůj vztah s rodiči?

Napadá mě, že možná taková příležitost, jak jsme se třeba mohly i my děcka zapojit a pomoci, nějak spolupracovat, v tomhle to byla taková příležitost a jakoby jsme se podíleli na tom rozhodování, co se třeba týče

toho Jirky nebo Ondry, přeci jenom o něčem se s námi rodiče bavili, takže to bylo takové zapojení nás dětí do toho rozhodování.

A to mělo vliv na ten vztah s rodiči, že vás to třeba sblížilo a nějak změnilo ten vztah?

Jo, myslím si, že to mohlo být takové přiblížení trochu.

Myslíš si, že přijetí sourozenců do PP mohlo mít nějaký vliv na tvůj vztah s prarodiči?

Ani ne, neuvědomuji si, že by se něco změnilo.

A třeba s vrstevníky nebo s někým s okolí?

Nemyslím si, že by se pak někdo choval ke mně jinak. Takže asi ne. Nevím, třeba jsme někoho inspirovali, ale nevím o tom.

Myslíš si, že Jáchym s Anežkou prožívali PP u vás v rodině podobně jako ty? Nebo myslíš, že to vnímali výrazně jinak než ty?

Já myslím, že Anežka by možná k tomu měla víc co říct, protože prostě s tou Lenkou víc vyrůstala, a jinak si myslím, že to prožívali podobně, že tam nebyly velké rozdíly.

Musel jsi někdy pomáhat s péčí o přijaté sourozence?

Jo, tak o tu Lenku, když bylo potřeba jí pomoci, jí někam dostat. A s klukama, já ani nevím, to byly takové normální věci, kdyby to byli vlastní sourozenci, tak se to nijak neliší.

Očekávali rodiče, že budeš třeba příkladem? Dělalí třeba rozdíly mezi přijatými a nepřijatými dětmi?

Asi nedělali.

Ani nečekali, že budeš nějakým pozitivním příkladem nebo něco takového?

Ne, myslím, že to tak nestavěli, že bychom měli být příkladem pro ty děcka v PP.

U vás se nikdy nestalo, že by někdo musel nějak předčasně z rodiny odejít?

Ne.

Myslíš si, že ten fakt, že jste byli pěstounská rodina, mohl mít nějaký vliv na tvoje vlastnosti nebo hodnoty?

Jo, to si myslím, že asi dost. Ten fakt, že jsem viděl, že se rodiče rozhodli, nebo, že jsme si mohli někoho nezištně vzít nebo někomu takhle pomoci. To si myslím, že mě určitě ovlivnilo. Že ve mně zůstat takový jakoby pocit, že se dá dělat něco navíc. Myslím, že se na mě určitě trochu podepsalo, jak to naši všechno zvládli, takže asi to má na mě nějaký výchovný vliv. Teďka, když už jsem starší, tak si třeba představuji, jak budu vychovávat děti, a je to pro mě neuvěřitelné, jak uživit takovou velkou rodinu, být schopný věnovat nějaký čas, opravit barák...furt mi to ještě nedochází, co zvládli v té naší rodině.

Takže vnímáš rodiče jako takovou inspiraci teď?

Jo, jo. I když třeba asi osobně bych byl asi takový opatrnější, jestli už to není nějak moc. To mi přijde, že třeba mamka si nandává tak trochu moc.

Dokážeš si představit, že bys taky jednou přijal pěstounské děti do rodiny?

Jo, dokážu si to představit.

Myslíš, že bys to i chtěl?

To je zvláštní, já jsem nad tím ještě asi nějak pořádně neuvažoval. Ale to asi teďka není něco, co bych vyloženě chtěl, co bych nějak plánoval, nedokážu si to představit. Nějak to neplánuju teďka asi.

Měla třeba PP vliv na tvoje vlastnosti a hodnoty, nebo třeba na tvoje chování?

Tak možná takový nějaký návyk zapojit se do chodu té domácnosti.

Neměl jsi nikdy nějaký psychický problém, že by tě nějak negativně poznamenalo to, že k vám přišly pěstounské děti? Že by ti to někdy hodně vadilo?

Ne, to vůbec.

Myslíš si, že se mohl nějak změnit tvůj přístup k druhým lidem na základě této zkušenosti s pěstounskými sourozenci?

Asi trochu jo, tím že mám tu zkušenost s Lenkou i klukama. A tím, že je ten pobyt v ústavu třeba něčím poznamenal, tak si myslím, že teďka jsem třeba schopný rozumět někomu, kdo je třeba taky z děčáku, nebo, kdo má nějaké podobné problémy. Takže myslím, že se mi tím rozšířily obzory.

Když se dnes podíváš zpátky, jak celkově vnímáš to rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny další pěstounské sourozence?

Vnímám to pořád jako takové odvážné, když to zase vztáhnu k sobě, jestli bych se do něčeho takového pustil, a nějak to vnímám jako dobré rozhodnutí.

Jsi tedy celkově rád, že jsi vyrostl v pěstounské rodině?

Jo.

Když se na to celé podíváš zpátky, čím ta možnost vyrůstat v pěstounské rodině byla nejvíce obohacující a zároveň naopak i ochuzující?

Nevím, možnosti prostě dělat věci společně, bohatší možnosti, když si představím, že bych byl třeba jedináček, to by bylo takové chudé. A negativní? Asi jediné, co mě takhle napadá, je, že mám pocit, že už jsou rodiče někdy takoví unavení, že to je pro ně ještě takové náročné.

Jak často ještě jezdíš domů?

Teďka tak co tři týdny.

A považuješ se pořád za součást té rodiny? Nebo už ses víc posunul někam jinam?

Ještě se pořád považuji dost za součást rodiny. Teď už se to sice tak trochu mění, ale každopádně se pořád považuji za součást rodiny. Slavíme Vánoce spolu a tak, pořád tam jsem dost.

Ještě mám závěrečnou otázku, myslíš si, že kdyby existovaly nějaké akce určené jen pro vlastní děti z rodin, třeba nějaké sebepodpůrné akce, že by to mělo nějaký smysl? Kdyby třeba existovaly nějaké služby, které by se více zaměřovaly na vlastní děti, v případě, že mají nějaký problém?

Nevím, mě to přijde takové divné asi trochu. Asi bych tam zahrnul všechny děti z té rodiny. Nevím.

Když jste třeba byli na těch akcích, kde byly zahrnuty všechny děti z rodiny, nepřipadalo ti někdy, že byste třeba vy, jakožto vlastní děti, byly třeba odstrčení na úkor těch přijatých? Nebo že by vám ze strany odborníků byla věnována menší pozornost?

To právě ani ne, jak jsme byli na nějakých těch pobytech, tak mi to přišlo takové vždycky vyvážené. I když to jsem byl hodně malý.

Je ještě něco, co třeba nezaznělo a mělo by zaznít?

Así ne.

Takže ti moc děkuju!

Klára, 18

Kláro, představ se mi, řekni mi, kolik ti je let, kolik máš vlastních a nevlastních sourozenců a kolik jim je.

Jmenuji se Klára, před dvěma týdny mi bylo 18 let, chodím na osmileté gymnázium do septimy, mám dva biologické sourozence, oba jsou starší, jedna z nich se jmenuje Karolína a studuje v Praze, a druhý z nich je Filip a ten studuje v Hradci Králové.

Kolik jim je a kolik je tvým přijatým sourozencům?

Mojí sestře Káje je 24 let a Filipovi je 22 let a pak mám ještě přijaté sourozence. První z nich byl Honza, ten je poloromského původu, máme ho od 4 let, když jsme ho přijali, tak mě bylo 2 a půl, takže začátky si moc nepamatuju. Potom máme dva sourozence, Dominiku a Michala, Dominice je 21 let a Michalovi je 19 let, bydlí ve stejném městě jako my, a pak máme ještě Šárku, taky romského původu, je jí 14 let a studuje základní školu v Hořicích a je v osmé třídě.

Má některý z tvých přijatých sourozenců nějakou speciální charakteristiku, zdravotní diagnózu nebo něco takového?

Honza má myslím si, že víc poruch,...

Jak bys ho charakterizovala?

Charakterizovala bych ho tak, že někdy na něm není vůbec poznat, že by byl zvláštní, ale jindy se zase chová úplně nepřístojně.

Jakou má diagnózu?

Má poruchu autistického spektra, ale vlastně nevím pořádně.

Můžeš nějak charakterizovat ostatní pěstounské sourozence?

S ostatními nejsou žádné problémy, s Šárkou byly jenom při začátkách, kdy si zvykala na nás a my si zvykali na ni. Jinak si teď už rozumíme.

Dobře, teď si budeme povídat o tom, jak jste se připravovali na PP. Bavili se s tebou rodiče o tom jejich úmyslu? Byla jsi zahrnuta do rozhodování o tom, že rodina přijme nového sourozence?

U Honzy jsem byla malá, takže si to nepamatuju.

Kolik, že ti bylo?

Mně bylo 2,5. Možná se mě ptali, možná ne, ale nevím, jestli by to mělo nějaký smysl, to nevím. Ale u dalších se s námi rodiče rozhodně radili.

Kolik ti bylo při příchodu těch dalších sourozenců?

Už jsem byla starší, u Šárky mi bylo 13 a u Michala a Dominiky to nevím.

A u těch ostatních jsi měla vliv na závěrečné rozhodnutí?

Určitě si myslím, že kdybych řekla, že v žádném případě nechci, tak by se to nekonalo, celá PP.

Souhlasila jsi s příchodem nových sourozenců?

Souhlasila jsem. Říkala jsem si, že budu mít alespoň nějaké nové zážitky a zkušenosti a přišlo mi to zajímavé. A taky jsem chtěla pomoci ostatním.

Říkala jsi, že se s tebou rodiče bavili, snažili se tě nějak víc připravit na tu situaci?

Možná jsme řešili jenom, co mám od nich očekávat, ale jinak už si to moc nepamatuju.

Co jsi třeba měla očekávat?

No, chování v těch prvních dnech, kdy jsou ty děti ještě vyděšené z nového prostředí, no já nevím.

Myslíš, že příprava rodičů byla dostatečná?

To si myslím, že jo.

Vnímala jsi, že by nějaký vliv na tvoji přípravu měli sociální pracovníci nebo další odborníci?

To asi neměli žádný vliv.

Ale pamatuješ si na nějakou jejich práci?

Ano, pamatuji si, ale myslím si, že to byl problém spíš jenom, alespoň pro mě.

Jak probíhala ta spolupráce?

Povídali jsme si o tom, jestli chceme někoho přijmout, jestli nám to nevádí. A stavěli jsme panáčky.

Panáčky?

Ano, řekla nám, abychom pomocí stavebnic sestavili panáčky, kteří znázorňují členy naší rodiny a vlastně ti, co mají nejvyšší pozici, tak aby byli nejvyšší. Což mě přišlo, nevím, nepřišlo mi to moc k užítku.

Pamatuješ si ještě na nějakou další práci před příchodem tvých pěstounských sourozenců?

Ani ne.

Dobře, byla tvoje očekávání před příchodem tvých nových sourozenců před příchodem shodná s tím, jak to vypadalo potom? U všech sourozenců zvlášť.

Myslím, že jsem nebyla nijak překvapená. Já jsem byla už dost připravená na nějaké potíže. U Honzy si na to nepamatuju, ale byla jsem na něj zvyklá, už mě nemohlo nic překvapit, což mě taky nepřekvapilo. Protože ty další už na tom byly podstatně lépe než Honza.

A jak se to projevovalo, když přišel Honza?

Říkám, že si to nepamatuju, ale z vyprávění vím, že se na nic nesoustředil, zbrkle lítal po domě, rozsvěcel a zhasínal dokola, rozbíjel věci, plival po mojí sestře, která ho měla hlídat. No ještě u něj nebylo poznat, jestli to bude nějak do budoucna, nebo to je jenom tím, že je zanedbaný, a že vyrůstal v děčáku. Postupně se zjišťovalo, že má ty poruchy. Pak jsem byla spíš příjemně překvapená, že je to mnohem lepší.

Myslíš si, že je možné se na ten příchod nového člena do rodiny zcela připravit?

Tak jak koho připravit. Záleží na tom, já nevím. Dá se to asi, připravit někoho.

Jak?

Dopodrobna mu popsat, co všechno se může stát, že může třeba to dítě krást, že se třeba může chovat jinak než je normální.

Souhlasili oba tvoji rodiče s přijetím pěstounských dětí stejnou měrou? Pokud ne, tak čím to bylo rozhodnutí a jak jsi to vnímala?

Já si to nepamatuju, ale myslím si, že tomu byla nakloněna spíš matka, otce toho to nikdy nelákalo a myslím, že z toho nebyl nikdy nadšený.

Myslíš, že to pak mělo nějaký vliv, to že taťka tolik nesouhlasil?

No možná trochu, ale to neumím nějak posoudit.

Co tvoji prarodiče, souhlasili? A jaké byly jejich reakce na příchod nových sourozenců?

Tak u toho prvního si myslím si, že nesouhlasili dost a byli proti tomu, to bylo i kvůli poloromskému původu, a u těch starších už byli připravení. Myslím, že už k tomu neměli takový odpor.

Vnímala jsi to jako problematické, to že nesouhlasili?

No, tak samozřejmě to je nepříjemné, když se pak v rodině kvůli tomu lidi hádají, ale pak jsme se vždycky nějak dohodli a nakonec to bylo dobře.

Ted' se budeme bavit o tvých pocitech po příchodu dětí do rodiny. Tak u toho prvního si to nepamatuješ a u těch dalších?

U těch dalších to byla taková změna, takže mi to přišlo zajímavé a byla to dobrá zkušenost. Takže úplně první vnímání bylo dobré, ale postupem času už se začaly opakovat nějaké problémy.

Jako třeba?

Třeba ty krádeže, problémové chování, naprosto nesmyslné pro nás.

Co je například nesmyslné chování?

Například vytahování jídla z lednice a schovávání odpadků po domě a takové, v podstatě to jsou maličkosti, ale...

To bylo u koho?

To bylo u Šárky.

A u těch ostatních tě něco napadá?

To myslím, že nebylo. A nesmyslné krádeže taky. A myslím si, že závist, nesmyslná. Že závidí těm biologickým sourozencům, i když na tom třeba nejsou lépe. Při tom příchodu jim závidí to, že už mají nějaké ty svoje věci a že jsou zabydlení v té rodině, ale to se taky postupem času srovná. I když to trvalo docela dlouho.

Jak bys popsala svoje pocity bezprostředně po příchodu jednotlivých přijatých sourozenců?

U Honzy nevím, to mi bylo asi jedno, u Dominiky a Michala mi to bylo taky jedno, tak v podstatě...

Jak to bylo u toho Michala a Dominiky, proč oni přišli? Na mě to působí, že jsou jiný případ než Šárka s Honzou.

Ano, to jsou v podstatě normální sourozenci. Bydlíme ve stejném městě, znali jsme se s nimi už dřív, ale bohužel mají nemocnou matku a sociálka je chtěla kvůli tomu dostat do dětského domova, což byl úplně nesmysl, nic by se tím nevyřešilo, tak jsme to vlastně vyřešili tak, že jsme jim pomohli, a udělalo se to tak, že šli k nám do pěstounské péče, ale zároveň byli dál v kontaktu se svou matkou. Někdy tam k ní mohli chodit a tak si myslím, že to bylo nejlepší asi.

Takže ty pocity po jejich příchodu a po příchodu Šárky?

Pamatuju si, že byla dost vyplašená, což se ani nedivím. Ale jinak byla v celku normální, žádný problémy, to až pak se na to přicházelo postupem času.

Jak tys to prožívala?

Já jsem byla ráda, že mám...já nevím. Byla to pro mě příjemná změna a nevím.

Byly tvoje pocity stejné po celou dobu toho života v rodině nebo se měnily?

Samozřejmě, že tam byly velké výkyvy, někdy jsme se dost neměly rády, někdy naopak jsme si rozuměly fakt úžasně, ale to myslím, že je normální i s biologickými.

A třeba u ostatních sourozenců, třeba u toho Honzy?

Tam jsem se spíš naučila, jak s ním jednat, takže už mě pak nic nerozhodilo, pokud to nebylo úplně extrémní.

Co je třeba úplně extrémní?

Tak když se dostal do nějakých agresí, kdy vyhrožoval a byl nebezpečný hodně okolí.

Změnily se po příchodu tvých nových sourozenců tvé povinnosti v rodině?

Myslím, že ne.

V žádném z těch případů? Tak u toho prvního jsi byla hodně malá a u těch dalších?

Myslím, že ne, nic.

Měla jsi pocit ztráty pozornosti od rodičů?

U toho prvního nevím a u dalších myslím, že ne, vůbec mi to nepřišlo jako nějaká velká změna.

Trávila jsi se svými přijatými sourozenci volný čas? A jak?

I když vlastně u té Šárky mě ze začátku vadilo, když se objímala s mojí mámou, ale to bylo jen chvilku, nevím proč, prostě bylo ještě cítit, že je jiná, je to možná zvláštní, ale prostě měla jiný pach, bylo cítit, že ještě není od nás, prostě jsem ji chápala jako něco cizího, ale pak se to zlepšilo.

Takže jsi neměla žádný pozor ztráty pozornosti?

V ničem, nic takového.

Měla jsi dostatek soukromí po příchodu i během celé doby?

Myslím si, že jo, každý jsme měli svůj oddělený pokoj. Jediný, co mě vadilo, že ty pokoje nešly zamknout, což si myslím, že je docela důležité, protože Honza, ale vlastně i Šárka měli někdy období, kdy se snažili nám něco vzít, třeba o tom ani nepřemýšleli, ale šli si za svým. Viděli někde peníze. To byl hlavně ten Honza, že někde vzal peníze, které někde viděl. A že mi třeba vadilo, když mi prošťrachával pokoj.

A to se teda stávalo?

To se stávalo někdy.

Změnila se nějak délka času, kterou ti rodiče věnovali po příchodu nových sourozenců?

Asi jo, ale jestli jo, tak mě to nijak neovlivnilo, ani nevadilo.

Trávila jsi s nimi svůj volný čas?

Se sourozenci?

Ano.

Určitě, když jsme byli malí, tak s Honzou jsme si dost hráli venku, a s Šárkou myslím, že jsme často spolu, někam chodíme a jsem docela ráda, že vlastně je s námi v té rodině.

A s Dominikou a Michalem jsi nějak trávila volný čas?

No tak s Dominikou, protože ji znám i z jiných prostředí, tak tam jsem to ani nevnímala nijak, jako že to jsem brala, jakože se známe kamarádsky, někam spolu chodíme a tak.

Takže sis teda hrála s Honzou a s Šárkou doma?

Ano.

Změnily se nějak tvé zvyky potom, co přišli pěstounští sourozenci, něco na co jsi do té doby nebyla zvyklá?

Možná, nebylo to nic drastického, ani mi to nějak nevadilo, možná se změnila moje pozice, protože najednou jsem nebyla nejmladší, byl tam někdo mladší, i když to mi nějak nevadilo, a co se mohlo změnit...

Nějaké konkrétní návyky třeba?

To myslím, že ne. Až na to, že se mi třeba ztratila nějaká věc, jako třeba rovnátka a hledala jsem je po celém domě, ptala se Šárky, kde jsou, a ona se nepřiznala, zapírala to, ale asi po týdnu se u ní pod polštářem našly, tak kromě takových věcí nic.

Byli ti pěstounský sourozenci pozitivním nebo negativním vzorem?

Hm, žádným vzorem.

Pak jsme se ještě bavili, jestli měli tvoji pěstounští sourozenci nějaké problémové chování, ale to už jsi více méně řekla, je ještě něco, co bys k tomu dodala?

No, ještě ta Šárka, pak když si zvykla už doma, tak například strašně špatně zvládala, když jsme měli jet na tábor, tak tam se najednou chovala úplně jinak, začala krást, všichni si najednou mysleli, že je ta zlodějka. Taky jsem nerozuměla tomu, proč to dělá, myslím si, že byla vyděšená z toho prostředí. Chtěla domů a byla plná nejistoty.

Prošla jsi obdobím, kdy ti vadilo, že máš pěstounské sourozence?

Nevím, jestli to bylo přímo období, ale tak někdy jsem si řekla, že mě štvou a tak, ale myslím si, že to je normální, i s biologickými se často hádám, takže to myslím, že nic.

Takže jsi neměla třeba potřebu obviňovat rodiče za to, že je přijali?

Ne, to vůbec.

Bavili se s tebou rodiče o případných problémech v souvislosti s pěstounskými sourozenci?

To jsme řešili všichni. A myslím, že to je dobře, aspoň jsme věděli, jak se chovat k těm pěstounským dětem a měli jsme pro ně větší pochopení, pro ty jejich zvláštní věci a co vyvádějí.

Kdo všechno jste to řešili, jak to probíhalo?

To se většinou sešla celá rodina.

I s těmi pěstounskými dětmi?

Někdy. Spíše bez nich a pak i s nimi a řešili jsme ty situace a tak. No, myslím, že to je dobrý.

Co byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s těmi pěstounskými sourozenci v jakémkoli časovém odstupu od příchodu do rodiny?

Myslím si, že, líbí se mi, jak jsme se nakonec prostě skamarádili, a líbí se mi, že takhle můžeme pomoci dětem z dětského domova, které by jinak měly mnohem horší podmínky.

A co naopak bylo nejtěžší? Nejproblémovější momenty v souvislosti s jejich příchodem?

Asi ty začátky, když jsem k nim cítila možná trošku žárlivost, možná jsem byla naštvaná bezdůvodně, prostě jsem si na ně musela zvyknout.

Dobře, tak budeme se ještě bavit o vašich vztazích v rodině. Vezmeme to postupně. Jaký byl tvůj vztah s pěstounskými sourozenci během prvních let po jeho příchodu.

S Šárkou?

I s Honzou a s ostatními. Vezmi to pro všechny zvlášť.

Dobře, tak Honza, tam jsem byla dost malá, takže jsem to vnímala jako něco normálního, prostě najednou se objevil v naší rodině a byl můj bratr a vím, že s ním byly problémy, ale brala jsem to, jako kdyby to bylo přirozené, prostě to byl náš Honza. A samozřejmě ho mám ráda, ale někdy když byly taková období, kdy to bylo fakt tak složité, že jsem si říkala, že ani nechci, aby byl u nás doma. To byly fakt ty nejšílenější období, kdy už to bylo neúnosné.

Jak vypadalo nejšílenější období?

No tak, byl nebezpečný hodně, protože měl agrese, pořád nějaké problémy, všude.

Problémy s čím?

Tak ve škole měl problémy každou chvíli, už to nedokázal normálně chodit do školy, ale hlavně pak doma, když už opravdu začal vydírat, aby měl peníze, začal se vkrádat do našich pokojíčků a jednou se porval s mým bratrem tak, že to fakt mohlo skončit špatně, takže to už fakt bylo moc.

Jaký je tvůj vztah s ním dneska?

Dneska už s námi nebydlí, už má svůj vlastní domeček ve vedlejší vesnici, ale samozřejmě to sám nezvládá, takže pokud zrovna nemá asistenta, tak se o něj musíme starat dál, ale už není doma tolik jako dřív, což mě celkem vyhovuje, by se dalo říct.

Co tvoje vztahy s ostatními přijatými sourozenci. Jaké byly na začátku, jak se vyvíjely, a jaké jsou teďka?

No na začátku, neutrální, postupně jak se začaly objevovat nějaké problémy, tak spíš negativní, pak se to začalo srovnávat, a teď myslím, že mám velmi dobré vztahy.

Ti ostatní ještě bydlí v rodině?

No tak Honza je vlastně už v tom svém domečku jinde, Dominika studuje v Praze, takže už s námi taky nebydlí a Michal taky bydlí na internátu a nebydlí u nás doma, takže vlastně jediný, kdo u nás zůstal doma, je Šárka.

Změnily se nějak tvoje vztahy s rodiči, myslíš, že na to mohli mít nějaký vliv pěstounští sourozenci?

Nic nevím.

Jaké vztahy máš se svými vlastními sourozenci, myslíš, že byly nějak ovlivněny těmi nevlastními sourozenci?

S těmi biologickými sourozenci mám asi dobré vztahy a ovlivněny, tak možná tím, že když byl nějaký problém, tak jsme drželi víc při sobě, což asi i posílilo náš vztah, si myslím.

Takže myslíš, že se spíš zlepšovaly?

Asi jo.

A co tvoje vztahy s prarodiči? Změnily se nějak po příchodu pěstounských sourozenců nebo v průběhu?

Tam si myslím, že vztahy se nezměnily, u prarodičů mi akorát vadilo, když o těch přijatých dětech mluvili negativně. Potom jsem začala přemýšlet, jestli opravdu nejsem to zakřiknutý dítě, kvůli těm přijatým, takže myslím, že to bylo spíš nepříjemné. A myslím, že to bylo úplně k ničemu. Dědečky nemám, mám jenom babičky a myslím, že to dělaly obě dvě babičky.

Co reakce tvého okolí mimo rodinu? Vnímala jsi nějaké reakce?

Reakce okolí na naši rodinu?

Na to, že máš pěstounské sourozence.

Okolí to v podstatě nevědělo, že mám pěstounské sourozence, to věděli jen mí nejlepší kamarádi a známí a těm to asi přišlo zajímavé, ale jinak nic víc.

Musela jsi v rodině pomáhat s péčí o své pěstounské sourozence?

Já jsem byla nejmladší, takže si myslím, že pokud jsem někdy musela pomáhat, tak rozhodně míň než moji starší biologičtí sourozenci, ale v podstatě nemusela.

Bylo od tebe očekáváno, že budeš dobrým příkladem?

Možná trošku.

Měli na tebe třeba rodiče jiné požadavky než na pěstounské děti? Lišil se třeba jejich přístup?

No tak to určitě.

V čem?

Ve všem. Každý dítě je jiný.

Lišil se nějak přístup rodičů k vlastním dětem a přijatým dětem?

Jo.

V čem?

Já nevím. Ve všem, to jsem tak cítila obecně z toho, to se nedá říct, prostě rodičům se říká, že by neměli dělat rozdíly mezi přijatými a vlastními dětmi, ale v něčem se dělat musí.

V čem se třeba požadavky rodičů lišily? Proč si myslíš, že se musí dělat rozdíly?

No protože to prostě není to samé, i když jenom jsou biologické děti, tak taky se mezi nimi dělají rozdíly, nechová se ke každému stejně, musí se prostě přizpůsobit každému.

V čem se třeba lišily ty požadavky na tebe a ostatní sourozence, hlavně pak ty přijaté?

Myslím, že jsem samostatnější, tak možná ty požadavky byly menší než na ty přijaté, že ty byly víc hlídány a kontrolovány a já jsem si vždycky sama všechno dělala a pořizovala.

A vyhovovalo ti to tak?

Ano.

Zažila jsi někdy situaci, kdy nějaký tvůj pěstounský sourozenec musel předčasně z rodiny odejít?

Ano, byl to ten Honza a to, když měl ty své horší stavy, kdy už jsme museli zavolat záchranku a odvézt ho na psychiatrii.

Odešel na trvalo?

Ne, po čase se vrátil, když se to u něj zlepšilo a srovnalo.

A po jaké době se vrátil?

Asi po dvou letech.

A ty jsi věděla, že se vrátí?

No, věděla, jak jsem to mohla vědět?

Jak jsi prožívala ten odchod?

Nejdřív to byla úleva, ale postupně jsem začala zjišťovat, že tady je nějaké prázdno u nás doma, že i když tady byly ty problémy, že prostě už jsme byli zvyklí na toho našeho sourozence, že jsme ho měli rádi.

A takhle to vnímali i tvoji vlastní sourozenci?

Myslím si, že jo.

Zmiňovala jsi, že Dominika s Michalem měli vztah se svojí vlastní mamkou, jak jsi vnímala to, že nebyli až tolik s vámi?

Já jsem byla ráda kvůli nim, že to takhle dopadlo v podstatě dobře, že nebyli úplně odříznutí od té své matky, no nevím.

Potom, co k vám přišli pěstounští sourozenci, zaznamenala jsi u sebe nějaké povahové změny? Myslíš, že tě ta zkušenost nějak změnila nebo ovlivnila?

Nevím, jaká bych byla, kdybychom je neměli. Ale myslím, že mi to dalo možná víc soucit k ostatním, že když vidím nějakého problémového člověka, tak se zamyslím nad jeho minulostí, jestli měl nějaké problémy a nevidím ho hnedka jako toho zlého.

A nějaké změny v chování? Myslíš, že by ses třeba chovala jinak?

Ne.

Pozorovala jsi u sebe nějaké psychické potíže v souvislosti s příchodem nebo chováním pěstounských sourozenců, s jejich přítomností v rodině?

To jsem neměla.

Když se podíváš zpátky, tak jak dneska vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout pěstounské dítě do rodiny, celkově?

Celkově to vnímám pozitivně, je to dobrá věc a je to dobrá zkušenost a jsem za to ráda.

Takže jsi ráda, že jsi vyrostla v pěstounské rodině?

Ano.

Čím byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině obohacující?

Hm, získala jsem zkušenosti.

S čím?

S PP. Mohu si představit jaké to je.

Ještě něco?

Tak už nevím.

A ochuzující?

To si nedokážu představit.

Dokážeš si představit, že by ses v budoucnu taky stala pěstounským rodičem?

To neřeším a je mi to jedno, ale kdyby můj partner nebyl přímo proti tomu, prostě kdyby souhlasil, tak bych si asi vzala nějaké dítě, ale zatím to opravdu neřeším.

A dokážeš si třeba představit, třeba přijetí dítěte jiného etnika?

Ano, to mi nevadí, díky tomu, že jsem měla vlastně romského a poloromského sourozence, tak i vnímám různá etnika dobře.

Přijala bys třeba dítě se zdravotním handicapem?

No, to už by bylo možná horší. Podle toho s jakým, kdyby to byl těžký handicap, tak bych do toho asi nešla.

A ještě se teď trochu vrátím k té přípravě na PP, v současné době přípravné kurzy pro pěstouny moc neberou v úvahu biologické děti, myslíš si, že by bylo vhodné, kdyby byly vlastní děti také zahrnuty do přípravných kurzů, kdyby se s nimi nějak víc pracovalo?

To si určitě myslím, že by se s nimi mělo víc pracovat, dělat třeba i nějaké společné akce pro ty biologické děti, ne jenom pro ty pěstounské, myslím si, že se na biologické děti často zapomíná, že všichni řeknou, to je ale chudáček, ten z toho dětského domova, ale to, že to ovlivní i toho biologického často, to už pak moc lidem nedochází, si myslím.

Ocenila bys třeba, kdyby byly nějaké akce, po té co k vám přijdou pěstounské děti, kdyby byly nějaké akce jenom pro vlastní děti?

Určitě bych to ocenila.

Mělas třeba někdy pocit, že by se všichni spíše zabývali těmi přijatými, třeba sociální pracovníce, nemělas někdy pocit, že by tě zanedbávali?

Ne.

Je ještě něco, co bys chtěla říct k tomu celkovému průběhu PP u vás v rodině?

Nová zkušenost.

Dobře děkuji za rozhovor.

Ještě bych o tom teda řekla, že je pro mě těžké to nějak hodnotit, že to vidím celé, že to pro mě bylo automatické, a taky je pro mě dost těžké odpovídat na takovéhle otázky.

Dobře, tak děkuji za rozhovor.

Lucie, 19

Ahoj, jak se jmenuješ a kolik ti je let:

Já jsem Lucie a je mi 19.

Kolik máš vlastních a pěstounských sourozenců?

Sedm.

Sedm? Dohromady. A kolik jich je v pěstounské péči?

Tři.

A kolik jim je teď let? Kolik jim bylo, když přišli? A kolik let bylo tobě?

První přišel brácha. Mně bylo rok a půl až dva a jemu byl necelý rok. Mezi námi je odstup půl roku. Pak další ten je ode mě o rok a rodiče si ho brali, když mu bylo asi taky kolem roku, takže já jsem mohla mít tak dva, dva a půl. A poslední byl brácha, tomu je deset roků a brali jsme si ho ve třech letech.

Jaké je tvoje rodinné zázemí, jsi z úplné/neúplné rodiny?

Jsem z úplné rodiny, žiju s oběma rodiči. Já pocházím ještě z věřící rodiny, my jsme katolíci, takže to je ještě takové navíc.

Jaké národnosti a jakého etnika je tvoje rodina a přijatí sourozenci?

My jsme všichni Češi. Jeden brácha je úplně Rom, jde to poznat i na barvě jeho kůže, to je ten, co je pode mnou o půl roku, a ostatní dva jsou poloromové, jeden z jejich rodičů byl bílý, takzvaně řečeno. Jeden z bráchů má prameny ze Slovenska, ale všichni mluvíme česky a vůbec se to nijak neprojevuje.

Mohla bys svoje přijaté sourozence ještě nějak dál popsat, zajímá mě hlavně jejich zdravotní stav.

Všichni jsou v podstatě zdraví. Jeden z nich má narcistickou poruchu osobnosti, takže to jsou spíš takové ty psychické problémy. Dál mají třeba dyslexii a podobně, jenom specifické poruchy učení. Všichni tři docházeli do speciální psychologické poradny. A jeden brácha, když jsme si ho brali, tak měl nemocné nohy, vypadalo to, že nebude chodit, ale prošel několika operacemi a ty nohy se mu spravily. Sice má občas problémy, že ho bolí, a kdyby chtěl dělat sport, tak nemůže, ale je normálně zdravý a může v pohodě chodit.

Teď se budeme bavit o rozhodování a přípravě na pěstounskou péči. Byla jsi zahrnuta do rozhodování o tom, zda rodina přijme nového sourozence?

Právě že ani jednou, já jsem byla hodně malá, když přišli oba dva bráchové. Sice přicházeli postupně, ale to jsem ještě neměla vůbec rozum. A potom, když přišel ten nejmladší, který měl ty tři roky, já jsem měla 11, tak jsem přišla jednou domů a on tam prostě byl.

Takže jsi to dopředu vůbec nevěděla?

Ne, nevěděla. O tom se se mnou vůbec nikdo nebavil, já jsem na to vůbec nebyla připravená.

A víš, proč se s tebou o tom rodiče nebavili?

Nemám ponětí. Ani v jednom případě se mě rodiče nepokusili nějak připravit.

Takže jsi ani nemohla souhlasit s tím příchodem nového dítěte do rodiny.

Ne, to jsem nesouhlasila.

Myslíš si, že na tvoji přípravu a přípravu rodičů měli nějaký vliv sociální pracovníci a další osoby k tomu pověřené? Byla tam nějaká spolupráce?

My jsme hodně celá rodina jezdili na akce s Fondem ohrožených dětí, takže jsem poznávala další rodiny, které mají nějaké dítě v péči. Jednou za čas k nám přišla sociální pracovnice, ale hlavně se ptala kluků, jak se jim daří a jestli je všechno ok a to bylo tak všechno. Myslím si, že taková ta přiměřená péče byla v pohodě.

Myslíš si, že by spolupráce ze strany sociálních pracovníků měla být větší?

No, já si myslím zase, že tak normálně, mně stačí, když přijdou jednou za čas, aby se podívali, ale jinak nevidím důvod, proč by tam měla docházet.

Necítila jsi třeba potřebu, že by mohla nějak více komunikovat s tebou?

No, my jsme nikdy nic neřešili z mého pohledu. Prostě to bylo, že jsou tady oni, oni mají nějaký problém a oni jsou to hlavní téma.

A vadilo ti to, že ty jsi takhle trochu odsunutá?

No určitě, že mi to vadilo, ale asi jsem to neměla potřebu nijak řešit, spíše jsem to dusila v sobě a neřešila. Sem tam jsem dávala nějak najevo, že mě štve, že třeba, když bráchové měli problémy, třeba už i vážné, tak se vždycky bylo věnováno jen jim a ne mě. Já jsem byla ta, která se učí, má dobré známky, všechno jí jde a dokáže si pomoci sama, takže mi ta pozornost nebyla tolik věnována jako klukům, kteří dělali binec.

Myslíš si, že je možné být rodiči nebo dalšími osobami na příchod nového sourozence plně připravena?

Jako částečně jo, ale myslím si, že jen částečně. Protože zbytek, to všechno přijde v těch zkušenostech. Člověk se na to nemůže úplně připravit, protože neví, jaká osobnost přijde, jaký má charakter, jaké má povahové vlastnosti. Tady tohle si člověk nemůže našprtat, nemůže si o tom přečíst, nejde se na to připravit. To by musel být nějaký šílenec, který se tomu věnuje několik let, a pak ano, po šesti letech přípravy si může vzít někoho do péče, protože už se na to připravil. Ale i tak si myslím, že to úplně maximálně nejde.

Jaká byla u vás v rodině situace s prarodiči? Souhlasili s přijetím nových dětí?

No, já myslím, že naši to udělali tak, že se sami rozhodli a okolí to prostě muselo přijmout. Třeba mám takovou příhodu, dědeček, od taťky taťka, byl v nemocnici a taťka vzal bráchu, schoval ho pod bundu a šel mu ho ukázat. Děda o tom vůbec nevěděl, v nemocnici nesměly být děti, a když ho táta vytahoval, tak děda si myslel, že to je pes. Dědeček, ze strany taťky, a jeho rodina občas měli trochu problém, sem tam, měli menší narážky, ale nic velkého, že by se třeba vyloženě hádali nebo podobně. Prarodiče to přijali docela v pohodě, obzvlášť ze strany od matky. Všichni je bereme prostě jako součást rodiny. Není to tak, že by je odsouvali na nějakou kolej a nedávali jim sladkosti, když nějaké přivezou, že by jim řekli, ty nedostaneš, protože nejsi vlastní. Nedělají rozdíl, vždycky se ptali na všechny, všechny pozdravovali, v tomhle směru jsou úplně v pohodě.

Ted' se budeme bavit o pocitech a reakcích. Já vím, že tys byla v té době dost malá, ale myslíš si, že jsi měla radost z příchodu nových sourozenců?

Já nevím. Já začnu od toho posledního. Lukáš, on se jmenoval jinak, naši ho přejmenovali, on měl tři roky, a když sem přišel, tak jsem měla hroznou radost. On byl miminko, no miminko, tříleté dítě. Já jsem hodně orientovaná na děti, taky studuji pedagogické lyceum a v budoucnu se chci dětem věnovat. Byla jsem ráda, že mám doma menší mimčo, menší dítě, se kterým si můžu hrát, kterému se můžu věnovat. Byl ještě takový sladoučký. Ale to se pak všechno rozvíjí v průběhu vývoje člověka, poznáváš jeho vlastnosti. Už ho prostě

nevnímám jako to sladký dítě. Myslím si, že jednoho brácha si rodiče z části také brali kvůli ségře, oni jsou od sebe asi taky o půl roku, takže třeba taky aby nebyla ve škole sama. Neříkám, že to byl hlavní důvod, ale určitě to byl jeden z důvodů. Jako, že...

Jako aby doplnili vás, vlastní děti, chtěli vám najít někoho, kdo je v podobném věku?

No, dejme tomu. Plus minus. Není to hlavní faktor, ale jeden z nich.

A ti kluci, co přišli, tak ti byli všichni mladší než vy, co jste v té rodině už byli?

No. Já mám dvě starší ségry, pak jsem já, pak je o půl roku mladší brácha, kterého jsme si vzali, pak je o rok mladší brácha, kterého jsme si vzali, pak je ségra, ta má 12, pak je brácha zase z děčáku, který je o půl roku od té ségry, a potom se narodil brácha, který teď bude mít v létě deset.

Myslíš si, že by třeba bylo lepší, kdybyste všichni vy, vlastní děti byly starší, a teprve až s odstupem by přišli ti kluci z dětského domova? Nebo myslíš, že tohle nehrálo žádnou roli, že to je jedno?

No, já nevím, já jsem si kolikrát představovala, jaké by to bylo, kdybychom byli jenom my, ti vlastní, ale nevím. Nemyslím si, že by bylo lepší, kdyby přišli potom. Já si nedovedu představit, že bych všechny ty problémy musela řešit teď. Sice to pro mě bylo těžší, protože jsme ve stejné věkové kategorii, takže když jsem procházela pubertou, tak oni tím vývojem procházeli taky, ale třeba ten jejich vývoj byl horší. Já jsem to vlastně i prožívala s nimi a tím pádem jsem se ani tak nesoustřeďovala na sebe, jako na ně.

Pamatuješ se na nějaké svoje pocity bezprostředně po jejich příchodu do rodiny?

Jenom u toho Lukáše a to jsem měla radost.

Vyvíjely se nějak tyhle pocity v průběhu času? Byly tam nějaké negativní nebo pozitivní momenty?

Negativních chvil je plno. Pocitově jsem zjistila, že jsem měla problémy, které jsem musela řešit u lékařky, u psychologičky.

A to tedy přišlo až s odstupem času?

Jo, s odstupem času. Nevím, od těch šesti, sedmi roků, tak bylo takové období, kdy se pořád něco dělo. Teď zrovna to docela jde. Jinak to pořád byla nějaká katastrofa.

Pokud ti to vysloveně nevadí, můžeš mi říct něco z těch katastrof?

Taková klasika, krádeže, hrozně moc. Já si nemůžu nechat nikde položenou peněženku, máme doma dva trezory, peníze se schovávají. Brácha taky začal kouřit, tak to se taky řešilo, nějaká ta odvykačka. Hodně byly také problémy ve vztazích rodič-dítě. Například v pubertě se kluci hodně hádali. Naši se jim sice snažili pomoci, třeba prostřednictvím FOD, aby věděli, že se nemusí stydět, že jsou cikáni, že na to můžou být hrdí a podobně. Mezi sebou měli časté hádky, což jsem třeba osobně brala strašně špatně. Byla situace, kdy na nás zavolal policajty, ač neměl důvod, to prostě nikdy nepochopíš. No a taky problém s tím bráchou, protože on má narcistickou poruchu osobnosti a hodně si o sobě myslí a hodně se přetvařuje. Když je ve společnosti, tak ho všichni berou jako miláčka, který všechno zvládá a je největší borec, ale doma ponižuje. Třeba jsme se setkávali z jeho strany s takovou slabší formou šikany.

Šikanou vůči tobě nebo vůči rodičům?

Já myslím, že tak celkově. Ale třeba já jsem si to hodně brala, třeba mi nadávali do tlust'ošky. Já jsem měla snížené sebevědomí a dlouho jsem se z toho dostávala. Pak když přišla ta vlna krádeže, tak to mě položilo úplně na lopatky.

A ty krádeže přišly až v pubertě? Ty první roky byly tak nějak v pohodě?

Ono to slabě začínalo už asi kolem šesté třídy a potom sem tam. Taťka to různě řešil, muselo se to z nich páčit, ale to bylo ještě v pohodě, ale pak přišla ta puberta a to se rapidně zhoršilo.

A víš, jak to vnímali tvoji vlastní sourozenci, měli také potíže?

No, já myslím, že oni to hodně ventilovali, že to řešili třeba se svými kamarády, ale já jsem byla dlouho hodně uzavřená do sebe. Dlouhou dobu jsem si taky myslela, že tenhle stav je úplně normální, ty hádky a tak. To období pak vždycky ustalo, a pak zase přišlo, bylo to v takových vlnách. Občas to bylo docela špatné, třeba jsem se kolikrát nedostala ze školy domů, protože jsem zjistila, že nemám peníze, a to jsem zjistila až ve škole, protože jsem tam jezdila na kartu.

A myslíš, že teď už došlo k nějakému zlepšení, nebo myslíš, že se to v těchto vlnách bude třeba ještě opakovat?

No tak teď ty krádeže už jsou na nás, když máme ty trezory. Takže si pak připadám blbě, když někde nechám prachy, a pak zjišťuju, že zmizí. To už je vlastně moje vina, protože já jsem věděla o tom, že si je nikde nesmím nechat.

No, tohle znám, to jsme přesně řešili taky, úplně vím, o čem mluvíš.

No že jo, vždycky si říkám, udělám problém já nebo oni, a já jsem za to ještě zkérovaná, že jsem blbá, že nechávám prachy venku.

Nebojíš se třeba o budoucnost těch přijatých sourozenců, třeba co se týká krádeží. Protože třeba já jsem si řešila, co třeba s přijatým bráchou bude za pár let, až něco udělá venku, že ho zavrou. Řešila sis tohle někdy?

No, nevim, naši mají takovou dohodu. Třeba brácha už zvládl výuční list, i když mamka se s ním musela učit, aby zvládl opravák. Naši mu dali třeba nějaká ultimáta. On je teďka na nástavbě, sice se vůbec neučí, ale naši to mají ošetřené tím, že mu říkají, že když bude chodit do školy, tak tady může být, a když ne, bude si hledat práci a bude si hledat byt. Ale není to určitě, že by se zpřetrhaly rodinné vztahy. Naši se snaží, aby z něho něco bylo, ale už to berou jako, že je to na něm. Já jsem o tom moc nepřemýšlela. Říkala jsem si, že je toho strašně hodně, co všechno mi vzali, a kdybych měla ještě řešit, jak dopadnou, tak by mě to položilo. Ale na druhou stranu, samozřejmě že mi to není úplně lhostejné a doufám, že se někde uchytlí, ale taky se toho bojím.

Změnily se nějak tvoje povinnosti a dosavadní zvyky po příchodu nových sourozenců? Mám na mysli, třeba změnu místa u stolu, nebo co se týče povinností, tak třeba pomoc rodičům atd.

No, pomáhám rodičům, to je klasika. My máme všichni služby na každý týden, v neděli kluci pracují venku a holky pracují doma v kuchyni.

Takže to se nijak nezměnilo po té, co oni přišli? Myslíš, že tohle by bylo stejné i bez nich?

Prostě taková ta klasika. Akorát třeba mamka věděla, že jsem taková citlivá, a říkala, že si mám na kluky dávat pozor. Já už jsem si to pak brala až moc a často jsem přebírala tu zodpovědnost za rodiče. Ač to možná neudělali vědomě, tak já jsem byla takový další rodič. Myslím, že rodiče tohle neví, oni občas potřebují, abych se tím rodičem stala, a někdy abych byla tou sestrou.

A měla jsi třeba pocit ztráty pozornosti od rodičů?

Určitě jo, to i doted'. Brácha třeba přijde a řekne, „mami, poslouchej, co se mi stalo“ a mamka třeba nemá čas, ale on řekne „mami, poslouchej“, tak mamka vždycky sedí, u toho něco dělá a brácha říká. Ale já nejsem schopná přijít za mamkou a říct „mami, poslouchej, co se mi dneska stalo“, mamka řekne „já nemůžu“ a já řeknu „dobře“.

A co třeba dostatek soukromí, měla jsi třeba pocit jeho nedostatku? Nebo jsi vždycky měla nějaké svoje místo, kam jsi mohla zalézt?

No, jelikož máme rozdělený pokoj holky a kluci, tak to bylo docela v pohodě. Vždycky když jsem se naštvála, tak jsem vždycky práskla dveřmi a šla jsem do pokoje, nebo protože žijeme na malém městě, tak jsem se třeba šla projít ven. To soukromí, myslím, že i bylo.

Trávila jsi třeba s kluky svůj volný čas, hrála sis s nimi, chodila jsi s nimi třeba ven?

No, tak hodně. Já jsem s bráchou chodila devět let do třídy, což bylo na začátku super, protože to pro mě bylo neznámé prostředí, škola, něco nového, takže jsem byla ráda. Ale postupem času jsem si byla jistá, že už to fakt nedávám. Třeba na druhém stupni jsem s ním už nechtěla být. Ale jinak byly chvíle, kdy jsme spolu trávili čas. Teda neříkám, že bychom si teď spolu sedli a třeba si četli. Jsou chvilinky, ale to jsou spíš výjimky. Ale když jsme byli menší, tak jsme si hráli furt, prostě normální sourozenci.

Byla jsi třeba vrstevníky s ním nějak spojovaná? Jak jsi vnímala jejich reakce na to, že máš ve třídě pěstounského brácha?

Já myslím, že ta společnost to brala úplně normálně, byly chvíle, kdy mu nadávali a mně se to třeba nelíbilo, takže jsem se ozvala, ale nebylo to nikdy takové, že by to ta společnost nějakým způsobem nepřijala.

Jak reagovalo okolí na to, že jste pěstounská rodina?

Většinou úplně normálně. Máme trošku problémy s panem sousedem, kterému se moc nelíbí, že máme tolik sourozenců. Sem tam slyší hluk, takže není rád, že máme ještě nějaké děti v pěstounské péči. Moji vrstevníci to berou v pohodě, ale jsou lidi v okolí, kterým se to třeba nelíbí.

Ty jsi říkala, že jsi měla období, kdy ti vadilo, že máš pěstounské sourozence, dávala jsi to za vinu rodičům?

Hodně mi vadilo, že to se mnou neprobrali, že to brali jako jo, tak si pořídíme další dítě, ale neřekneme o tom nikomu. Pak si myslím, že hodně trpěla celá rodina, hodně. To je něco, co se nikdy nezahojí a co člověk nosí hluboko v sobě. Ač nerada, tak odpovídám, že ano.

Bavili se s tebou rodiče o problémech, které se vyskytly? Když už něco přišlo, třeba ty krádeže, bavili jste se o tom doma?

Oni se vždycky snažili mě od všeho ochránit, třeba o nějakých věcech ani nevím. Třeba v práci se něco stalo, taťka to pak musel žehlit. Já jsem si to vždycky strašně moc brala, když jsem slyšela o nějakém dalším problému. Takže bylo více různých věcí, o kterých jsem vůbec nevěděla, protože se mě snažili od toho ochránit.

Co byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s přijatými kluky nebo co hodnotíš nejpozitivněji, když se podíváš zpátky? Je tam něco?

Tak jako, určitě jo, ale, nevím. Jsou super ty chvíle, kdy oni byli takoví hodně komunikativní, já jsem si za nimi vždycky připadala jako taková ta puťka, která nic nedělá a sedí v koutě. Když mě někomu představili, tak to bylo super. Když jsme třeba jeli spolu na nějaké akce, třeba na víkendovky, tak bylo super, když mě zavedli do té

společnosti a byli takovým tím spojovatelem mezi mnou a dalšími lidmi, abych si s nimi mohla popovídat. To mě vždycky těšilo, že tam jsou se mnou. Vztah s tím nejmladším bráchou byl ze začátku takový hezký, chodil se se mnou mazlit, říkal mi, že mě má rád, ale pak se po nějaké době shlédl k tomu nejstaršímu a teď je to takové zvláštní.

Takže ten vztah se zhoršoval?

On má v poslední době hodně problém sám se sebou. Je to takový člověk, který tě dohání úplně k šílenství. On je chytrý a tou chytrostí mě dokáže úplně dostat.

A s těmi druhými dvěma, s těmi máš jaký vztah?

Hlavně takový neutrální. Oni nejsou lidmi, kterým bych věřila. Když mi přijdou něco říct, tak já řeknu, že jo, ale informace si vždycky ověřuju. Beru to, že jsou tady, je to v pohodě, taky je mám ráda, jsou to sourozenci, ale někdy opravdu...

A jaký máš vztah s biologickými sourozenci, s těmi vlastními?

Úplně v pohodě, strašně hezký, starší sestra je úplně úžasná.

Jste třeba trochu spojenci vůči těm pěstounským dětem? Vnímáš to jako dvě party, vy a oni, nebo to ani ne?

No víš, já jsem to nikdy nerozdělovala, já jsem to nikdy nebrala jako vlastní a nevlastní brácha, ale prostě brácha a ségra, ani mě to v životě nenapadlo. Vůbec, já jsem v životě o nich nepřemýšlela jako o někom, kdo prostě přišel, nikdy jsem to nerozdělovala, ale vždycky jsem brala, že to bezpečí, jistotu a podporu mám od někoho jiného.

Myslíš, že třeba kluci změnili tvoje vztahy s rodiči a s biologickými sourozenci?

Já nevím. S těmi biologickými to ty vztahy upevnilo, ještě více jsme se semknuli k sobě. Ten vztah k rodičům, ten vývoj, to je strašně těžké popisovat, protože oni byli stejně staří jako já, já jsem vlastně sama jako nejmladší člen rodiny byla jen jeden rok, úplně chvilíčku, takže to bylo takové... Nevím, ale za tu dobu jsem získala strašně moc zkušeností, starání se. Prošla jsem různými psychickými problémy, kdy jsem měla problémy – přehnanou zodpovědnost, nebo jsem měla nutkavé kontrolování, třeba jsem si třikrát umyla ruce nebo pětkrát za sebou jsem si zkontrolovala učení. V tom období, kdy mi hodně brali peníze, že jsem se někdy ani nedostávala ze školy, tak jsem měla také další problémy, které jsem musela řešit. Už jsem se ale ze všeho dostala a už jsem zase úplně v pohodě.

Zaznamenala jsi u sebe nějaké povahové změny, díky tomu, že k vám kluci přišli?

No, já nevím, je strašně těžké to porovnávat, když nevím, jaká bych byla, kdyby tu nebyli.

No tohle je hodně těžká otázka, ale pozorovala jsi u sebe třeba nějaké změny v chování?

Já jsem byla vždycky taková citlivá a myslím, že jsem se docela i obrnila. Jsem taková, že už mě jen tak něco nepoloží.

Změnil se nějak tvůj přístup k druhým lidem?

Já jsem byla vždycky taková prosociální, že jsem se snažila lidem pomáhat, a že jsem měla s každým pochopení a podobně, takže si myslím, že ten vztah k lidem se nezměnil. Myslím si, že bych taková byla stejně.

Musela jsi pomáhat s péčí o kluky?

Naši mě žádali, abych jim pomáhala dohlížet nad nimi. Sem tam se mě mamka ptala, co brácha dělal ve škole nebo tak. Hlavně si lidi mysleli, že když jsem s bráchou ve třídě, tak jsem ten zprostředkovatel mezi rodiči. To bylo zvláštní. Jednou přišla třídní učitelka v osmé třídě a řekla mi, abych vyřídila rodičům, že Petr zase zlobil nebo něco udělal, a já jsem jí ale řekla, že se mi to nelíbí, že jsem ten zprostředkovatel, a jestli má ten problém a chce jim něco oznámit, tak ať jim to oznámí, ale ne přese mě. To se mi fakt nelíbilo, že mě brali jako takového zprostředkovatele.

Měli na tebe rodiče stejné požadavky a stejné nároky jako na kluky?

Já si myslím, že jo, že to nikdy neoddělovali. Oddělovali takové ty ženské a chlapské práce, to jo, ale nikdy, jako kluci budou dělat více. Vždycky to bylo, že holky budou dělat holčičí práce a kluci dělají klučičí, víc v tom nebylo. Kluci prostě udělali práci, jdou ven, v pohodě.

Takže od tebe třeba ani nebylo očekáváno, že budeš klukům dobrým příkladem?

No my jsme všichni takoví ti správňáčci, kteří vědí, jak se mají chovat, takže myslím, že tohle ani rodiče nemuseli řešit, protože věděli, že taková prostě budu.

A ty jsi teda nezažila odchod žádného pěstounského sourozence z rodiny, že?

Ne.

Nestalo se, že by někdo musel předčasně odejít?

Ne, ale brácha byl na Slovensku v jednom takovém zařízení...

Myslíš, ve středisku výchovné péče?

To bylo takové zvláštní. Jelikož jsme věřící, takže to mělo i takové prvky, ten vedoucí byl nějaký kněz. Ale myslím, že to bylo spíš k neprospěchu než k prospěchu. V diagnostáku se člověk naučí dělat ještě větší blbiny.

A jak jsi to prožívala, když on v tu dobu jakoby na chvíli odešel z rodiny?

On věděl, že kdyby tam nešel, tak by si musel hledat bydlení, a to se mu nelíbí, doma se mu mamka stará o to, aby měl jídlo, a má prostě nějaké zázemí, má tady nás, když potřebuje něco, tak jde za rodiči, má tady kapesné. Má se dobře a ví, že kdyby musel odejít, tak by ztratil to teplé hnízdečko, které se mu prostě líbí, jako každému chlapovi. Tady bylo tolikrát řečeno, že když nestuduješ nebo nepracuješ, tak tady nemáš co dělat. A to pravidlo je pro všechny.

My jsme se bavili o tom, že těm vlastním dětem je té pozornosti věnováno mnohem méně, myslíš, že bys ocenila, kdyby třeba nějaké neziskovky nabízely služby jenom pro biologické děti?

Jo, to by bylo úplně fajn.

Třeba nějakou psychickou podporu?

Já si myslím, že určitě. Mně vždycky bylo líto, že se mnou vůbec nikdo nezabývá. Vždycky tady byly jenom ty děti z dětských domovů. Chápu, že to mají strašně těžké, že jim do života něco chybí, ale těm ostatním dětem je taky ubližováno a nikdo to nevidí. A já si nemyslím, že to je jenom u nás. To, že se o tom nemluví, to neznamená, že to není.

Když uděláme takový pohled zpátky, tak jak dneska vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny cizí dítě?

Mám z toho takové sporné pocity. Na jednu stranu mi to dalo strašně moc zkušeností do života, a na druhou stranu si ale říkám za jakou cenu. Už asi nebudu taková, jaká bych jinak byla. A hodně mi toho vzali.

Čím si myslíš, že byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině ochuzující a čím byla naopak obohacující?

Získala jsem nové sourozence, mám plno dobrých zážitků, kdy jsme, jako rodina, někam jeli. Já jsem byla ráda, že mám další sourozence, další lidi, se kterými si můžu povídat, hrát hry. Na jednu stranu úplně super, ale na druhou stranu mi to vzalo pozornost od rodičů. Hodně lidí kolem mě vždycky přišlo a říkali, co ten Petr zase udělal. Říkám si, jak nás asi můžou vnímat jako rodinu, hlavně nás. Taky jsem měla hodně psychických problémů, což pro mě bylo strašně moc těžké. Kolikrát jsem si říkala, že už se z něčeho takového nevyškrábu. Zase na druhou stranu ale vím, že rodiče udělali dobrou věc, dali šanci klukům, aby měli šanci na lepší život. Zase nemůžu být úplně sobecká a říct si „jó, jenom abych se měla dobře“, tak to ne. Možná si říkám, že zato všechno to zase mělo cenu, když vím, že dostali dost dobrou přípravu do života. Myslím si, že naši mají docela dost dobrou výchovu. Není to takové, že když je někdo v pěstounské péči, tak se mu může ubližovat, a proto tam musí docházet ta sociální pracovnice.

Takže jsi tedy celkově ráda, že jsi vyrostla v pěstounské rodině?

Nevím, je to takové neutrální.

Dokážeš si představit, že by ses v budoucnosti taky stala pěstounským rodičem?

To je vtipná otázka. Když jsem byla menší, tak jsem vždycky říkala jo jasně, vždyť už vím, jak rodiče tohle to mají, ale teď když jsem starší a už jsem prošla celým tím vývojem, tak vím, že bych si vzala jediné dítě příbuzenského vztahu, kdyby se třeba stalo něco ségře nebo sestřenici, anebo dítě rodičů, které bych znala. Opravdu abych o těch rodičích, co nejvíc věděla, abych mohla předpokládat nějaké rysy, povahové vlastnosti. Protože si myslím, že je strašně těžké poznávat toho člověka v průběhu. Když si člověk bere někoho za manžela, tak je to člověk, kterého zná. Určitě bych si nevezala dítě z děčáku, ale asi bych myslela jinak, kdybych věděla, že nemůžu mít děti.

Pak bys ale asi spíš uvažovala o miminku, než třeba o desetiletém romském dítěti, ne?

No, romské dítě, to nevím, jestli bych si vzala. Jsou další rodiny, které znám a kde je to šilené.

Myslíš si, že je velký rozdíl, když to dítě, které přichází je Rom a když není? Myslíš si, že to Romství samo o sobě je problematické?

No, říká se, neházet Romy do žita. Zase ale většina Romů, má takové vlastnosti.

Jaké vlastnosti myslíš?

Ne jenom krádeže, ale je tam i hodně tlačení na psychiku a manipulování s lidmi a podobně. Tam si myslím, že je to celkově takhle v genech, ale jsou taky bílí, kteří to nezvládají a mají různé problémy a já si myslím, že to nehraje roli, jestli to je Rom nebo ne. Možná trošičku, ale nepřikládala bych tomu takovou váhu.

Tak já myslím, že to je asi všechno. Je ještě něco, co bys chtěla říct?

Jenom mě ještě napadlo, že mamka a taťka z vlastní zkušenosti říkají, že si myslí, že lépe vychovatelný je kluk než holka.

A víš proč?

No, oni mi to párkrát říkali, ale nevím, jestli to řeknu správně. Jakože říkali něco v tom smyslu, že u té holky je to hrozně těžké, že může třeba otěhotnět a tak. Ten kluk je přece jenom takový, no nevím, jak to říct.

Super, moc ti děkuji za rozhovor!

Aneta, 20

Mohla bys mi na začátek říct takové ty obecné informace, kolik ti je let, jaké je tvoje rodinné zázemí, kolik máš sourozenců...

Je mi 20 let, jsem z úplné rodiny.

Kolik máš sourozenců?

Jednoho vlastního a jednoho v PP. Vlastní je Martin, ten je o rok a půl starší než já.

Jak se tvůj pěstounský sourozenec jmenuje? V kolika letech k vám přišla? Kolik let bylo v té době tobě a kolik je jí teď?

Jmenuje se Denisa, teď je jí 15, ale nejsem si jistá, v kolika přišla, to je jednoduchý... v šesti.

Můžeš ji nějak charakterizovat?

Je to velký sportovec, je hodně ambiciózní, chce být vždycky první, ale má hodně problémy s kolektivem, třeba ve třídě. Tím, jak je sportovec, tak není prostě taková ta slečna, ale hodně si rozumí s klukama na hřišti a je týmový hráč. A má teda hodně problémy s lhaním a s kradením.

Ted' se budeme bavit o rozhodnutí o PP a přípravě...

Víš, to je takový, že to rozhodnutí vlastně vůbec nebylo na mě, to rodiče rozhodli, já mám pocit, že se rozhodla mamka a tat'ka ji podporoval a zeptali se nás, jestli s tím souhlasíme. Mamka byla ten hlavní aktér a tat'ka si myslel, že je to taky dobrý nápad, tak do toho šli.

Jenom se vás zeptali, jestli souhlasíte, a to konečné rozhodnutí bylo na nich?

My jsme oba, já i brácha, souhlasili.

Takže máš pocit, že jsi měla vliv na jejich rozhodnutí?

Já si myslím, že oni měli takový vliv na mě, že kdybych nesouhlasila, tak mě ovlivní tak, abych souhlasila.

Tobě bylo v té době...

Mně bylo 11.

A důvěřovala jsi svým rodičům.

No to jo.

A co prarodiče? Souhlasili?

Jo, z mamčiny strany, tak ti byli nadšení a hned ji vzali. Z taťkovy strany, to už máme jen babičku, a nevím, dodnes je asi přísnější na Denču, než na nás, ale možná je to tím, že ona je fakt taková střela. A třeba i moje prababička to vzala úplně v pohodě. Nemyslím si, že by s tím měl někdo vážný problém.

Ani nikdo z okolí?

Ne.

A snažili se tě rodiče připravit na možné problémy, který by mohly přijít s příchodem Denči?

Ani moc ne, já myslím, že oni si taky nedokázali ty problémy představit, že to bylo takové.. jo místo, kde bude spát, že teda ten nový sourozenec, jak se teda máme chovat, ale ty problémy byly úplně jiné, než jsem měla já s Martinem, výchovné problémy, takže to bylo takové nepředvídatelné, takže se nedala dělat nějaká velká příprava.

Myslíš, že je něco, co by ti bylo bývalo pomohlo v tom období v rámci přípravy, ještě než Denča přišla?

Asi ne.

Takže tak, jak to bylo, si myslíš, že to bylo dobře?

No, myslím si to, teď si myslím, že jo.

Měli na přípravu vaší rodiny nějaký vliv sociální pracovníci a podobné osoby?

Tak to nevím.

Ty jsi to nevnímala?

Ne, to jsem teda vůbec nevnímala. Víím, že jsme byli za nějakou paní a to víím, že se mi hrozně líbilo, protože víím, že mi dala nějaké sladkosti a tím si mě hned získala. Jenže otázky takové jako, že sourozenci, jestli se těším, jestli chci spíš kluka nebo holku, ale jako že nic konkrétního.

Ocenila bys nějakou větší přípravu v tomto směru, aby se o tom třeba s tebou ještě někdo víc bavil?

Já si myslím, že mi to všechno připadalo takové dostatečné, spíš je otázka, jestli sociální pracovnice dostatečně připravila rodiče.

Myslíš si, že jo?

Hm, no, občas mi přišlo, že by to chtělo líp, ale je otázka, jestli má cenu připravovat pořádně, nebo je to takové, že si to člověk spíš zažije sám.

Co si třeba myslíš o přípravných kurzech pro rodiče? Myslíš si, že by bylo vhodné, kdyby se biologické děti víc začlenily, nebo kdyby se o nich více mluvilo?

Já vůbec netuším, jak ty přípravné kurzy vypadají, ale myslím si, že by měli mít stejnou váhu jako ty přijímané děti. Přeci jenom, nevíš, co to s nimi udělá. Můžeš je připravovat na to, že bude nový sourozenec, ale ten sourozenec nebude nikdy jako vlastní.

Myslíš si, že by bylo dobré, kdyby se třeba děti účastnily nějaké přípravy společně s rodiči v rámci těch kurzů?

To si myslím, že by možná bylo fajn, u mě mi to vždycky přišlo v pohodě, nepřemýšlela jsem nad tím, ale když to vidím zpětně, tak si myslím, že by to bylo fajn.

Zajímali se rodiče o možné dopady, jaké by PP mohla mít na vás biologické děti?

No, tak to vůbec nevím, zas to samé, řešili, jestli s tím souhlasím, ale víc si myslím, že asi ne. Že prostě tak to bude, a tak to bude správně, že takhle někomu pomůžeme. A tím to bylo asi vyřešené.

Byla tvá očekávání před příchodem Denči shodná se situací potom, co Denča přišla?

Já jsem se hodně těšila, že přijde mladší sourozenec, ale pak jsem se cítila trochu odstrčená. A navíc ona byla taková, že vždycky chtěla přesně to, co jsem měla já, třeba jsme šli po cestě, já jsem začala kopat do kamene a ona vždycky musela kopnout do toho samého. Na to jsem nebyla vůbec zvyklá, dělit se o takové drobnosti, které vždycky byly jen moje. Tak mi to dalo ze začátku hodně zabrat, ale já si myslím, že se to celkem srovnalo.

Myslíš si, že je možné být na příchod dítěte skutečně připravená?

Ne.

To jsi možná už trošku říkala, ale souhlasili oba tvoji rodiče s příchodem Denči?

Jojo, spíš u mamky to byl ten hlavní nápad, je možné, že to bylo jinak, ale vnímala jsem to tak, že mamka byla takový ten hlavní aktér, a že taťka si taky myslel, že je to dobrý nápad, tak do toho šli.

Ted' se budeme bavit o tvých pocitech a reakcích, když k vám Denča přišla, jak jsi to prožívala? Měla jsi pocit ztráty pozornosti od rodičů, když Denča přišla?

To asi ne, spíš takový, že tam byl ještě jeden sourozenec, ale myslím, že rodiče to zvládli dobře a pozornost jsme měli stejnou.

Měla jsi dostatek soukromí?

Jo.

Jak vnímáš tu délku času, kterou ti rodiče věnovali, změnila se nějak? Prodloužila se, zkrátila se?

My bydlíme v hrozně malém bytě, takže jsme pořád spolu, takže to je takové, že ten čas jsme prostě spolu trávili a myslím si, že to, že přišla Denča, neznamenal, že by se nám věnovali míň, vždycky se nám věnovali stejně.

Změnily se nějak tvoje povinnosti v rodině?

Nějaké takové to uklízení, to jsem musela dělat pořád stejně, Denča byla ještě malá. Takové ty běžné domácí úkoly, co jsem měla dělat, to bylo to uklízení, tak to bylo furt stejně. A jinak si myslím, že jsem starší sestra, že už nejsem nejmladší, ale to jsem zase nikdy nevnímala nijak rázně, bylo to celkem fajn, spíš jsem se těšila, jak budu velká ségra, jak pro ni budu chodit do školky.

Jaká byla tvoje první reakce nebo první pocity na Denči příchod?

Taková nejistota, takový strach trochu. My jsme se jí snažili přijmout do té rodiny a ona rodičům říkala „tэто“, „strejdo“, tak to mi přišlo takové hrozně neosobní, a že se u nás asi necítila dobře nebo úplně dobře, takže to bylo takové trochu nepříjemné i pro mě. Navíc její rodiče do toho ještě zasahovali, že jí nějak pohrozili. Nevím přesně, jak to bylo. Třeba brečela, když k nám jela, měla strach, ale myslím, že to dopadlo dobře, nebo že to nebylo nejhorší.

Pamatuješ si ještě na nějaké další pocity po jejím příchodu?

Nemohla jsem se s ní nějak smířit, najít takovou správnou vlnu, jak si s ní povídat, jak si s ní hrát. Denča si moc hrát neumí, ani s ostatními dětmi, třeba si lehne, že je mrtvá a prostě nic, tak to je takové hrozně zvláštní.

Co vlastně Denča studuje?

Ještě je na základce. Ted' je jí 15 a jde do devítky.

Měnily se nějak tvoje pocity v průběhu času?

Jo, mamka na ni byla hodně přísná. Nejdřív jsem na ni byla našťvaná, pak se to nějak srovnalo a potom mi jí bylo hrozně líto. Ale ona je takový raubíř, že je potřeba být na ni přísný, tak jsem zase pochopila to stanovisko mamky, že je to potřeba. Fakt jsem teda pochopila, že je na ni potřeba přísná ruka, tak pak jsem zas měla takový výchovný pocit k ní. Protože jsem dospělejší a starší, tak jsem se jí snažila vést k něčemu. Pak jsem si zas připadala otravná, že jí k něčemu nutím, a pak zase, že je to potřeba, že jinak bychom se z ní zbláznili.

Změnily se nějak tvoje zvyky potom, co Denča přišla?

Já si myslím, že hlavní bylo, že jsem se přestala vztekat, že jsem se naučila ovládat.

Měla Denča nějaké problémové chování, které by ti vadilo?

Fakt hodně lhala. Třeba jí nějak mamka zatáhla za kapucu a ten zip se odtrhl a trochu ji odřel a ona pak říkala ve školce, že jí mamka škrtila, tak to nějak učitelka prošetřovala, tak to bylo takové nepříjemné. Pak jsem zjistila, že to byla taková první větší lež. Fakt hodně lže, ale nechápu proč. To jsou takové věci, že sní marmeládu, nechá tam dvě lžičky na dně, a když se jí zeptáš, proč to nedojedla a nevyhodila, tak se bude zapřísahat, že ona to neměla vůbec. Takže teda vůbec nechápu, proč lže, a pak teda ještě ta zlodějina k tomu. To taky občas u ní najdeme třeba štětec, na kterém je cizí jméno, nebo nůžky. Prostě takové drobnosti. Taky hodně bere věci nám.

A pořád ještě? To se nezměnilo?

No, pořád. To je právě pořád horší, takže z toho mám trošku strach.

A jak to doma řešíte?

No tak to je různé. Ona to je většinou třeba desetikoruna z peněženky, že to si většinou ani nevšimnu. Nebo jsme měli doma zvyk, že jsme házeli dvacký do takového hrnce, kde jsme šetřili na plastová okna. Měli jsme tam 3000 ve dvackách a pak jsme zjistili, že půlka je pryč. Teďka mamka ji seřezala, vysvětlila, Denča se zapřísahala, že už nikdy, a prostě za týden zase. Takže ono je to takový začarovaný kruh, je to prostě takové pořád dokola, člověk neví, kde je problém.

To pro tebe muselo být těžké období, jak jsi třeba takové situace prožívala?

Tak třeba s těma dvackami jsem na to přišla já, tak jsem se jí na to šla zeptat, ať mi řekne, jak to je. A že pokud to nebyla ona, tak že se půjdu zeptat rodičů. Ona: „ne, ne“. Tak jsem se šla zeptat. A strašně mě mrzelo, že lhala i mě, jsme byly ty ségry, snažila jsem se s ní vycházet, hrát si s ní, a že prostě mi takhle lhala, tak to mi bylo hrozně líto, a teď už to je taková rutina. Do pěti minut zjistím, že mi zase lhala, tak je mi to líto. Vždycky si myslím, že už to je dobrý, že má rozum a pak zase.

Měla jsi někdy období, kdy ti vadilo, že je u vás Denča, že máš pěstounského sourozence?

Mně to vadilo z té strany mamky. Vadilo mi, že je na ni hodně přísná. Byla jsem v pubertě a potřebovala jsem si najít něco, s čím bych nesouhlasila s rodiči a to jsem nesouhlasila hodně. Myslela jsem si, že je na ni mamka hodně přísná a myslím si, že to bylo možná i víc, než to bylo nutné, ale teď už se tomu nedivím, teď už jsem to pochopila, myslím, že je to fakt potřeba.

A vadilo ti teda, že je u vás Denča?

Vadilo, kdyby u nás Denča nebyla, tak mamka není tak zlá. Ona je zdrojem toho, že je mamka tak zlá, ale zase mamce jsem vyčítala, že si s tou situací není schopná poradit jinak. Takže to je začarovaný kruh.

Bavili jste se doma společně o problémech spojených s Denčou?

No, furt se bavíme, jak to řešit jinak. Denča je ale takový introvert, že se s námi doma vůbec nebaví, když se s ní snažíme doma ty problémy řešit a bavit se s ní o tom, tak nám to odsouhlasí, všechno odkývá, ale člověk vůbec neví, jestli to pochopila, jestli se nad tím vůbec zamyslela.

Co pro tebe byly nejproblémovější momenty v souvislosti s příchodem Denči?

Ze začátku to bylo takové fajn, to spíš bylo na mě, abych se srovnala s tím, že mám sourozence. A pak hlavně to lhaní a krádeže, ty začaly až na základce. Když jí bylo pět, tak chodila do školky, v té školce to ještě celkem šlo, ale pak jí bylo šest, šla do školy a ve škole se hodně zhoršila, to už nastaly i ty krádeže.

A co pro tebe byly nejpozitivnější momenty, co hodnotíš kladně?

Nevím.

Jak se vyvíjel tvůj vztah s Denčou, jaký byl na začátku, v průběhu a jaký je teď?

Ze začátku to bylo takové, že jsem si zvykla na to, že tam je. Pak jsem se snažila si s ní hrát a být na ni hodná, takové to, že jsem se jí snažila ochraňovat, aby na ni mamka nebyla moc zlá. Pak jsem teda pochopila, že je potřeba přísná ruka. Pak jsem měla pocit, že ji pořád komanduju.

Máte teďka dobrý vztah, rozumíte si spolu?

Já si myslím, že máme dobrý vztah. Já s ní mám rozhodně lepší vztah než můj brácha. Vždycky si povídáme, co je nového, co dělá, jaké má známky. Ale mám pocit, že je to jiný vztah než mám třeba s bráchou, ten je takový přirozenější. U Denči si nejsem jistá, jestli až budeme každá velká, jestli se budeme ještě stýkat, je to takové zvláštní, čas ukáže.

Změnily se nějak tvoje vztahy s rodiči potom, co Denča přišla? Třeba jsi říkala, že jsi byla naštvaná na mamku, že je moc přísná.

Ale to bylo až v té pubertě, pár let po tom, na začátku to bylo všechno v pohodě.

A změnil se nějak tvůj vztah s Martinem?

Jo, to bylo takové, že jsme se mnohem víc semkli. Je to takové ošklivé, když to takhle řeknu, ale nejdřív jsme se hádali my dva spolu a potom jsme se semkli my dva proti Denče. Ano, to zní hrozně špatně, ale bylo to tak, že jsme ji pošťuchovali, než že bychom se nějak rvali nebo jí dělali naschvály. Takže, občas na sebe sice řveme, ale myslím, že nás to spojilo.

Změnily se nějak tvoje vztahy s prarodiči?

To si myslím, že vůbec ne.

A s vrstevníky. Bavila ses třeba s vrstevníky o tom, že máš pěstounskou sestru?

Jo, ale víc jsme to neřešili. Nemám třeba tolik kamarádů, které by to zajímalo. Třeba až pak na střední jsme to hodně probírali. Jedna spolužačka měla taky pěstounské sourozence, takže jsme se bavili, jak to bere jejich rodina a jak naše.

Pomáhalo ti, že se o tom můžeš bavit s někým, kdo má stejnou zkušenost?

Hodně. To bylo takové, že v tom člověk není sám, že oni to mají taky tak.

Jezdila jsi ráda na akce s jinými pěstounskými rodinami?

Je to takové příjemné, vidíš, že když lidi mají víc těch problémů, tak se to snaží nějak řešit a nezanevrou na ty děti. To pomáhalo vlastně i víc rodičům.

A tobě? Pomáhal ti kontakt s těmi rodinami nebo třeba i s biologickými dětmi, které byly ve stejné situaci jako ty?

No spíš s těmi rodiči, že si říkali, jak to řešit, že tyhle problémy měli taky, že to bylo takové ujištění pro ty rodiče.

A víc z tvého pohledu, bylo dobré potkávat ty ostatní rodiče, ostatní rodiny, nebo pro tebe bylo i dobré bavit se s dětmi, které mají podobnou zkušenost jako ty?

Spíš bylo fajn, že jsme se s těmi ostatními pěstouny viděli, byly tam ty biologické i ty přijaté děti, viděla jsem, jací jsou, viděla jsem kontakt ostatních nevlastních sourozenců. Myslím si, že je to prospěšné, všechny tyhle ty setkání pěstounských rodin.

Myslíš si, že by bylo dobré, kdyby existovaly nějaké akce víc nebo třeba jenom pro biologické děti, kde by se mohly řešit jejich problémy, které kolikrát nemusejí být tolik vidět, jako problémy přijatých dětí?

Já si myslím, že je potřeba hlavně řešit ty pěstounské děti. Biologické děti jsou schopné se s tím poprat samy, a pak, co tě nezabije, to tě posílí.

Pamatuješ si ještě na nějaké další reakce okolí na to, že jste pěstounská rodina?

No, vím, že Denča chodila na fotbal a jednou se zmínila, že se jí tam někdo smál. Tak jsem se pak ptala ještě jedné spolužačky, která tam chodila taky, a ta mi řekla, že to nebylo nic hrozného. Takže to asi bylo v pohodě, ale fakt jsem se odhodlala, že se někomu postavím. A taky hodně lidí neví, co pěstounská rodina je, ten pojem, pak když jsem to vysvětlila, tak dobrý, byli překvapení, jak to zvládáme. Ale nemůžu se o tom bavit s každým, to si myslím, že je osobní věc a ne na pokecání u piva. Nebudu se o tom bavit s každým, koho potkám, ale s těmi lidmi, kteří mi jsou příjemní, a se kterými se fakt chci bavit.

Musela jsi pomáhat s péčí o Denču?

Ne nijak výrazně, občas trochu, ale žádná výrazná péče, rodiče to zvládali.

Bylo od tebe očekáváno, že budeš dobrým příkladem?

Jo, to si myslím, že jo. To bylo takové, že když Denča půjde mezi nás „normální“ děti, ošklivě řečeno, a uvidí, jak funguje rodina, tak se tak naučí i žít, což si myslím, že se úplně nepovedlo.

Myslíš si, že je nějaký rozdíl v tom, jak tu situaci u vás vnímal Martin?

Já si myslím, že on to vnímal úplně jinak než já. Já mám pocit, že on tu Denču úplně odsunul. Na to, že jezdím domů jenom na víkendy, tak mám pocit, že Denča mluví mnohem víc se mnou než s ním, který tam je celý týden. A je na ni občas protivný.

A víš proč?

Já si myslím, že je to hodně kvůli mamce. Fakt se to točí hodně kolem mamky, která s Denčou má hodně starostí. Když byl nějaký průser, tak na to přišla mamka, té to drtilo nervy. A Martin se jí snaží pomáhat a nějak ji chránit. Vidí, že Denča je zdrojem všech těch nervů.

A taťka tam nějak figuruje?

Taťka je takový neutrální, ten se to snaží řešit v klidu. Uklidňuje mamku, že to není tak zlé. Taky někdy na Denču vyjede, taky vůbec nerozumí té její mentalitě. Je to takové, že na jedné straně je mamka, na druhé Denča. K mamce hodně tíhne Martin, který se jí snaží svým způsobem pomáhat, a když vidí, že Denča to nedělá, tak si myslím, že tím k ní získal hodně velkou averzi. Ale netuším, jak to bere Martin.

Měli na tebe rodiče stejné nároky jako na Denču?

Na Denču měli mnohem větší, ale myslím si, že je to dobře. Třeba já jsem byla na základce taková, že jsem se neučila, měla jsem čtyřky, ale kdyby mě do toho někdo nutil, tak se to stejně nenaučím. Až pak v té osmičce mi došlo, že pokud chci jít na střední školu, tak musím dosáhnout lepších výsledků. Zatímco na Denču hodně tlačí, aby měla nejlepší výsledky, což si myslím, že je dobře, protože, kdyby na ni nikdo netlačil, tak si myslím, že by se na to úplně vykašlala. Musí mít nějaké hranice, ve kterých by se měla pohybovat, jak je ztratí, tak pak to bude šílené.

A co třeba domácí práce?

To si myslím, že je stejné. Spíš je to teď takové, že já to udělám dobrovolně, když vidím, že je něco potřeba udělat, Denča ne, ta se cítí ublíženě, že něco musí dělat.

Ty jsi nikdy nezažila, že by tvůj pěstounský sourozenec musel z rodiny předčasně odejít..,

No jednou to bylo teda na mále. Já už si přesně nepamatuji, co to bylo za průser, ale vím, že jsme se sbalili a jeli za sociální pracovníci. Vůbec netuším, jak mamku tehdy přesvědčila, ať to ještě zkusí, protože to byla tak strašně vyostřená situace.

Takže mamka chtěla Denču vrátit?

No, ale vůbec si nepamatuju, co to bylo. V tu dobu toho bylo tolik, že se to na sebe nabalovalo, až to nevydržela.

Zaznamenala jsi u sebe nějaké charakterové změny po tom, co k vám Denča přišla?

No, určitě jsem se přestala vztekat. Já jsem byla hrozně uvztekaná, ale poznala jsem, že se nejde vztekat, když se vztekají všichni ostatní. Nemůžu říct, že je to úplně tou Denčou, ale myslím, že hodně jo, že kdyby u nás nebyla, tak budu jiná.

Ještě nějaké další vlastnosti?

Možná trpělivost, že fakt musíš vstát a říct jí to třikrát, ale jinak asi žádné.

Nějaké změny v chování?

To asi ne.

Pozorovala jsi u sebe nějaké psychické nebo jiné potíže spojené s příchodem Denči?

To si myslím, že ne.

Změnil se nějak tvůj přístup k druhým lidem?

Snažím se být tolerantnější. Snažím se omezovat takové to škatulkování na první pohled a počkat. Jak jsem zjistila, žádný člověk to nemá v životě jednoduché, takže neodsuzovat za to, jak se chovají, každý člověk k tomu má nějaký důvod.

Jak dneska vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout Denču?

Já si myslím, že to bylo dobré rozhodnutí, i když to nebylo vždycky lehké. Ale myslím, že sama do toho nikdy nepůjdu, že by mě to asi převálcovalo.

Co tě nejvíc odrazuje?

Takové to lhaní a kradení, taková ta logická stránka, Denča tu logickou stránku úplně postrádá.

Jsi ráda, že jsi vyrostla v pěstounské rodině?

Jo, jsem ráda. Myslím, že to občas bylo těžké, ale mám takové základní životní názory a jsem s nimi celkem spokojená.

Tak jo, moc děkuju za rozhovor!

Můžeš mi říct, jaké je tvoje rodinné zázemí, kolik ti je, kolik máš sourozenců – vlastních i v PP, kolik jim je let a v kolika přišli k vám do rodiny.

Tak mám jednu svoji biologickou sestru, té je 15, takže je o 2 roky mladší než já. Já jsem nejstarší. Pak máme Zuzanku v PP, té je 7, přišla k nám, když jí byly tři, takže už je u nás 4 roky.

Tobě bylo kolik, když přišla?

13.

Mohla bys Zuzku nějak charakterizovat?

Je to takový živel. Ona je od srdíčka hrozně hodná, ale má takové chvílky, že jí něco blikne v hlavě a třeba udělá něco, co by neměla, zlobí nebo tak. Ale třeba o čokoládu se rozdělí s námi ráda, není taková hladová, jako že „já sama si jdu po svém“. Rozdělí se, je hodná, ale má takové výpadky, že zlobí, neposlouchá.

Ona chodí do školy?

Ona měla odklad, takže teďka v září půjde do školy.

A nějakou specifickou zdravotní diagnózu nemá?

Ne, to ne.

Pamatuješ si na to období, než k vám Zuzka přišla. Bavili jste se nějak o tom, ptali se vás, jak to vypadalo?

Ono to bylo tak, že my se ségrou jsme chtěly hrozně miminko. Ale mamka říkala, že na miminko už je stará, že už nechce miminko, tak že si vezmeme starší holčičku. My jsme od začátku chtěli holčičku, která by byla mladší než ségra, ale ne o tolik, třeba o dva roky, takže dejme tomu nějakých 10, ale to nám rozmluvili psychologové a tak, že to je špatně, a že bychom měli mít mladší. Pak mamka přišla s tím, že je tahle varianta, tak jsme si o tom povídali, že jo, proč ne. Se ségrou nám všechno vysvětlili, že si nakonec vezmeme Zuzanku, takže teda čtyřletou holčičku místo desetileté.

Myslíš si, že jsi měla vliv na to závěrečné rozhodnutí rodičů?

Tak, myslím si, že jo, protože oni se nás ptali, jestli chceme. A když jsem se bavila s mamkou, tak říkala, že nechce, aby to bylo, že oni si vzali dítě, a tím nás odstrčili. Chtěli, abychom věděli, že jsou tady pro nás furt, i když máme dalšího člena v rodině, takže ptali se nás, jestli chceme nebo ne.

A tys teda souhlasila s příchodem Zuzky?

Souhlasila, my jsme se těšily.

Myslíš, že tě vaši připravili na její příchod dostatečně. Bavili jste se o tom, co by třeba mohlo nastat, až přijde, jak to bude vypadat?

Ono to asi nejde úplně připravit, každé dítě je jiné, ale bavili jsme se o tom, že třeba nebude hodná, nebo že může mít nějaký problém někde. Povídali jsme si. My jsme ale všichni čekali, že to bude taková naše malá hodná princezna, že se bude česat, strojit a my si budeme užívat s ní, a on to je takovýhle drak.

Myslíš, že by se v té přípravné fázi dalo udělat ještě něco jinak, nebo že to bylo dobře, tak jak to bylo?

Já nevím.

Vnímala jsi třeba nějaký vliv sociálních pracovníků nebo nějakých osob z vnějška na tu přípravu?

To asi ne.

Ty už jsi to trochu řekla, ale co tvoje očekávání před tím, než k vám Zuzka přišla a potom, co přišla?

My jsme prostě čekali tu hodnou ségru, princeznu, kterou budeme česat, nastrojovat si ji a bude prostě hodná. A pak přišla Zuzanka a je to zlobič, všude jí je plno, je aktivní, potřebuje všechno hned, pozorovat potřebuje všechno hned, všechno musí být, tak jak chce. Ale poslední dobou už se ta její aktivita zmenšuje, už je trochu klidnější než na začátku.

Souhlasili tvoje mamka i taťka zhruba tak na stejno, že k vám přijde ještě další sourozenec?

Asi na stejno.

A jak to bylo s prarodiči, souhlasili?

U nás je to s prarodiči trochu těžší. Ona mamky mamka, babička z mamčiny strany se s námi moc nebaví, takže s mamkou vůbec nekomunikuje, vůbec se nevidáme, takže, jestli Zuzanku viděli, tak možná jednou. Té se mamka vůbec neptala. A z taťkovy strany, to bylo takové „proč ne“, bylo to v pohodě.

Vybavuješ si třeba ještě nějaké další reakce lidí z okolí?

Mamky babička, moje prababička, tak její dcera – mamky mamka je adoptovaná, a právě, jak babička viděla, že se chová mamky mamka, že to nebylo dobré, asi se to prababičce trochu vymklo, že teďka v rodině s nikým nemluví a tak. Tak se bála, aby to nezažila i moje mamka, tak ta byla trochu proti, rozmlouvala to mamce, ale nakonec Zuzanku má ráda.

A v tom období, kdy už k vám Zuzka přišla, měla jsi bezprostředně po jejím příchodu radost z toho, že přišla? Jaké byly tvoje pocity a reakce a jak se měnily postupem času?

Tak ze začátku byla nová, my jsme byli všichni plní energie, tak jsme jí všechno dávali, takže měla hned všechno najednou. Ale pak, když už u nás byla déle, tak jsme neměli tolik času, museli jsme do školy, naši potřebovali něco různě dělat. Zuzanka si musela dát pauzu a jí se to moc nelíbilo.

A ty jsi tedy byla spokojená, když přišla? Jaké byly tvoje pocity?

Když přišla, tak jo. Ale pak to bylo zklamání trochu, že zlobí, že není ta malá princezna. Ale nedalo se nic dělat, už byla s námi.

Vyvíjely se nějak tvoje pocity dál v průběhu času?

Ze začátku to bylo takové, že je nová, a teďka už k nám patří a když někdo řekne: „a co ségra?“, tak se vždycky zeptám: „která?“. Bára nebo Zuzanka? Už ji беру, jako že je ségra.

Potom, co k vám Zuzka přišla, změnily se nějak tvoje povinnosti v rodině?

Asi ne. Já moc povinností doma nemám, jako uklidím a tak, ale víc ne.

Ty ještě bydlíš doma, že?

Jo, ještě s našima, mně je teprve 17.

Vnímala jsi někdy pocit ztráty pozornosti od rodičů, že by se třeba nějak změnila délka času, který ti věnovali před a po příchodu Zuzky?

Ne, to ne. Ale bylo to takové, že jsme si třeba povídaly s mamkou a v tu chvíli přiběhla Zuzanka a musela mluvit ona, takže jsme ji nechali, až se vypovídala a pak jsme pokračovaly s mamkou o tom, o čem jsme si povídaly před tím. Protože Zuzka nedokáže pochopit, že my se bavíme a ona musí počkat. My ji necháme si to odkecat. Ona to, co potřebuje, si řekne, většinou to vůbec není důležité.

Trávila jsi nebo trávíš se Zuzkou volný čas? Hrajete si spolu nebo hráli jste si spolu?

Jo, hrajeme si spolu, ale je to takové, když je čas, protože teď jak jsem na střední, tak je to takové trošku těžší, že mám málo času v týdnu si s ní hrát, ale jo, hrajeme si.

Myslíš si, že potom, co k vám Zuzka přišla, že se nějak změnily tvoje zvyky v rodině, nebo třeba nějaký návyk, který jsi musela změnit?

To si myslím, že ne. Já si myslím, že Zuzka si všechny naše návyky vzala a má je teďka stejně jako my, že se nic nezměnilo, Zuzka dělá všechno to, co jsme dělali my.

Měla jsi někdy období, kdy ti vadilo, že u vás Zuzka je?

Ne.

A když se třeba vyskytly nějaké problémy spojené se Zuzkou, bavili se o tom s vámi rodiče? Řešili jste to nějak všichni společně? Nebo se nevyskytly žádné větší problémy?

Ne, když byl nějaký problém, tak mamka přijde si vylít to srdce, všechno vypráví, takže se o tom bavíme.

Co pro tebe byly asi nejpozitivnější momenty v souvislosti s tím, že k vám Zuzka přišla?

Nevím, asi když začala říkat mamce „mamko“, ze začátku to byla pořád teta a pak začala říkat „mamko“, to bylo takové hrozně hezké. A když vidím ty pokroky, co udělala od té doby, co k nám přišla.

A naopak, co pro tebe bylo nejtěžší, nejproblémovější momenty?

Že lže, ona si strašně vymýšlí, na to jsme nebyli zvyklí. My jsme naučení, že řekneme pravdu, i když víme, že to je třeba špatně, ale Zuzanka si vymýšlí a lže, to je asi nejvíce negativní.

Jak se vyvíjel tvůj vztah se Zuzkou? Jaký byl na začátku a jaký je teďka?

Ze začátku to bylo takové, že přišla, já jsem ji měla ráda od začátku, to nebylo, že bych ji neměla ráda, ale bylo to takové, že je nová. A pak postupem času, když jsme si začali hrát, tak to bylo víc takové rodinné, je to prostě ségra a už k nám patří.

Takže myslíš, že máte se Zuzkou dobrý vztah?

Já si myslím, že jo.

Myslíš si, že se třeba kvůli tomu, že k vám Zuzka přišla, nějak změnily tvoje vztahy s rodiči?

To si myslím, že ne. To je takové pořád stejné.

A s tvou sestrou Bárou? Jaký máte vztah? A myslíš, že se třeba kvůli Zuzce nějak změnil?

Já si myslím, že ne, já si myslím, že to je pořád stejné.

Rozumíte si?

Jo, tak někdy si rozumíme víc a někdy míň, ale to je normální mezi sourozenci. Ale jo, myslím, že dobrý.

A myslíš, že se mohly změnit vztahy s prarodiči.

Já si myslím, že ne. Tak s tou jednou babičkou se nebavíme a s tou od taťky se vidíme málo, ona bydlí daleko, a když se vidíme, tak prostě je to babička, asi se nic nezměnilo.

Potom, co k vám Zuzka přišla, jaké byly reakce tvého okolí, na to, že jste pěstounská rodina, a jak jsi to vnímala?

No, ze začátku to bylo takové, že mi závidějí, ale já jsem říkala: „vy vůbec nevíte co“, protože to, že zlobí a křičí, to už zase tak super není. Ale kámošky to braly tak, prostě přišla další, je tady další s námi, my se o tom moc nebavíme.

Musela jsi nějak pomáhat s péčí o Zuzku?

Tak jako musela... spíš mamka poprosí, že by potřebovala pomoc, třeba ji vyzvednout ze školky, to jo, ale není to, že bych musela jít něco dělat se Zuzkou, to ne. Třeba ji vyzvednu ze školky, pomůžu vyčistit zuby, vysprchovat, do postele uložit, to jo.

Hlídáš třeba někdy Zuzku?

Jo, když třeba naši někam jedou, tak jo.

A nemáš s tím problém?

Ne, mě to nevadí. Mamka se snaží to co nejvíc omezovat, aby to nebylo každý den, ale jen když je potřeba, takže to mi vůbec nevadí.

Bylo nebo je od tebe očekáváno, že budeš Zuzce dobrým příkladem?

To asi jo. Zuzka se snaží vyrovnat a dělat to, co my, ale jestli budu dobrý příklad, tak to už je na mě.

Je třeba ona něčím příkladem pro tebe?

Asi ne.

Já vím, že Zuzka je mladší, ale myslíš si, že na vás třeba měli rodiče podobné nároky, že vás vnímají podobně? Když samozřejmě odhlédneš od toho věkového rozdílu.

Nevím, mně přijde, že oni mají jiné nároky na mě i na ségru. Takže mají jiné nároky i na mě, ale dá se říct, že je to stejné.

Takže myslíš, že nedělají rozdíly podle toho, že někdo je vlastní a někdo nevlastní?

Ne, to vůbec.

A ty to nějak vnímáš, že bys odlišně pohlížela na vlastní sestru a na Zuzku, že bys vnímala výrazněji, že Zuzka není tvoje vlastní sestra? Ono to tak oficiálně je, ale myslím pocitově.

To asi ne.

Myslíš si, že to, že k vám Zuzka přišla, mělo nějaký vliv na tvoje vlastnosti nebo hodnoty?

To nevím. Asi ne. Třeba si víc uvědomuju, že tu jsou děti v děčáku a ne všichni na tom jsou tak dobře jako my se ségrou. Taky jsem si uvědomila, že máme fakt všechno, na co si vzpomeneme, a jsou děti, které nemají ani ty rodiče. Takže jsem se asi změnila v tom, že jsem vděčná za to, co mám, ale jinak asi ne.

Třeba nějaká změna v chování?

To asi ne.

Pozorovala jsi u sebe nějaké psychické potíže v souvislosti s tím, že k vám přišel další sourozenec?

Ne.

Změnil se třeba nějak tvůj přístup k druhým lidem díky tomu, že Zuzka přišla?

To asi taky ne.

Jak dneska celkově vnímáš rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny dalšího sourozence?

Tak asi toho nelituji, že Zuzka přišla, nebo že se takhle rozhodnutí, to asi ne. Myslím si, že to je dobře, že tady s námi Zuzka je, už bych to neměnila to jejich rozhodnutí.

Jsi tedy ráda, že jsi vyrostla nebo, že vyrůstáš v pěstounské rodině?

Asi jo, jakoby je tady s námi a každý den už není ten stereotyp, jako byl předtím, že jdeme se ségrou do školy, naši do práce, potom domů, večere rychle a potom jít spát. Zuzka udělá každý den originální, protože vždycky vymyslí nějakou jinou kravinu.

Čím pro tebe ta možnost vyrůstat v pěstounské rodině byla asi nejvíce obohacující a nejvíce ochuzující?

Vůbec nevím. Mě to prostě připadalo jako každá jiná rodina.

Dokážeš si taky představit, že by ses jednou stala pěstounkou?

Nedokážu. Nebo prostě je to těžký, protože ještě nemám svoje vlastní děti, ale myslím si, že bych na to neměla tolik psychických nervů jako má mamka.

Tak to už je vlastně všechno, ale já se ještě vrátím malinko do té přípravné fáze. Myslíš si, že ze strany odborníků by mělo být uděláno víc pro tu přípravu. Bylo něco, co bys ocenila? Nebo myslíš, že by měla být nějaká příprava i pro ty děti, co už v rodině jsou?

Já nevím. Já si myslím, že se nejde připravit na to dítě, které přijde. Oni řeknou, že to bude tak a tak, a pak to může být úplně jinak.

A myslíš si, že kdyby existovaly nějaké služby pro vlastní děti z pěstounských rodin, po té, co už se tou pěstounskou rodinou stanou, že by to mohlo mít nějaký význam? Třeba nějaké víkendovky nebo sebe podpůrné skupiny?

Asi jo.

A dokážeš si představit, že bys na takovou akci jela?

Asi jo, asi by bylo dobré bavit se s nějakým dítětem, které bylo ve stejné roli jako já a bavit se o tom, jak to měli oni nebo, jak to prožívali. Třeba bych se dozvěděla, jak to funguje i v jiných rodinách, které mají dítě, které přišlo z dětského domova.

Super, tak ti moc děkuji, to je všechno.

Petra, 22

Tak jestli Vás na úvod můžu poprosit, jestli byste se nepředstavila, řekla mi, kolik máte vlastních a pěstounských sourozenců, kolik vám bylo, když přišli a jaké je vaše rodinné zázemí.

Neb mám sester dost, budu je označovat 1. vlastní, 2. vlastní a 1., 2. a 3. nevlastní. Je to lepší pro orientaci.

Dobře.

Takže, první se narodila má 1. vlastní sestra, pak se narodila má 2. vlastní sestra a ta byla nemocná. S tou jezdila moje maminka do nemocnice, kde byla 2. vlastní na pokoji s mou budoucí 1. nevlastní. Mezitím jsem se narodila já a naši adoptovali 1. nevlastní. Mně byl rok a jí taky. Pak v osmi letech má 1. nevlastní sestra umřela a naši si vzali o tři roky později mou 2. nevlastní. Mně bylo tedy 11 a jí taky. A když mi bylo 13, tak naši přijali ještě 3. nevlastní a té byl tehdy rok.

Takže, jak je to věkově teď, kolik je těm ostatním? Myslím spíš věk vlastních sourozenců.

První vlastní je teď 26, druhé vlastní je 24. A mně je 22 let a jsem naštěstí taky v pořádku.

Nemocná byla i vaše 2. vlastní setra nebo jen 1. nevlastní?

1. vlastní je zdravá, 2. vlastní má mozkovou obrnu. Všechny tři nevlastní jsou (byly) nějakým způsobem postižené.

Můžete je nějak charakterizovat? Jakou mají diagnózu, plus třeba něco, co je pro ně charakteristické.

1. nevlastní sestra měla rozštěp páteře, takže nechodila, a spoustu dalších nemocí, např. ledvin, což způsobovalo, že nerostla, v osmi letech měla výšku a váhu čtyřletého dítěte. Naši věděli, když si ji brali, že se nedožije deseti let, měla takovou diagnózu. Byl to rodinný mazánek, oba rodiče ji měli ze všech dětí nejradši, byla velmi nelakomá, na svůj velmi vážný stav, kdy ji celý život něco bolelo, byla velmi veselá. 2. nevlastní sestra má taky rozštěp páteře, takže je taky na vozíčku. Neboť přišla po mé 1. nevlastní sestře, kterou měl taťka velmi rád, neměla to lehké. Je velmi introvertní, pesimistka, prodělala anorexii, bulimii, nevychází s ostatními sestrami, kromě mě. 3. nevlastní sestra je fyzicky skoro zdravá, ale neb její biologická matka v těhotenství pila, kouřila a brala drogy, narodila se dřív, vypadalo to na autismus, což našťástí nemá, je epileptik a bohužel je jen velmi těžko vzdělatelná. Je velmi důvěřivá, snaží se být v rodině taktik. Je to taťkův mazánek. S 2. nevlastní a 2. vlastní sestrou má velmi problém vyjít, lépe řečeno, ony mají problém vyjít s ní. A to si říkám, že jsme docela normální rodina...

Pochopila jsem to správně, že první nevlastní sestra byla adoptovaná a ty ostatní v pěstounské péči?

1. je adoptovaná, 2. je v pěstounské péči, její biologičtí rodiče nám nechtěli povolit si ji vzít si do adopce, 3. Je adoptovaná.

Dobře, děkuju, teď se zaměříme na tu dobu, před tím než přišly, i když u té první si to asi nebudete pamatovat, byla jste zahrnuta do rozhodování o tom, zda rodina přijme nového sourozence, diskutovali jste doma o tom? Snažili se Vás rodiče nějak připravit? Jak?

Určitě se nás ptali a vzhledem k tomu, že jsem svou 1. nevlastní sestru měla jako dvojče, tak jsem za ni nechtěla žádnou náhradu, což se mi tehdy rodiče marně snažili vysvětlit, že to žádná náhrada není. U 3. nevlastní sestry jsem byla proti a to hlavně proto, že mi bylo 13 let a protestovala jsem proti všemu. Naši se byli za 2. sestrou podívat v ústavě, pak nám o ní vyprávěli, ukazovali fotky. Pak jsem byla v Praze v Jedličkově ústavě s rodiči se na 2. nevlastní podívat taky. Ono když máte už konkrétního člověka, těžko řeknete „tuhle nechci“. Ač 11 let není nic moc, pamatuji si, jak strašné bylo dívat se na ty desítky dětí, které nikdo nechtěl. Většinou proto, že byly s nějakým "kazem".

Byla tam nějaká snaha připravit vás více na změněnou situaci po příchodu nevlastních sester, bavili jste se o tom, jak to asi bude vypadat?

Myslím, že se snažili, jak jen to šlo. Ono s dětma je to těžké, dospělému se to dá vysvětlit přece jen líp. Maminka nám to přednášela vše s takovým nadšeným výrazem, aby nás tím nadšením nakazila. Taťka o tom tolik nemluvil.

I když jste u 3. nevlastní nesouhlasila, snažili se vás rodiče nějak přesvědčovat? Kdo nakonec učinil závěrečné rozhodnutí?

U 3. nevlastní sestry jsem do kojeneckého ústavu nechtěla jet se na ni podívat, ale pak mě to mrzelo, no jo, puberta. Ale 1. vlastní tam jela a pak mi o ní vyprávěla, jaká je roztomilá, takže jsem se na ni těšila. Myslím, že moc ne, jenže naše maminka nás znala a věděla, že ten názor pak změníme. Teď jsem ráda, ale tehdy jsem z toho byla spíš zmatená a kvůli tomu, že k nám přijde někdo "cizí" jsem se stavěla spíš trochu odmítavě. Má 1. vlastní sestra třeba mou 2. nevlastní totálně ignoruje, ona ji nechtěla po té, co ta 1. nevlastní umřela.

A přístup vlastní sestry se nezměnil ani po letech? Co druhá vlastní sestra?

Ne, 2. vlastní sestra má poškozené jisté centrum v mozku, které způsobuje, že nevychází s lidmi. Ta v podstatě nesnáší úplně všechny lidi, které zná. 1. vlastní měla moc ráda, na 2. nevlastní si dodnes vybíjí vztek, že ta 1.

umřela a 3. má zase ráda. Ono je důležité, v kolika letech taky to dítě do rodiny přijde. 1. a 3. nevlastní byly batolata.

Takže si myslíte, že pokud je přijatý sourozenec mladší, je jeho zapadnutí a navázání vztahů jednodušší?

Věk na adaptaci dětí do nových rodin má velmi zásadní vliv. Víte, že čím je dítě starší, tím pravděpodobněji už si ho nikdo nevezme?

Vím to, jen jsem chtěla slyšet váš názor. Taky mám čtyři nevlastní sourozence plus pracuju s pěstounskými rodinami, ale můj postoj teď musí být neutrální.

Čtyři nevlastní sourozence, pěkné. To jste mě trumfla. Pokračuji.

Měnily se nějak vaše vztahy s nevlastními sestrami v průběhu času? Jaké vztahy máte s vlastními sestrami?

Druhá nevlastní už si pamatovala, že jí vlastní rodiče nechtějí, a že my jsme náhradní. 1. a 3. nás má prostě za svou rodinu a tečka. 1. vlastní sestra je má nejlepší kamarádka a 2. vlastní sestra je těžko kdy snesitelná, ale mě na rozdíl od ostatních sester má aspoň občas ráda.

Ještě jsem si taky uvědomila, že jsem se nezeptala, jestli stále ještě bydlíte s rodinou, kolik z vás je stále ještě doma a jak častý je vzájemný kontakt.

1. vlastní je vdaná a pryč z domu. 2. vlastní je svobodná, a když může a má zaměstnání, tak bydlí různě po ubytovnách, já jsem vdaná a pryč z domu, 2. nevlastní je svobodná a studuje, 3. nevlastní je doma a na ZŠ.

Měli na přípravu vaší rodiny nějaký vliv sociální pracovníci nebo jiné pověřené osoby, zaznamenala jste nějakou významnější aktivitu z jejich strany?

Paní, a teď si nevzpomenu, jak se jmenuje, k nám pravidelně chodí, ptá se, jak se sestry mají, jestli nepotřebujeme sehnat nějaké peníze, třeba na nový vozíček, a maminka k ní má už takový normální přátelský vztah. Je velmi milá a vždycky si popovídala se všemi sourozenci.

Myslíte si, že by bylo dobré, aby do přípravných kurzů pro pěstouny byly zapojeny i vlastní děti, respektive ty, které už v rodině jsou?

No, vzhledem k tomu, že naši teďka byli na jakémsi kurzu pro pěstouny a říkali, že to bylo totálně mimo realitu, tak ne.

A v případě, že by kvalita byla výrazně lepší?

Tak si nejsem jistá, že by to dokázali udělat tak, aby to zaujalo různý věk dětí a aby to všechny pochopily.

Souhlasili vaši prarodiče s přijetím nevlastních sourozenců? Pamatujete si na jejich reakce?

Jedna má babička byla tak zásadně proti tomu, aby si naši vzali mou 1. nevlastní sestru, že jsem jí to nikdy neodpustila. Ale tat'ka tehdy řekl, že buďto přijme všechny děti, nebo k ní nebudeme jezdit žádná. Ostatní prarodiče to vzali v klidu a myslím, že nás vnímají všechny stejně jakožto vnoučata. No, jeden dědeček teda zásadně upřednostňuje postiženou 2. vlastní a postiženou 2. nevlastní právě kvůli jejich postižení.

Měla jste radost z příchodu nových sourozenců do rodiny?

Ano, ale ne úplně hned.

Jak byste popsala své pocity bezprostředně po příchodu nových dětí?

Určitě zvědavost na nového člena rodiny, ale také zvědavost na reakce ostatních a co se v rodině změní. 2. nevlastní sestry mi i bylo líto, bylo vidět, že se mezi námi necítí dobře. 3. nevlastní byla roční, velmi veselá a bezprostřední děčko, které se všem hned líbilo.

Měnily se vaše pocity v průběhu času? Jak a kdy?

Ke 2. nevlastní sestře jsem si musela hledat vztah, neboť je úplně jiná než ostatní členové rodiny a na tom pracuji v podstatě dodnes. Prostě k nám jaksi nezapadá. 3. sestra je momentálně v pubertě a tak je občas na zabití, ale jinak ji mám ráda a vidím v ní pořád to malé děčko, jak když ji dovezli z kojeňáku.

Změnily se s příchodem nového sourozence vaše povinnosti v rodině?

U 2. nevlastní ne, u 3. nevlastní ano, musela jsem se o sestru starat.

Měla jste po příchodu sester do rodiny pocit ztráty pozornosti od rodičů, a jak jste to vnímala?

U 1. nevlastní jsme byly zanedbávány všechny vlastní sestry na úkor nemocné nevlastní, ale nikomu to nikdy nevadilo, neb ona si pozornost zasloužila. U 2. nevlastní jsem ten pocit neměla, u 3. nevlastní ano, do té doby jsem byla otcův „mazánek“, takže jsem byla odsunuta na vedlejší kolej, ale nikdy jsem na 3. nevlastní nežárlila.

Měl/a jste doma po příchodu nového sourozence dostatek soukromí?

Až do svých 15 let jsme byly všechny v jednom pokoji, soukromí jsme neměly ani před příchodem nevlastních sester.

Změnila se délka času, který vám rodiče věnovali před a po příchodu nového sourozence?

U 2. nevlastní ne, u 3. nevlastní radikálně.

Trávila jste ráda se svým novým sourozencem svůj volný čas?

Ano, nejraději s 1. nevlastní, protože jsme byly jako dvojčata, s 2. nevlastní do doby, kdy jsme měly společné zájmy a chodily do stejné školy, a s 3. nevlastní do doby, než objevila kouzlo počítače a internetu.

Hrála jste si svými pěstounskými sourozenci?

Dodnes si pamatuji, že u 2. nevlastní sestry jsme nejvíc ocenily, že dovezla z Jedličkova ústavu barbinu s nohama ohebnýma v koleni. A jinak ano, hrála jsem si se všemi třemi.

Změnily se s příchodem nového dítěte do rodiny nějaké vaše dosavadní zvyky?

To myslím ani ne.

Prošla jste obdobím, kdy vám vadilo, že máte pěstounské sourozence?

Ne, to mně nikdy nenapadlo.

Pokud se u vás vyskytly nějaké problémy, bavili se o nich s vámi rodiče?

Ano, zejména okolo 3. nevlastní sestry.

Co byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s přijatými sestrami v jakémkoli časovém odstupu od příchodu do rodiny?

U 1. nevlastní sestry to, že vůbec byla v naší rodině, u 2. nevlastní zkušenost s introvertem a pro mě učení se empatie k ní, u 3. legrace s ní, když byla děčko, neboť jsme se nasmáli celá rodina.

Co byly nejproblémovější momenty v souvislosti s přijatým sourozencem v jakémkoli časovém odstupu od příchodu do rodiny?

U 1. nevlastní sestry samozřejmě to, že umřela, u 2. nevlastní sestry bulimie, anorexie, zápal mozkových blan, ve všech případech jí šlo o život, a léčení na psychiatrické léčebně, u 3. nevlastní sestry je dnes a denně problém škola a učení, to že je šikanovaná a její vrozená nemorálnost, se kterou se výchovou jaksi nedá hnout.

Jaký byl váš vztah s novým pěstounským sourozencem během prvních let po jeho příchodu?

U 1. nevlastní sestry jsem ani nevěděla, že je nevlastní a měly jsme se strašně rády. U 2. nevlastní sestry jsem byla taková opora, než se zorientovala a našla si své kamarády, a seznámila se se svými spolužáky. U 3. nevlastní sestry takový mateřský.

Jaký je váš vztah s pěstounskými sourozenci dnes?

U 2. nevlastní sestry mám pocit viny, že se jí nevěnuji dostatečně, žárlí na 1. vlastní sestru, se kterou trávím hodně času. U 3. nevlastní sestry cítím na jednu stranu soucit, neboť je jaká je, a nemůže za to, ale někdy mě ta její ne zrovna dobrá povaha rozčiluje a kritizuju ji.

Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců vaše vztahy s biologickými sourozenci? Jak a kdy?

Když umřela 1. nevlastní sestra, kterou jsem měla ze svých sester nejraději, tak jsem se upnula na 1. vlastní a to mi zůstalo dodnes. U 2. nevlastní jsem měla spory s 1. vlastní, neboť ona na ni byla a je zlá, s čímž jsem nesouhlasila. U 3. nevlastní vznikl a přetrvává problém s 2. vlastní, neboť 2. vlastní na 3. nevlastní dost často a nespravedlivě řve a já i 1. vlastní bráníme před 2. vlastní 3. nevlastní.

Změnily se po příchodu některého z pěstounských sourozenců vaše vztahy s prarodiči?

Asi ani ne, už jsem zmiňovala babičku.

Jaké byly reakce vašeho okolí na skutečnost, že jste pěstounská rodina?

Reakce většinou kladné, v naší dědině je dětí v pěstounce nebo adoptovaných víc, takže to nebylo až tak udivující, navíc jsme katolíci v dost katolické oblasti. Jen naše sousedka dělá dodnes zle kvůli tomu, že jsme se často jako děcka něčemu do noci chechtaly a ona to slyšela přes zeď. Jednou na nás zavolala sociálku.

Jak vnímáte reakce okolí na skutečnost, že jste vyrostla v pěstounské rodině dnes?

No, můj manžel z toho byl chvíli úplně vedle a trvalo mu, než to zpracoval. Teď ovšem vidí do problémů s mými sestrami a často mi pomáhá se jim nějak věnovat, i když už máme vlastní rodinu. Hodně lidí udivuje, že je nás tolik sester, to poslouchám pořád dokola celý život. Přesto to u nás ani v okolních dědinách není zas tak výjimečné, diví se spíše měšťáci.

Musela jste pomáhat s péčí o svého pěstounského sourozence?

U 3. nevlastní sestry velmi často, často, když jsem šla ven se spolužáky, musela jsem ji táhnout v kočárku s sebou a nebylo mi to vždy po chuti.

Bylo od vás očekáváno, že budete pěstounským sourozencům dobrým příkladem?

U 3. nevlastní sestry ano, ale šlo spíš o to, vychovat větami podobného typu nás samotné, než dávat příklad jiným.

Bylo od vašeho pěstounského sourozence očekáváno, že bude dobrým příkladem vám?

To asi ne, když dvě byly mé vrstevnice a jedna byla mladší.

Měli na vás rodiče stejné nároky jako na pěstounské sourozence? Pokud ne, v čem se jejich požadavky lišily?

Já a 1. vlastní jsme na rozdíl od „zbytku“ zdravé, takže jsme musely mnohem víc doma pomáhat.

Zaznamenala jste u sebe nějaké povahové změny po příchodu pěstounských sourozenců?

U 1. nevlastní sestry jsem se hodně povahově změnila po její smrti, u 2. nevlastní sestry jsem v sobě asi objevila soucit, u 3. nevlastní sestry mateřský vztah k ní.

Změnil se váš přístup k druhým lidem? Pokud ano, jak?

Myslím, že moc nezměnil. Jen mi nepřijdou vtipné poznámky o děckách z Kociánky, o postižených lidech, a pokud o nich někdo mluví jako o debilech, tak se klidně pohádám.

Jak dnes vnímáte rozhodnutí rodičů přijmout do rodiny cizí dítě?

Že bych klidně brala ještě další nevlastní sourozence přesto, že to není vždy lehké. Velmi si vážím toho, že se k něčemu takovému rodiče odhodlali, protože oni věděli, že 1. nevlastní sestra umře a adoptovali si ji i s budoucí bolestí nad její ztrátou a věděli a ví, že 2. i 3. nevlastní sestra pravděpodobně nikdy neodejdou z domu, že s nimi budou žít celý život.

Jste rád/a, že jste vyrostla v pěstounské rodině?

To rozhodně ano.

Čím byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině obohacující?

Často jsem si cvičila v naší veliké rodině trpělivost, myslím, že většinou díky mnoha sestrám a mnoha rozdílným jejich názorům, se lépe ovládám a také ve mně mohl vyrůst soucit k dětem v dětských domovech. Když člověk tuto zkušenost nemá, myslím, že jsou mu děti bez rodičů stejně ukradené jako psi v útulcích. Bez této zkušenosti by mě asi těžko napadlo, že bych sama ráda jednou adoptovala nějaké dítě.

Čím byla možnost vyrůstat v pěstounské rodině ochuzující?

Nic mě nenapadá.

Dokážete si představit, že byste se v budoucnosti stala také pěstounským rodičem?

Vážně o tom uvažuji, teď ještě přesvědčit manžela.

Tak to je vše, děkuji za rozhovor.

Markéta, 24

Řekla byste mi takové ty obecné informace, kolik vám je let, jaké je vaše rodinné zázemí, kolik máte sourozenců, vlastních i pěstounských, kolik jim je let?

Takže je mi 24, rodinné zázemí se dá říct, že mám dvě ségry vlastní, dvě nevlastní, a před tím jsme měli ještě jednu sestru a ta nám potom zemřela.

A ta byla...

Taky nevlastní. Od roku a půl.

A ty jsou teda v adopci nebo v PP?

Jednu máme adoptivní a jednu máme v pěstounské péči. Adoptivní máme Martinu, tu máme, jestli jí byly nějaké tři roky, teď jí je 11 nebo 12, a Jitku máme vlastně od jejích 9 v PP a té teď je 22.

A vám bylo kolik, když k vám přišly. Přibližně.

Když přišla Jitka do naší rodiny, tak mě bylo myslím 10, 11 a u Martiny mi snad bylo 15, 16.

Kdo ještě bydlí s vámi doma?

Tak díky tomu, že Martině je 11, tak ta je samozřejmě s námi doma a Jitka studuje obchodní akademii tady v Brně, takže je na intru. Přijíždí domů na víkendy, na svátky, na prázdniny a tak.

A vlastní teda máte jednu...

Dvě, dvě sestry.

A ty jsou starší?

Jedna starší, jedna mladší.

Můžete nějak charakterizovat ty přijaté sestry? Zajímají mě takové ty větší věci, typu zdravotní stav nebo nějaká jiná specifikace.

Jitka, ta starší, tak ta je na vozičku a Martina je epileptička.

Mohla byste je ještě charakterizovat nejen tou diagnózou, ale třeba jestli jsou nějaké věci, které jsou pro ně typické?

Tak Martina má takové to, že vlastně díky tomu, že jsme si ji brali malou, chce mít všechno svoje, že je všechno její, nenechá si nic líbit, myslí si o sobě hodně a přitom to vůbec není pravda. Jitka, u ní je to bez problému, ale měla problém se do naší rodiny zařadit, hlavně ona je Pražáčka, takže když k nám přišla, tak některý slova jí dělaly problém.

To je takový rozdíl?

No, kdybych vám řekla, kolik chcete šufánků polívky a ona nevěděla, co je šufánek, tak jako to je problém. Ale teď je jako v pohodě. Akorát Jitka nechce poznat svoje rodiče, protože ví, že ji odhodili a Martina právě tím často trpí,

.....*chybí část rozhovoru*

Pamatujete si na to období před příchodem nových sourozenců, bavili jste se o tom nějak doma?

U Martiny jsme vyplňovali dotazník, jestli chceme holčičku, jestli chceme chlapečka, jakou má mít barvu, jakou má mít rasu, takže tohle si vybavuju. Naši to se mnou probírali, jestli chceme další holčičku. My jsme si brali Martinu, když už jsme všichni byli na středních školách a mamka je žena v domácnosti, tak se cítila hrozně sama, tak jsme si prostě brali další malou holčičku, které bylo rok a půl. A teď máme doma takovýhle blázinec.

Vy jste teda souhlasila s příchodem?

Jo, tak mě malé děti nevadí.

Myslíte si, že v tom období, kdy se vaši rodiče rozhodovali přijmout další dítě do rodiny, že mohli třeba udělat něco jinak?

Tak mě v té době to bylo celkem jedno, protože jsem věděla, že se o ni bude starat mamka, takže jsou to její důvody, já jsem byla jenom dcera, která chce dalšího sourozence, protože já mám malý děti ráda a naši právě chtěli malou holčičku.

A oba dva rodiče teda souhlasili s příchodem dítěte stejně? A co prarodiče?

Tam to bylo trochu složitější. Můj dědeček právě nevěděl, jestli chce další vnučku. Prostě se báli, abychom zvládli další dítě, protože už nás bylo pět a to bylo hodně na jeden malý rodinný barák. Ale nakonec ji přijali, ke každé se chovají jinak.

Takže myslíš, že prarodiče dělají rozdíly mezi vámi a těmi přijatými?

Ne, takhle jsem to nemyslela, ke každé je jinačí přístup, každou jsme si taky brali v jináčí věku, jednu jsme si brali v deseti a druhou jsme si brali, když jí byl rok a půl.

Myslíte si, že by bylo dobré, aby ty děti, které už v rodině jsou, byly více zapojeny do příprav pro přestoupy? Že by se s nimi také mělo nějak pracovat?

Tak bylo by to dobré, kdyby se to s nimi probíralo víc než jen otázka, jestli chceš sourozence nebo nechceš.

Myslíte, že byste ocenila, kdybyste se měla také zúčastnit nějakého kurzu nebo s vámi někdo více pracoval?

Jo.

Cítila jste se třeba někdy odstrčená, že by se třeba sociální pracovnice zajímaly více o ty přijaté děti a ne o vás?

Tak díky tomu, že mám blbý zkušenosti s rodiči, tak tohle už mi nepřišlo vůbec divný.

A blbé zkušenosti s rodiči v čem?

To do toho nepatří.

Jaké byly vaše reakce bezprostředně po příchodu a co pro vás bylo náročné?

Ono to bylo těžké v tom, že u Jitky to v těch prvních měsících bylo srovnávání s tou předešlou holčičkou, s Maruškou. To srovnávání. A u Martiny, tam to byl takový malý křikloun, což byl opak toho, co nám říkali v domově, když jsme si ji brali, tak nám říkali, že bude hodná, milá, a ona řvala od rána do večera. Takže s tou to bylo těžký s nervama to vydržet, protože ona křičela furt, a u Jitky to bylo srovnávání.

Jaké tedy byly vaše reakce na ten příchod, jak jste to vnímala? A jak se vyvíjely vaše pocity?

Bylo to složitější, protože jedna moje sestra nechtěla Jitku přijmout, ona ji vlastně nepřijala až do teďka a já jsem nevěděla, jestli být se svou vlastní sestrou nebo svou nevlastní sestrou, to bylo vždycky těžké rozhodnutí. Teď je to takové mezi, ale dá se říct, jednu svou vlastní sestru celkem chápu a s druhou si moc nerozumíme. Hlavně, když každý má jiný vztah.

Měla jste po příchodu sourozenců doma dostatek soukromí?

My jsme v pokojíku byly tři furt, takže se to pro mě nikdy neměnilo.

Vy jste byla v pokoji s vlastními nebo i s nevlastními sourozenci?

I s nevlastními, dá se říct, že jsme byly v pokoji já s Petrou a Alenou, ještě když s námi byla a potom ještě s Jitkou a Martina spala s rodiči, takže a teď jsem v pokoji jenom sama s Jitkou, protože ty dvě se odstěhovaly, jsou vdaný a Martina je nahoře v podkroví. Takže v soukromí je to lepší.

Změnil se nějak čas, který vám věnovali rodiče před a po příchodu přijatých sourozenců? Měla jste třeba pocit, že by vám bylo věnováno méně pozornosti?

Tak to jo, ale brala jsem to normálně, Martina je mladší, tak té museli věnovat pozornost, a u Jitky to bylo, aby se víc dostala do naší rodiny, aby měla pocit sounáležitosti, takže jsem věděla, že se o ni víc zajímají, ale nevadilo mi to.

Změnily se nějak vaše dosavadní zvyky s příchodem nových sourozenců? Pro každého zvlášť?

Jak myslíte zvyky?

Nějaké zvyky, které jste měla do té doby v rodině, a které potom byly jakoby narušené tím příchodem.

Ani ne, já moc nějaké zvyky obvyklé ani neobvyklé nemám, takže to, že přišly další sestry, nemělo nějaký vliv, akorát to jsou další lidi, o které musím mít starost.

A hrála jste si nebo trávila jste volný čas se svými přijatými sestrami?

S Jitkou jo, protože s tou jsem právě byla hodně v pokojíku a snažila jsem se jí vynahrazovat svou další sestru, která s ní nemusí být, nemá ji moc v oblíbě. A Martina, s tou si spíš hrála mamka a Petra, protože jsem si s ní tolik nerozuměla. Takže s jednou jo a s druhou moc ne.

Měla jste někdy období, kdy vám vadilo, že máte v rodině přijaté sourozence?

No, občas jo, ale to nebylo z toho důvodu, že byli adoptivní, ale prostě proto, že mi lezli na nervy.

Ale to nebylo, že byste třeba nechtěla, aby v té rodině byly.

Ne.

Když srovnáte své vztahy s vlastními sestrami a s těmi, co přišli, jsou tam nějaké větší rozdíly? Nebo je to spíš jenom o vlastnostech těch lidí.

Spíš o těch charakteristikách, protože si třeba rozumím víc se svou nevlastní sestrou Jitkou než s vlastní sestrou Alenou, takže je to o tom jaké máme povahy.

Za tu dobu, co jsou přijaté sestry ve vaší rodině, vyskytly se nějaké problémy, které byste museli řešit, a bavili se pak o tom rodiče s vámi, pokud se něco takového vyskytlo? Nebo nějaké problémové chování u některé z těch sester.

Tak problémové chování má Martina a to tím, že měla něco na způsob autismu, ale to řeší rodiče a s námi to neřeší.

Takže s vámi o tomhle rodiče nemluví?

Ne, ti si to řeší sami mezi sebou. My nijak do výchovy nezasahujeme.

A vyhovuje vám to?

Jo, nemůžu s tím nic moc dělat. Já jsem jenom taková hlídací chůva.

Změnily se nějak vaše povinnosti po příchodu vašich přijatých sourozenců do rodiny. Mají třeba vaši rodiče rozdílné nároky?

Ne, ale když třeba večer někam chtěli jít, tak jsem musela prostě zůstat doma, když Jitka byla na intru, protože Martina je taková, jak bych to řekla, strašně se bojí, takže jsem musela být třeba s ní i v posteli a uspávat ji, protože se strašně bála. Ona, když byla menší, tak se bála i ukolébavky, takže jsem dělala takovou chůvu.

A třeba ještě u nějakých dalších domácích prací, měla jste pocit, že jste třeba musela zastupovat rodiče?

Tak to co jsem dělala ještě před tím, než přišly, takže umývání koupelny, luxování, normální domácnost.

Rodiče na vás mají na všechny stejné nároky? V závislosti na věku samozřejmě.

V omezených možnostech, Jitka třeba nemůže umývat koupelnu, ale ne, prostě jsem teď doma nejstarší, co může fungovat, takže na mě se nakládá to, co je potřeba.

Co pro vás byly nejpozitivnější momenty v souvislosti s PP a adopcí vašich sester?

Tak jako, že jsem, dá se říct, že jsem získala další kamarádku, protože já jsem nikdy moc kamarádek neměla, takže s Jitkou jsem získala novou sestru kamarádku, se kterou jsem se mohla bavit o svých problémech, které jsem měla, protože do té doby to moc s nikým nešlo, každý měl jiná názory a ona měla takové názory, se kterými jsem se já shodla.

A ještě něco pozitivního si vybavujete?

U Martiny jsem měla takového malého špuntíka, to co jsem neměla u Marušky, tak jsem si mohla nahradit u ní, protože obě dvě jsou jakoby malé.

A co naopak nejnegativnější momenty?

Tak nemůžu říct, že by bylo něco negativního, já je beru jako, každý člověk má nějaké svoje klady i zápory, což mám i já, takže já to nějak neposuzuju moc.

Nevnímate žádné výrazně negativní momenty?

Ne.

Ted' se budeme bavit o vztazích, jak s vašimi přijatými sestrami i s vlastními. Jaké vztahy teda máte k těm přijatým sestram. Vy už jste to trochu řekla, ale jak se třeba ty vztahy vyvíjely od začátku do teď?

S Jitkou to bylo na začátku dost složité, protože ona byla už vlastně devítiletá, měla svoje vlastní názory, my jsme měli svoje vlastní, tak to chvíli trvalo, my tři vlastní jsme byly i chvíli proti ní, protože bylo těžké ji přijmout. A teď se to rozložilo. Já jsem furt s Jitkou. Vycházíme spolu většinou, Petra je vlastně na obě dvě strany a Alena je proti Jitce furt.

A to bylo takhle vždycky, že byla proti ní?

Ano, až do teďka.

A s tou Martinou, jak se vyvíjel váš vztah?

No s Martinou to mám furt, když byla malá a dokud neuměla mluvit, tak to bylo dobrý, když začala mluvit a vypiskovat si, tak se to zhoršilo, protože nemám ráda rozmazlenice a Martina je prvotřídní, mamka s ní se vším souhlasí, všechno perfektní a potom to dopadá katastrofálně.

Takže, jak byste popsala svůj současný vztah s Martinou?

Nic moc.

Jaké vztahy máte se svými vlastními sestrami?

S Petrou spolu celkem vycházíme a u Aleny podle nálady, podle toho, jak jí to zrovna chytne.

Myslíte si, že ten fakt, že k vám do rodiny přišly další sestry, změnil nějak váš vztah s vlastními sestrami?

Ani ne, my jsme pořád měly různé názory, akorát pokud chci vycházet s Jitkou, nemůžu vycházet s Alenou a dá se říct, že i obráceně.

Takže se možná ty vztahy s Eliškou zhoršily?

Protože chci vycházet s Jitkou, tak nemůžu vycházet s Alenou a když chci vycházet s Alenou, tak nemůžu vycházet s Jitkou.

A myslíte, že to, že sestry k vám přišly do rodiny, že to nějak změnilo vaše vztahy s rodiči, že to mělo nějaký vliv?

Tak ani ne, s taťkou mám napjaté vztahy furt a mamka je takový malý anděl, jak se říká, takže ona je hodná furt, takže ani ne.

A vztahy s prarodiči, mohly se nějak změnit?

No, ani ne, dědeček říká, ten jeden, že jsem byla pro něj vždycky nejoblíbenější vnučka a teďka, že se mu to potvrdilo, a z druhé strany babička, ta má spíš radši Martinu než mě, takže to neřeším.

Myslíte si, že by ty vztahy byly jiné, kdyby vaše sestry nepřišly?

Tak myslím, že ne, protože babička je maminka od taťky a s taťkou nevycházím, takže s babičkou nevycházím, protože by to nebylo ode mě vhodný.

Jak jste vnímala reakce vašeho okolí na to, že jste z pěstounské rodiny? Jak reagovali třeba kamarádi?

Tak akorát byli na holky zvědaví, protože znali Marušku, a jinak asi to není zas tak neobvyklý. U nás máme v dědině rodiny, které mají adoptivní děti, takže u nás to zas taková neobvyklost není.

Takže tam je víc rodin...

Já myslím, že dvě minimálně.

Bylo od vás třeba očekáváno, že budete dobrým příkladem? Že budete třeba trochu vzor těm přijatým sestřám?

To dávali spíš u Aleny a u Jitky.

Takže třeba u té Jitky nebyly žádné výchovné problémy?

Ona byla na její věk vyspělá víc než by se zdálo, takže ona neměla žádné problémy.

Ještě se možná zeptám na tu úplně první sestru, jestli vám to nevadí, která umřela, jaký jste s ní měla vztah?

Marušku jsem měla strašně ráda a dá se říct, že to bolí do teďka, protože když si člověk uvědomí, že právě teď v úterý by měla narozeniny a bylo by jí 22, tak člověk nad tím přemýšlí, jaká by asi byla. Je to hodně těžké, navíc ještě tři týdny po tom, co ona zemřela, tak nám zemřela babička.

Takže Maruška tedy byla úplná součást rodiny, nevnímali jste nějaký rozdíl mezi vlastní a nevlastní sestrou?

Tu měla ráda celá naše rodina, protože ona byla hrozně hodná, ona všechny roztála, nato jaký měla obrovský problém, třeba jí jednou dědeček praštil omylem po hlavě a ona se tomu smála, je málokdo, kdo by se tomu smál, když ho někdo praští latí po hlavě.

Když se podíváte zpátky, tak jak vnímáte rozhodnutí vašich rodičů přijmout do rodiny nějaké další dítě?

Tak bylo to jejich rozhodnutí a já už bych neuměla s tím něco jináčího vymyslet. Já je mám, dá se říct, ráda a bylo by těžké přemýšlet, jaké by to bylo, kdyby tady nebyly, protože už tady jsou a já s tím nic neudělám.

Čím byla asi nejvíc obohacující ta možnost vyrůstat v pěstounské rodině?

No oni už měli každá svoje názory a vlastnosti, svoje zkušenosti a my jsme měli jako rodina svoje názory, takže jsme to mohli propojit ty svoje různé zkušenosti a vlastnosti, takže oni nám to jakoby rozšířili.

Myslíte, že to bylo i něčím ochuzující, ta možnost vyrůstat v pěstounské rodině, že jste tím třeba o něco přišla?

Ne, myslím, že ne, myslím, že pokud člověk přijme toho člověka, že je jeho a není jen nějaký doplněk, tak myslím, že bez problémů.

A dokážete si představit, že byste se taky v budoucnosti stala pěstounským rodičem?

Kdybych se v životě vdala, tak možná jo.

Už jste o tom třeba někdy uvažovala?

Asi ano.

Nepřišlo vám někdy, že by vám bylo třeba ze strany odborníků věnováno třeba méně času než těm přijatým dětem? Myslíte si třeba, že kdyby existovaly akce, které by zahrnovaly jen ty vlastní děti z pěstounských rodin, že by to bylo užitečné?

Tak já si myslím, že by to bylo nevhodné k těm dětem nevlastním, takže já myslím, že ne.

Protože naopak to třeba funguje, že může být akce jen pro přijaté děti.

Tak my jako rodina si děláme sami různé výlety a tak, mě to takhle dostatečně vyhovuje.

Zaznamenala jste u sebe nějaké povahové vlastnosti v souvislosti s příchodem přijatých dětí?

Jsem přemýšlivější a víc věci držím v sobě.

Myslíte uzavřenější?

Jo.

A čím si myslíte, že to ta PP nebo adopce ovlivnila?

To se tak dost blbě vysvětluje. Ony ty naše sestry si o nás mohou myslet, co chtějí, jaká jsme asi rodina, i když patří do naší rodiny, a já mám svoje myšlenky, které jim taky nechci nikdy říct a svým rodičům taky ne, protože by se jim to nemuselo třeba líbit.

Ale říkala jste mi, že jste souhlasila s PP, vnímala jste nevlastní sestry stejně jako ty vlastní sestry, máte k nim stejný vztah?

Ne, beru je stejně, akorát říkám, když s jedněma mám vycházet, s druhýma nevycházím.

Pozorovala jste u sebe někdy nějaké psychické změny nebo problémy z důvodu PP u vás v rodině?

Ne.

Změnil se po této zkušenosti nějak váš přístup k druhým lidem?

Tak já myslím, že ne, protože jsem byla vychovaná ke slušnosti k druhým lidem, vystudovala jsem na Kociánce, kde má každý nějaký svůj problém, takže říkám, já nemám nějaký problém k lidem.

Tak to už je asi více méně u konce. Ještě jenom mě tak napadá, spíš už mimo, takové ty potíže typu krádeže v rodině a podobně, to jste nikdy neřešili?

Přiznám se, že jednou Martina, a to byl průšvih jako vrata, ukradla mamce z peněženky.

To je problém, který se v pěstounských rodinách objevuje často.

Ale problém je, že jí je 11.

Jak jste tu situaci pak prožívala?

Nijak moc ne, to si řešili rodiče.

Takže když byl nějaký problém v rodině, tak to bylo jen mezi tím dítětem a rodiči?

Nedělá se diskuzní kroužek. Když je to nějaký průšvih, což se často děje, tak to si řeší Martina s mamkou.

Je ještě něco, co byste k tomu chtěla dodat, co je ještě důležité?

Ne.

Tak děkuju za rozhovor.